

IV. 6. ÉSZAK-MAGYARORSZÁG

IV.6.1. Észak-Magyarország támogatásainak területi és célonkénti megoszlása

Az Észak-magyarországi régió 1996 és 2008 között 94,5 milliárd forintnyi támogatásban részesült, amely az Észak-Alföld után a legnagyobb összegű támogatás. Ennek segítségével közel tízezer (9982) projekt valósulhatott meg, ennél több csak a Dél-Dunántúlon részesült támogatásban. A régióban fordították a legtöbb támogatási összeget lakossági infrastruktúra bővítésére (ezen belül elsősorban az ivóvíz- és a gázhálózat kiépítésére) és települési infrastruktúra fejlesztésre (közigazgatás korszerűsítése), turisztikai fejlesztésekre valamint közfoglalkoztatásra.

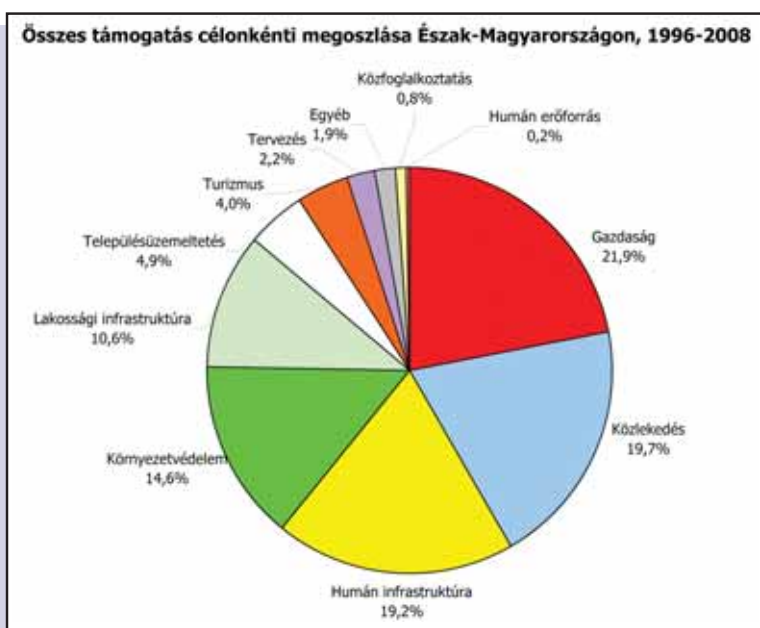
A régióban a 94,5 milliárd forint támogatásból megvalósult fejlesztések összköltsége megközelítette a 402,7 milliárd forintot, ami azt mutatja, hogy 1 forint támogatáshoz további kb. 3 forint egyéb forrás társult a projektek végrehajtásakor.

A régióban a legtöbb **támogatás forrása** a TFC volt, 2003-ig mintegy 26,5 milliárd forint érkezett ebből az előirányzatból, melyet főként gazdaságélénkítésre és a lakossági infrastruktúra fejlesztésére fordították. A CÉDE mintegy 10,0 milliárd forintos támogatási keretét főként a humán, a lakossági és a települési infrastruktúra fejlesztésére költötték. A TRFC 13,6 milliárd forintos támogatásából finanszíroztak több jelentős szennyvízcsatorna-beruházást, köztük az ország kiemelkedően legnagyobb decentralizált támogatási forrásokból megvalósított projektjét, Cigánd térségének szennyvízcsatorna-beruházását, mely önmagában mintegy 3,7 milliárd forintos támogatást igényelt. A TEKI mintegy 21,7 milliárd forintos kerete a közlekedés, a települési infrastruktúra és a turizmus fejlesztéseit segítette elsősorban a hátrányos helyzetű térségekben. A TTFC 2003-ban rendelkezésre álló 4,1 milliárd forintos kerete szintén hasonló célok megvalósítását tette lehetővé. A TEUT forrásai 3,2 milliárd forintot biztosítottak a régió úthálózatának fejlesztésére 2005 és 2008 között. A többi forráshoz képest elenyésző, 311 millió forintos támogatási keret állt rendelkezésre a hulladékgyűjtés fejlesztésére és a kapcsolódó megvalósíthatósági tanulmányok készítésére a TEHU előirányzat keretéből. Kifejezetten a hátrányos helyzetű térségek felzárkóztatását segítette 2003-ban a KITA előirányzat 719 millió forintos támogatási összege, valamint a LEKI mintegy 6,6 milliárd forintos támogatása 2006 és 2008 között; mindkettő elsősorban a humán- és lakossági infrastruktúra fejlesztését támogatta, valamint hozzájárult a tervezés támogatásához. A régióban található Ózd-Putnoki, Salgótarján-Bátonyterenyei és Zempléni vállalati övezetek gazdaságfejlesztésére 243 millió forint támogatás érkezett 2003-ban a VÖC előirányzatból.

A régió kedvezőtlen társadalmi-gazdasági helyzetét mutatja, hogy a 2007. évi kedvezményezetti besorolás szerint a régió 28 kistérsége közül csak a Balassagyarmati, Egri, Gyöngyösi, Hatvani, Miskolci, Rétsági és Tiszaújvárosi kistérség nem számít elmaradottnak, míg a Belpátfalvai, Füzesabonyi, Kazincbarcikai, Mezőkövesdi, Pásztói és Sátoraljaújhelyi kistérségek hátrányos helyzetűek, a többi 15 kistérség leghátrányosabb helyzetű. A régió lakosságának több mint fele, 52,8%-a él kedvezményezett kistérségekben, e területekre mintegy 71,1 milliárd forint támogatás jutott, ami a régió támogatási keretének háromnegyedét jelentette. Mindez azt mutatja, hogy a decentralizált támogatások forrásainak elosztásánál érvényesült a társadalmi-gazdasági kiegyenlítődésre való törekvés.

Az összes támogatás **célonkénti megoszlása** alapján megállapítható, hogy Észak-Magyarországon a régióba áramló támogatások háromnegyede négy célhoz – gazdaságfejlesztés, közlekedés, humán infrastruktúra és környezetvédelmi infrastruktúra fejlesztése – kapcsolódó projektek megvalósítását tette lehetővé.

A legtöbb támogatást, mintegy 20,7 milliárd forintot a gazdaság fejlesztésére fordították a régióban, ami összhangban van a térség gazdasági problémáinak súlyosságával. Ennek több mint háromnegyede (77%) munkahelyteremtő beruházások megvalósítását segítette, 23%-a pedig az üzleti környezet javításához járult hozzá.

A közlekedési infrastruktúra fejlesztési célok megvalósítását a támogatási források 19,7%-ával segítették. A támogatások nagy része (17 milliárd forint, 91,2%) az utak fejlesztését szolgálta, emellett közel 6%-ot fordítottak járdaépítésre és 2,5%-ot a közösségi közlekedés infrastruktúrájának fejlesztésére.

Valamivel kevesebb támogatás (összesen kb. 18,1 milliárd Ft) jutott a humán infrastruktúra intézményeinek fejlesztésére. E célon belül a támogatások közel felét (46,5%) az oktatási intézmények fejlesztésére fordították, a támogatások ötöde jutott a szociális intézmények beruházásaira, valamint 15,7% az egészségügyi és 12,6% a közösségi infrastruktúra támogatásaira.

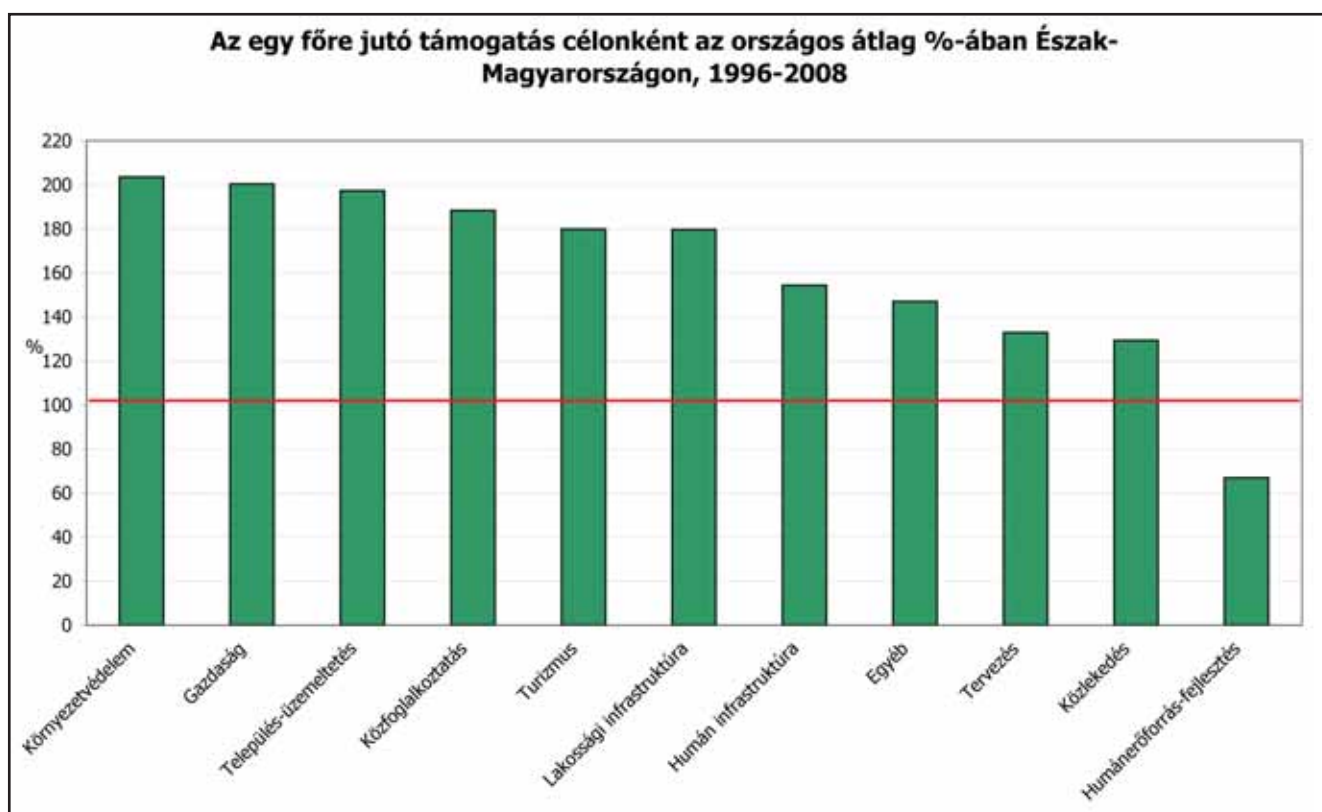
A környezetvédelmi infrastruktúra fejlesztési cél megvalósítására a támogatási források 14,6%-át, mintegy 13,8 milliárd forintot fordítottak, amelynek döntő része (91,7%) csatorna-beruházások támogatására lett felhasználva, további 5,8% segítette a hulladékgazdálkodást.

E célterületeken kívül a lakossági infrastruktúra fejlesztéseire fordítottak a támogatásból 10%-nál nagyobb arányú (10,6%) támogatási összegeket, ennek 41,0%-a a gázhálózat kiépítését, 31,7%-a vízrendezést és 23,1%-a ivóvízvezeték hálózat kiépítését segítette.

A régió kedvezőtlen társadalmi-gazdasági helyzete ellenére igen alacsony volt a régióban a humán erőforrás fejlesztésére fordított támogatások aránya (0,2%), ugyanakkor itt volt a legmagasabb a közfoglalkoztatásra fordított összeg (784 millió Ft).

Észak-Magyarország az egyik legkedvezőtlenebb társadalmi-gazdasági helyzetű régió, ezért a területfejlesztési beavatkozások fő területe volt a vizsgált időszakban. Ez megmutatkozik a régióba érkezett támogatások egy lakosra jutó összegében is, ami valamennyi régió közül a legmagasabb, az országos átlagot 65,8%-kal meghaladó.

Az egyes célterületekre ékező egy főre jutó támogatások – a humán erőforrás fejlesztés kivételével – jelentősen meghaladják az országos átlagot. A környezetvédelmi infrastruktúra fejlesztésének relatív támogatottsága kimagasló volt, az országos átlag kétszeresét is meghaladta. E források elsősorban a szennyvízcsatorna-hálózat kiépítését és a szennyvízkezelés megoldását segítették elő. A gazdaságfejlesztésre fordított támogatások egy főre jutó értéke is elérte az országos átlag kétszeresét. A vállalkozásoknak közvetlenül nyújtott munkahelyteremtő, -megtartó beruházások mellett jelentős összegeket fordítottak az üzleti infrastruktúra – főként az ipari parkok – fejlesztésére, a vállalkozásbarát környezet megteremtésére.

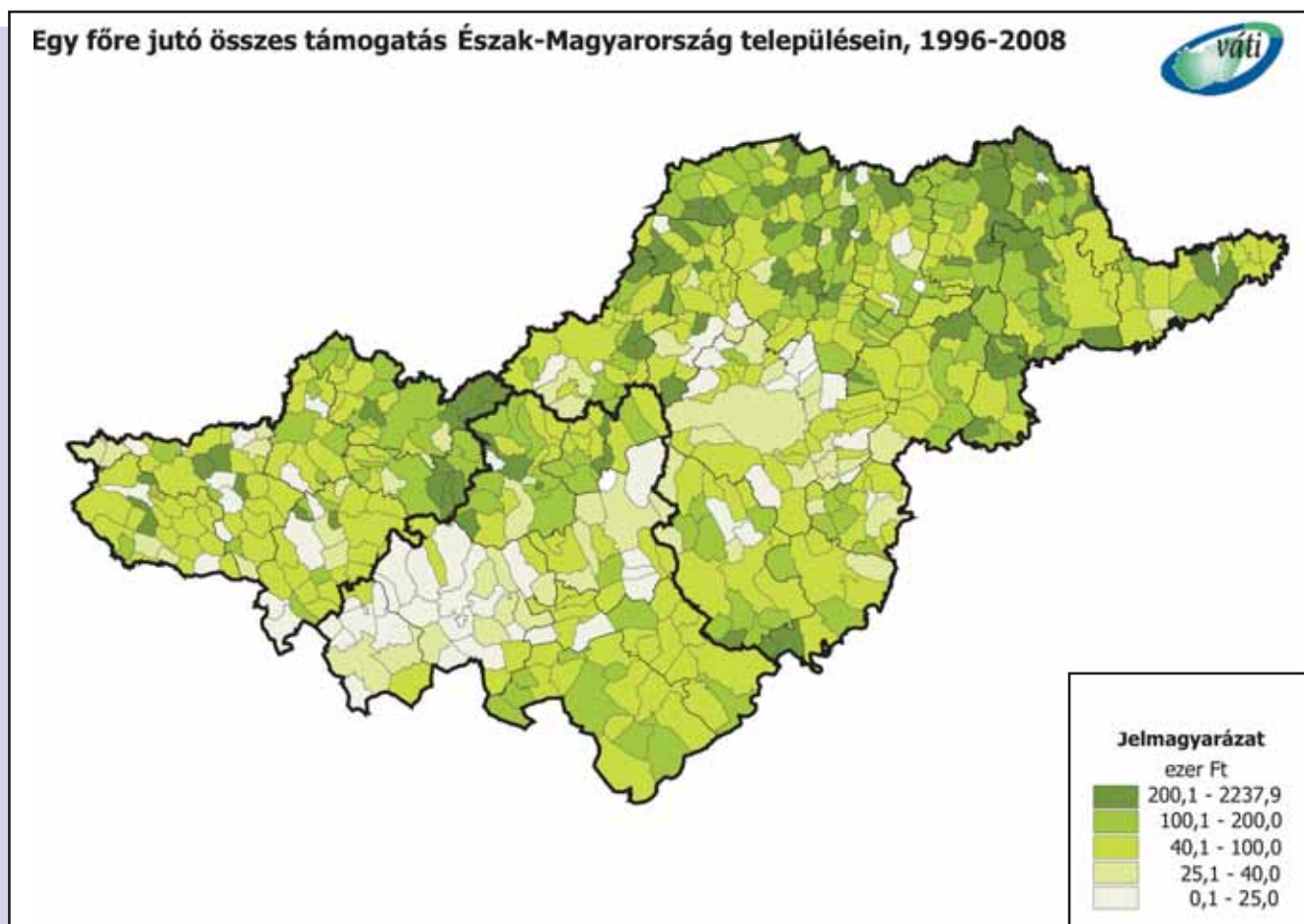

A településüzemeltetésre fordított támogatások egy főre jutó összege is majdnem elérte az országos átlag kétszeresét. E támogatásokból döntő többségében önkormányzati épületek felújítását illetve a települések kegyeleti infrastruktúrájának fejlesztését támogatták.

A közfoglalkoztatás kimagasló – az országos átlagot 88%-kal meghaladó – egy főre jutó támogatása a régió szinte egészének kedvezőtlen foglalkoztatási helyzete indokolta. E célok mellett a turizmus és a lakossági infrastruktúra tekinthető még prioritált területeknek, hiszen ezeket az országos átlagnál 80-80%-kal nagyobb arányban támogatták.

Míg a régió támogatásai összességében 65,8%-kal haladták meg az országos átlagot, tervezés és közlekedés-fejlesztési célok esetén ez az arány mindössze 32,9 és 29,3%, azaz e célok támogatására arányosan kisebb összegeket fordítottak. Még kedvezőtlenebb a helyzet a humán erőforrás-fejlesztések területén, ahol az 1 főre jutó támogatások az országos érték mindössze kétharmada volt. Mindez azért jelenthet különösen súlyos problémát, mert a térség társadalmi-gazdasági helyzete javításának a humán erőforrások fejlesztése egyik fontos eszköze lehetne.

A régióban az **egy főre jutó támogatások** összege mintegy 76 ezer forint volt, ami térségenként igen eltérő értékeket mutat.

A legkedvezőtlenebb helyzetű térségek közül leginkább az Abaúj-Hegyközi térségben találhatóak olyan összefüggő térségek, ahol igen magas az egy főre jutó támogatások összege, míg a szintén nagyon elmaradott Cserehát területén találni számos olyan települést is, ahol ez az érték – az alacsony népességszám ellenére – igen alacsony, 20 ezer forint alatt marad. A Bodrogi köz települései sem tartoznak egy lakosra jutóan a legmagasabb támogatással bíró települések közé, ez azonban elsősorban azzal indokolható, hogy az itt lezajlott, a települések életére jelentős mértékben kiható infrastrukturális beruházásokat nem lehet egy-egy településhez kötni, azok (kis)térségi szintű fejlesztések voltak (pl. Cigánd és környéke szennyvízberuházása).

A jó néhány borsod-abaúj-zeplén megyei település mellett magas egy főre jutó támogatási értékkel jellemezhetőek Nógrád megye keleti részének összefüggő területei (Salgótarján és Pásztó környéke), míg Heves megye területén legfeljebb csak pontszerűen található néhány jelentős – 200 ezer forint/fő – feletti értékkel bíró település.

A dunántúli régióktól eltérően itt van olyan megyeszékhely, amely – relatíve magas népességszáma ellenére is – magas egy főre jutó támogatási értékkel bír, hiszen Salgótarjánban egy lakosra 138 ezer forint támogatás jutott, ami közel kétszerese a régiós átlagnak. 28-30 ezer Ft/fő támogatási értékeivel a másik két megyeszékhely, Eger és Miskolc sem tartozik a legalacsonyabb értékkel jellemezhető települések közé.

A legalacsonyabb egy főre jutó támogatásban részesült térségek összefüggő területeket alkotnak a régió és Heves megye társadalmi-gazdasági szempontból legfejlettebb délnyugati térségeiben.

A **10 legtöbb támogatásban részesült projekt** megvalósítási helyszínei földrajzilag igen koncentráltan helyezkednek el, hiszen 7 Borsod-Abaúj-Zemplén megyében, 3 pedig Nógrádban található. Salgótarján és Miskolc 2-2 projektje került a legnagyobb támogatású projektek közé. Érdekes, hogy legtöbb támogatást kapott Heves megyei projekt a régiós rangsorban csupán a 42-dik.

Megye	Település	Projekt	Előirányzat	Döntés éve	Össz-költség, millió Ft	Támogatás, millió Ft
Borsod-Abaúj-Zemplén	Cigánd, Pácin, Tiszakarád	Cigánd és térségének szennyvízközmű beruházása	TRFC	2006	3 656,7	3 656,7
Borsod-Abaúj-Zemplén	Ózd	Energiaellátási és szállítási tevékenység végzéséhez a meglévő infrastruktúra valamint a berendezések és a járműpark korszerűsítése	TFC	1996	709,2	413,7
Nógrád	Rétság	Lágyferrit gyár létrehozása	TFC	1996	2 068,5	413,7
Borsod-Abaúj-Zemplén	Ricse	Szennyvízelvezetés II. ütem	TRFC	2006	319,3	298,7
Borsod-Abaúj-Zemplén	Tállya, Abaújszántó, Abaújkér, Golop, Monok	Tállya és térségének szennyvízközmű beruházása	TEKI	2004	3 422,6	277,5
Borsod-Abaúj-Zemplén	Miskolc	Ipari parki infrastruktúra fejlesztés, inkubátorház kialakítása	TFC	1997	523,6	260,9
Borsod-Abaúj-Zemplén	Sátoraljaújhely	Magyar minőségi követelményeknek megfelelő autóiipari export alkatrészgyártás bővítése	központi TFC	1997	1 154,6	253,7
Nógrád	Salgótarján	Ipari Park II. ütem infrastruktúra fejlesztése	központi TFC	1999	624,0	249,6
Nógrád	Salgótarján	Ipari park infrastruktúra beruházás megvalósítása	TFC	1999	624,0	249,6
Borsod-Abaúj-Zemplén	Miskolc	Kéziszerszámok gyártási feltételeinek megteremtése	központi TFC	2002	1 160,6	236,0

A vizsgált projektek közül 7 gazdaságfejlesztési célokat szolgált, 3 a települési infrastruktúra fejlődéséhez járult hozzá. A gazdaságfejlesztési célú támogatott beruházások közül 4 az üzleti infrastruktúra fejlesztését célozta a Salgótarjáni, a Miskolci és az Ózdi Ipari Parkban, a további 3 munkahelyteremtő beruházás volt: Rétságon lágyferrit gyártó üzem létesítése kapott támogatást több mint 400 millió forinttal, Sátoraljaújhelyen autóalkatrész gyártó, Miskolcon kéziszerszámgyártó üzem kapott jelentős állami támogatást. A gazdaságfejlesztési támogatások mindegyike a TFC és a TRFC keretéből lett finanszírozva 1996 és 2002 között.

Az infrastrukturális beruházások mindhárom esetben települési illetve térségi szennyvízberuházáshoz köthetőek. Cigánd gesztorágával 3 település oldhatta meg a szennyvízelvezetési és –kezelési gondjait a TRFC keretéből 2006-ban. E projekt mintegy 3,657 milliárd forintos támogatási összegével messze kiemelkedik az összes decentralizált forrásból támogatott projekt közül. A szintén a Bodroghözben található Ricse-n ugyancsak TRFC forrásból, valamint Tállyán és 4 környező településen TEKI keretből lett jelentős összeggel támogatva helyi szennyvízberuházás; azaz mind a 3 infrastruktúra-fejlesztési (szennyvíz) beruházás Borsod-Abaúj-Zemplén keleti részén valósult meg.

A 10 legtöbb támogatásban részesült projekt megvalósításához kb. 6,310 milliárd forintnyi állami forrás társult, melynek segítségével 14,263 milliárd forint értékű beruházás készülhetett el.

A régióban a támogatások más vizsgálati szempontok alapján – pl. legnagyobb projektek vizsgálata, egyes településekre jutó támogatási összegek – már kimutatott megyei különbségei tükröződnek az **5 legnagyobb támogatással rendelkező kistérség** vizsgálata esetében is. Bár a legtöbb támogatásban egy Nógrád megyei, a Salgótarjáni kistérség részesült (köszönhetően elsősorban Salgótarján városa országos szinten 3. legtöbb támogatásának), az utána legtöbb támogatást kapott 4 kistérség mindegyike Borsod-Abaúj-Zemplén megyében található. Heves megye az ország egyetlen megyéje, ahol egyetlen kistérség sem került régióján belül a támogatási rangsor első 5 helyére. A legtöbb támogatást kapott Heves megyei kistérség – a Hevesi kistérség – a régiós rangsorban a nyolcadik.

Megye	Kistérség	Projektszám	Támogatás, millió Ft
Nógrád	Salgótarjáni	677	9 268,3
Borsod-Abaúj-Zemplén	Miskolci	797	9 008,3
Borsod-Abaúj-Zemplén	Bodroghközi	238	5 912,5
Borsod-Abaúj-Zemplén	Ózdi	452	5 681,0
Borsod-Abaúj-Zemplén	Szerencsi	361	4 621,7

A kistérségek 2007. évi kedvezményezetti besorolása alapján a legtöbb támogatásban részesült Észak-magyarországi kistérségek közül csak a Miskolci nem kedvezményezett, a Salgótarján hátrányos helyzetű, míg a Bodroghközi, Ózdi és Szerencsi kistérség leghátrányosabb helyzetűnek minősül.

A legtöbb támogatásban részesült – Budapesten kívüli – kistérségek között mindössze az Észak-magyarországi

listavezetők, a Salgótarjáni és a Miskolci kistérség kapott 9 milliárd forint feletti támogatást. 5 milliárd forint feletti támogatásban részesült a Bodroghközi valamint az Ózdi kistérség. Az 5. legtöbb támogatást kapott Szerencsi kistérség mellett még egy kistérség kapott 4 milliárd feletti támogatást (Edelényi kistérség).

A legnagyobb összegű támogatásban részesült 5 kistérség 2525 projektje összességében mintegy 34,5 milliárd forint állami támogatáshoz jutott. Ez a régiós projektek 32%-a, amellyel az Észak-magyarországi támogatási források több mint felét, 51,7%-át kötötték le.

A régió 5 legtöbb támogatásban részesült kistérségei közül üzleti infrastruktúra fejlesztésére, sport infrastrukturális beruházásokra, hulladékgyűjtésre, a közbiztonság javítására a Salgótarjáni, munkahelyteremtésre, közösségi, egészségügyi, ifjúsági és szociális infrastruktúra fejlesztésére, közmunkaprogramokra, útépitésekre és felújításokra, örökségvédelemre, természetvédelemre, IKT fejlesztésre, közigazgatásra, megvalósíthatósági tanulmányok készítésére és turisztikai vonzerőfejlesztésre a Miskolci, szennyvízcsatorna-hálózat kiépítésére a Bodroghközi, ivóvízhálózat fejlesztésére az Ózdi, oktatási intézmények fejlesztésére a Szerencsi kistérség részesült a régió többi kistérségénél nagyobb összegű támogatásban.

Mind népességszáma, mind a támogatott projektek igen alacsony száma miatt kiemelendő a Bodroghközi kistérség, mely a 3. legtöbb támogatásban részesült a régióban. E kedvező érték annak köszönhető, hogy a Bodroghközben szinte az egész térséget átfogó szennyvízcsatorna-hálózat építés történt, amely hatalmas, 6 projekt által összességében mintegy 4,275 milliárd forint támogatást jelentett.

A 20 legtöbb támogatásban részesült település területi elhelyezkedése és az ide került források nagysága igen egyenlőtlen. Borsod-Abaúj-Zemplén megyéből 8 település volt érintett, Hevesben ugyanakkor csak 5, amelyek átlagosan is jóval alacsonyabb összegű támogatásban részesültek. Nógrád megye népességszámához viszonyítva is kiemelkedő arányú támogatáshoz jutott, külön kiemelendő Salgótarján, mely országos szinten is a harmadik legnagyobb összegű támogatáshoz jutott.

Az Észak-magyarországi régió egyike az ország két legfejletlenebb régiójának, ezért nem meglepő, hogy a nagyvárosok esetében a támogatások mértéke országosan is kiemelkedő: Salgótarján (Budapest és Nyíregyháza után) a 3., Miskolc a 4. legtöbb támogatásban részesült települése.

Salgótarján 5,3 milliárd forint támogatást kapott a vizsgált időszakban, ez 289 projekt megvalósítását tette lehetővé. A támogatások közel fele (49,5%) a gazdaságfejlesztést szolgálta, egyrészt munkahelyteremtő beruházások támogatásával, másrészt – elsősorban az Ipari park fejlesztésén keresztül – az üzleti infrastruktúra fejlesztésével. Jelentős támogatásokat fordítottak a vonalas (út, csatorna) és intézményi infrastruktúra (iskola, óvoda, szociális és egészségügyi intézmények) fejlesztéseire.

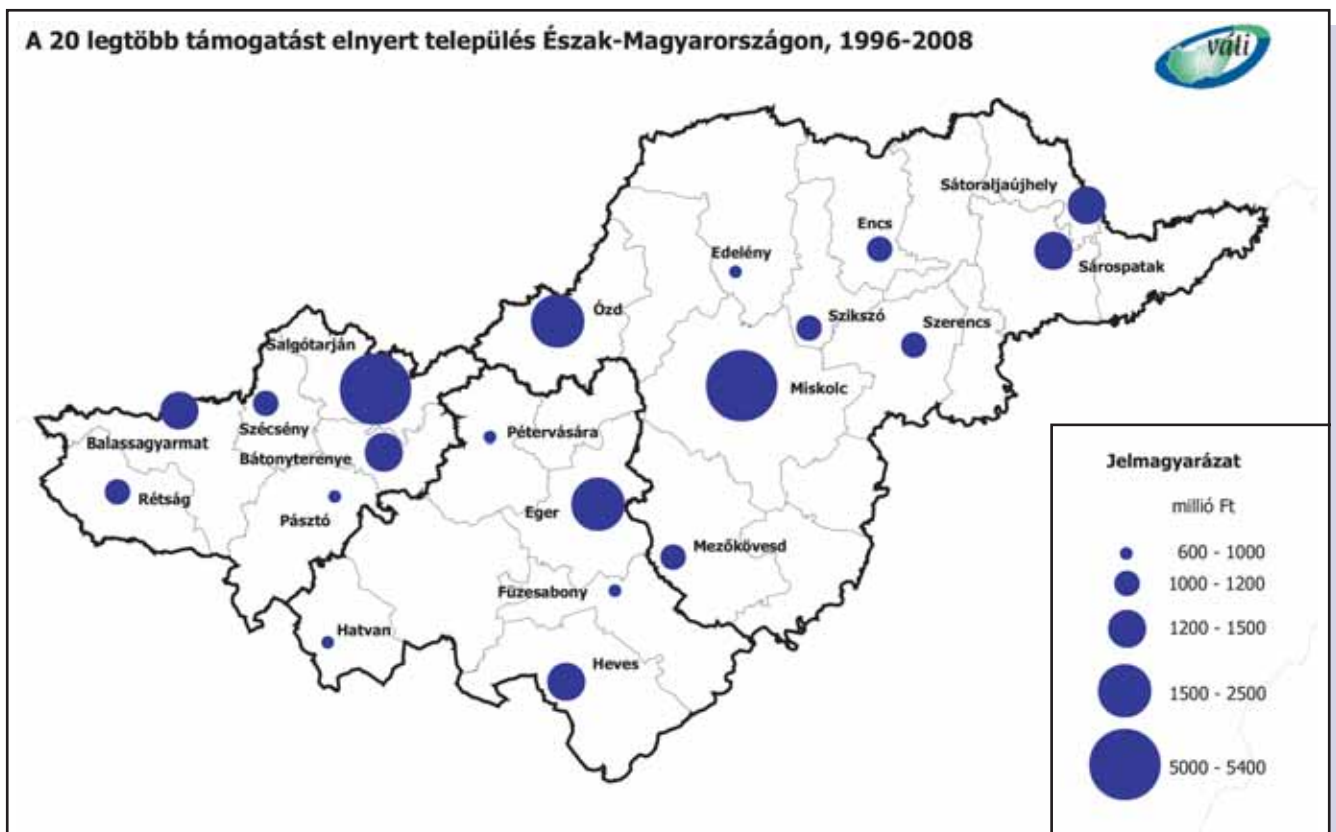
Némileg alacsonyabb összegű támogatást kapott a regionális pólus Miskolc (5,1 milliárd Ft). E támogatások fő felhasználási területei a gazdaságfejlesztés (36,3%), a humán infrastruktúra-fejlesztés (23,3%), és az útépités, -felújítás (19,2%).

A gazdasági szerkezetváltás egyik legnagyobb vesztesének tekinthető Ózd mintegy 2,4 milliárd Ft támogatásban részesült, melynek 56,3%-át gazdaságfejlesztésre fordították, 16% jutott útfejlesztésekre is.

Eger mintegy másfél milliárd forintnyi támogatásban részesült, ennek 35,9%-a gazdaságfejlesztési célokat szolgált. Az útépitések mellett jelentős lakossági és humán infrastruktúra fejlesztések zajlottak a támogatásokból. A hasonló nagyságrenddel támogatott Heves város támogatási összegei és a fő célterületek közötti felhasználása igen hasonló, az 1,5 milliárd Ft összegből 35,1% jutott gazdaságfejlesztésre 30,9% útépitésekre.

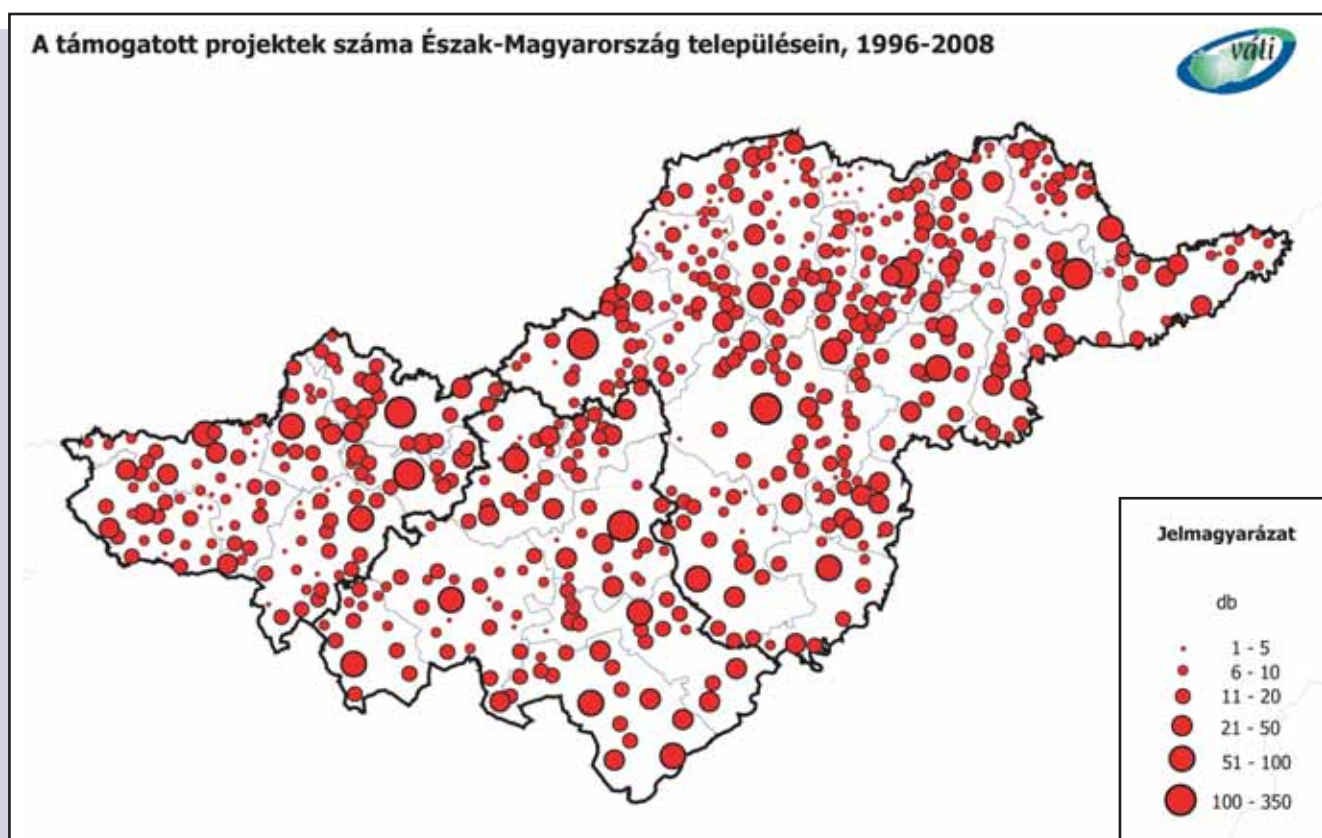
Két nógrádi város, Bátortereny és Balassagyarmat 1,4 illetve 1,3 támogatást kapott. Előbbi 42,3%-át használta gazdaságfejlesztésre, 17,5%-át szennyvízcsatorna-beruházásra, utóbbiban a gazdaságfejlesztési támogatások dominanciája (53,4%) mellett az útfejlesztések voltak jelentősek (18,6%).

Hasonló nagyságrendű támogatásban részesült két zempléni város, Sátoraljaújhely és Sárospatak (1,3-1,3 milliárd Ft) is. Sátoraljaújhelyen igen magas (58,2%) volt a gazdaságfejlesztést szolgáló beruházások aránya. Sárospatakon gazdaságfejlesztésre 41,1%-ot, útépitésre és felújításra 24,5%-ot fordítottak a támogatásokból. A közeli Szerencs 1,2 milliárdos támogatásban részesült, ennek 37,3%-át használták fel gazdaságfejlesztési célra. Igen magas volt a humán infrastruktúra-fejlesztésre fordított támogatások aránya (25,3%).

A régióban 1 milliárd forint feletti támogatásban részesült még Mezőkövesd (1,2 milliárd Ft), Rétság (1,2 milliárd Ft), Szécsény (1,1 milliárd Ft) és Szikszó (1,0 milliárd Ft). Mezőkövesden és Szikszón viszonylag alacsonyabb összegű gazdaságfejlesztési támogatások mellett jelentős szennyvízcsatorna építési beruházások történhettek, míg Mezőkövesden emellett a turisztikai fejlesztések (elsősorban Zsóry-fürdőhöz kapcsolódóan) voltak jellemzőek. Szikszón a humán infrastruktúra fejlesztések közül az egészségügyi intézmények fejlesztése került előtérbe. A Szécsényben a gazdaságfejlesztésre fordított támogatások aránya meghaladta a 40%-ot, amellett jelentős összegeket fordítottak a közlekedési infrastruktúra fejlesztésére is (útépítések és autóbusz-pályaudvar építése). Rétságon a támogatási források szinte teljes egésze (92,4%) gazdaságfejlesztésre fordítódott.

Az Észak-magyarországi régió 605 településén összesen 9982 támogatott projekt valósult meg az 1996 és 2008 közötti időszakban. Ezzel a számmal a régiók közül (a Dél-dunántúli régió után) a második legtöbb támogatott fejlesztéssel rendelkezik. A **támogatott fejlesztések** a három megye között úgy oszlottak meg, hogy Borsod-Abaúj-Zemplén megyében 356, Heves megyében 130, valamint Nógrád megyében 119 települést érintett.

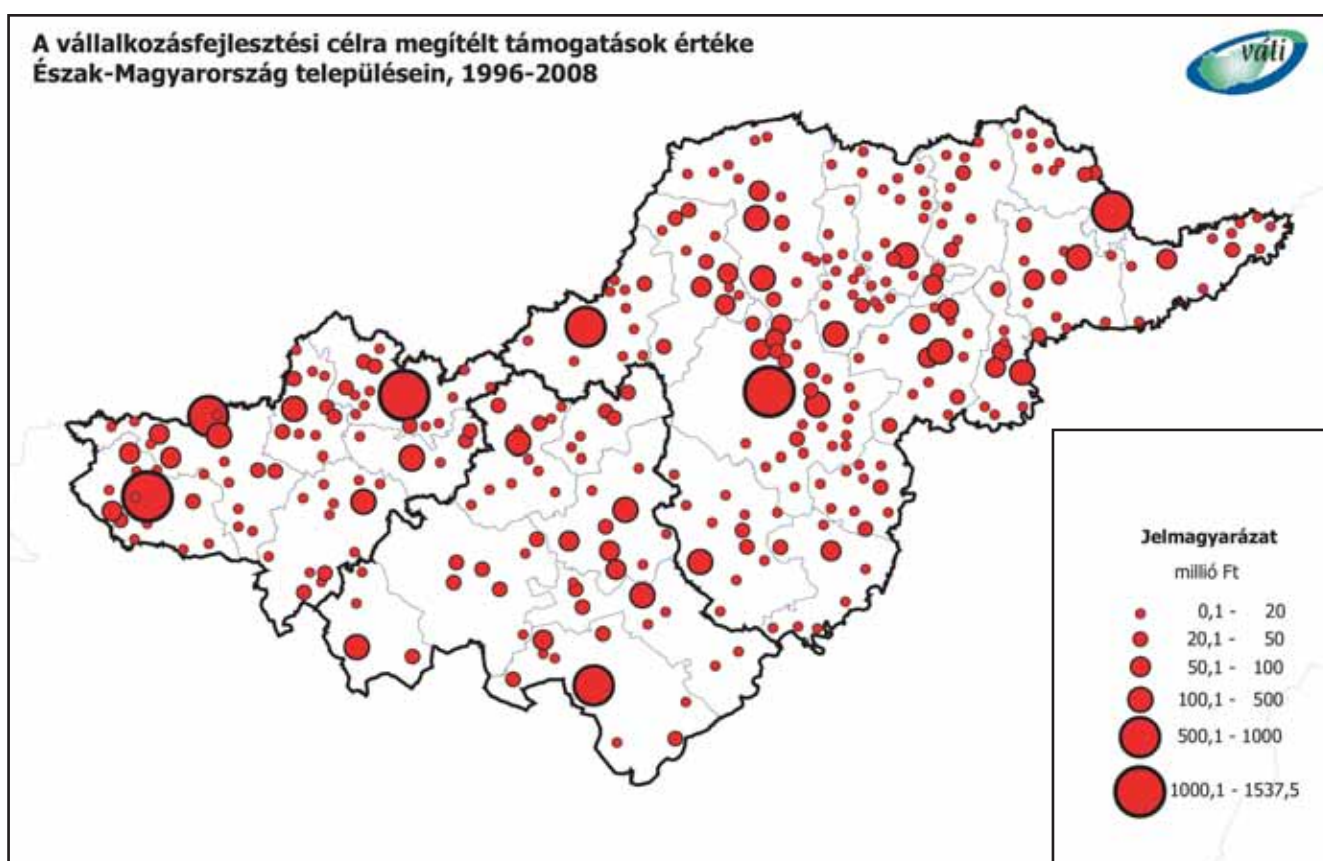
A legtöbb beruházás Miskolc, Salgótarján, Eger - mint a 3 megyeszékhely - után Sárospatak, Ózd, Bátonyterenye és Encs területén valósult meg. Ezek közül kiemelkedik Miskolc, ahol összesen 340 fejlesztés történt a 13 év alatt, míg Salgótarjánban 289 és Egerben 207. Megállapítható, hogy a nagyobb lélekszámú települések, elsősorban városok nyertek több pályázaton támogatást, sőt ebben a régióban a három megyeszékhely területén valósult meg a legtöbb. Miskolcon a legtöbb beruházás a közlekedés és a gazdaság fejlesztését célozta, míg Salgótarjánban elsősorban a gazdaság, Egerben többségben a közlekedés fejlesztését támogató projektek valósultak meg. Miskolc és Salgótarján közel azonos (5,1-5,3 milliárd Ft) támogatást nyert el, míg Eger csak kevesebb mint harmadát, 1,5 milliárd Ft-ot.

Nagyobb „fehér foltok” található Borsod-Abaúj-Zemplén megye déli és nyugati, valamint Heves megye középső és keleti részein. Ezek főleg a Miskolci, az Egri, a Gyöngyösi, valamint a Füzesabonyi, a Mezőcsáti és Mezőkövesdi kistérség bizonyos részeit érintik. Az 1000 före jutó projektek száma az Abaúj-Hegyközi és a Szikszói kistérségekben a legmagasabb, mert a kis lélekszámú települések viszonylag sok esetben jutottak támogatáshoz.

A **gazdaságfejlesztési** cél pályázatait a vállalkozásfejlesztés és az üzleti szolgáltatások-, infrastruktúra-fejlesztés területén valósították meg fejlesztéseket. Ez az Észak-magyarországi régióban összesen 1505 projektet jelentett a vizsgált időszakban, amelyek keretében 119,7 milliárd forintnyi beruházás valósult meg, a támogatás nagysága 20,7 milliárd forint volt.

A régióba jutó területfejlesztési források közül a második legmagasabb támogatási összeg a vállalkozásfejlesztési alcélra fordított, 1996 és 2008 között 1367 pályázat keretében összesen 16 milliárd forintnyi támogatást kaptak a térség vállalkozásai (ez a régióba érkezett összes vizsgált támogatás 17%-a, aminél csak az Észak-Alföldön volt nagyobb a célterület részesedése).

A régió településeinek valamivel több, mint felében kaptak támogatást a vállalkozások vállalkozásfejlesztésre (53,7%), főként gépvásárlásra, telephely-, üzem-, gyáregység felújításra, -bővítésre és növénytelepítésre. Az átlagos támogatás 11,7 millió Ft volt, ami alacsonyabb, mint a két másik kelet-magyarországi régió értéke. Minden kistérségben kapott valamely település támogatást, jellemzően többen is, ezen a téren is jelentős különbségek voltak tapasztalhatóak pl. a Nyugat-Dunántúllal szemben. (Utóbbi régióban nem volt olyan település, ahol 500 milliós támogatásnál többet kaptak volna, itt viszont 7 település is akadt, ráadásul Salgótarján, Miskolc és Rétság támogatottsága meghaladta az 1 milliárd forintot.) További 17 település volt – mindhárom megyében több –, amely 100-500 millió forint közötti támogatásban részesült.

A vállalkozásfejlesztés terén a legnagyobb költségvetésű projekt egy balassagyarmati kompresszor gyártó üzem volt csaknem 4,5 milliárd forintos költségvetéssel, melyhez 87,7 millió forint támogatással járult hozzá az állam a 2000-es TFC-ből. A legnagyobb támogatást pedig egy rétsági lágyferrit gyár létrehozása volt, ahol a 2 milliárd Ft-os beruházást 413,7 millió forinttal támogatták az 1996-os TFC-ből.

A **turizmusfejlesztésre** Észak-Magyarországon összesen 588 projekt kapott támogatást a vizsgált időszakban, amelyek keretében csaknem 13,5 milliárd forintnyi beruházás valósult meg, ebből 3,8 milliárd forint volt a támogatás. Ezzel az Észak-magyarországi régióban – csakúgy, mint a hazai régiók többségében – a turizmus a kevésbé támogatott célok közé tartozott (a régióba érkezett összes támogatás 4%-a realizálódott ebben az ágazatban). A turisztikai fejlesztések főként a TRFC-ből (47%) és a TFC-ből (41%) kaptak támogatást.

A vizsgált 13 évben a turizmus főcél két alcélja közül a turisztikai fogadóképítésre 215 beruházás kapott támogatást, összesen 1,9 milliárd forint értékben, amelyből valamivel több, mint 7,6 milliárd forint költségű projektet valósítottak meg. Ezek a beruházások szinte kizárólag a falusi turizmus és az alacsonyabb kategóriájú szálláshelyek fejlesztése köré szerveződtek.

A turisztikai vonzerő-fejlesztés alcélban az előbbinél több, összesen 373 támogatott projekt volt ezen évek alatt, melyekből 5,8 milliárd forintnyi beruházást kívántak megvalósítani, 1,9 milliárd forint támogatással. Itt a legnépszerűbb fejlesztések a különböző turisztikai kiadványok, kulturális-, turisztikai események szervezésével kapcsolatos teendők voltak a leginkább támogatott feladatok.

A régióban turizmusfejlesztésre a legtöbb támogatást kapott kistérség a Miskolci volt, csaknem 515 millió támogatással, ezen kívül jelentős támogatást kapott még a Mezőkövesdi (310 millió Ft), Abaúj-Hegyközi (279 millió Ft), Sátoraljaújhelyi (256 millió Ft), valamennyi Borsod-Abaúj-Zemplén megyében. Hevesben nem volt 200 millió forintnál nagyobb támogatást kapott kistérség. A legkevesebb támogatást (kevesebb mint 10 millió forintot) a szintén borsodi Bodroghközi kistérség kapta.

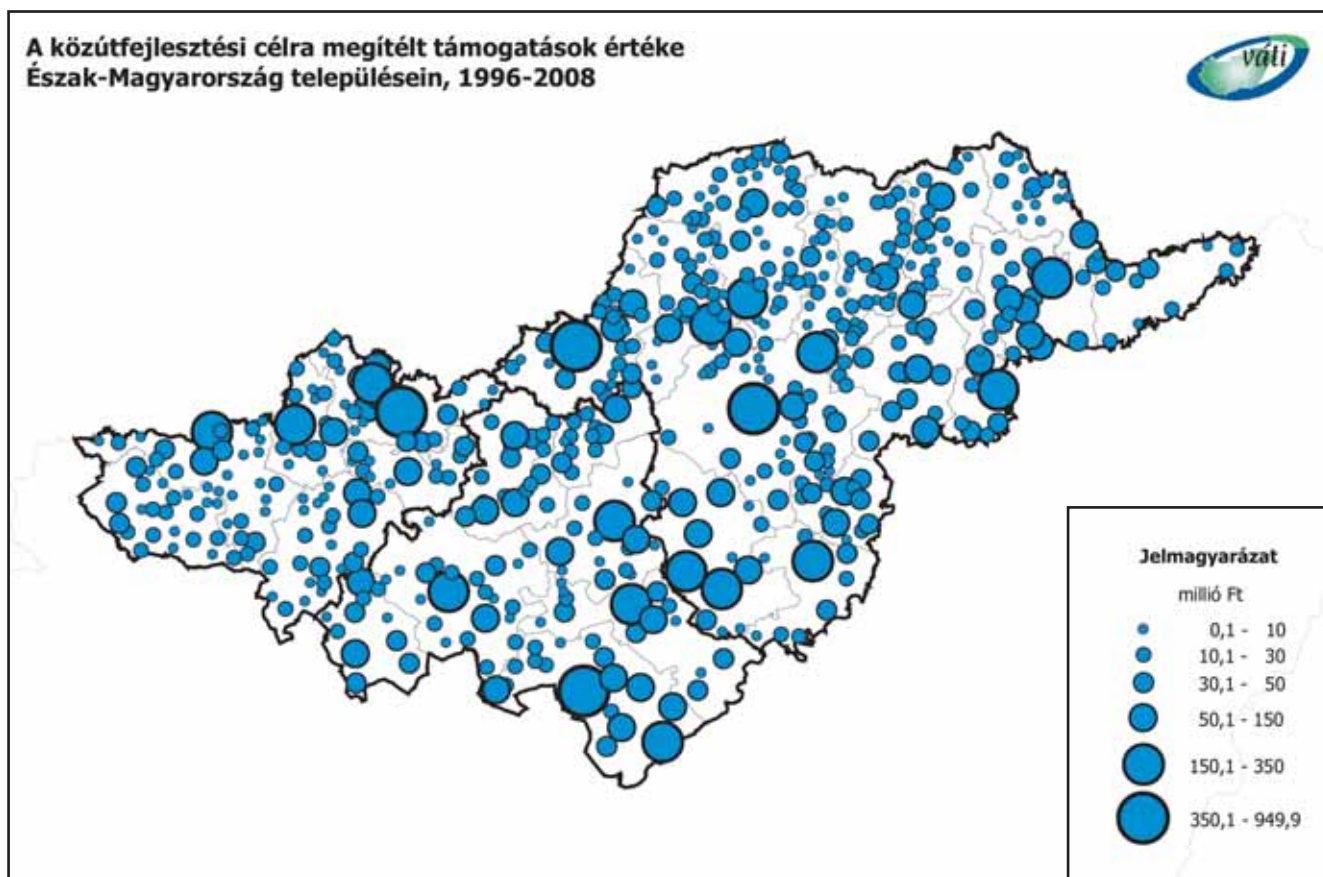
Az Észak-Magyarország turizmusfejlesztésének legnagyobb területfejlesztési támogatást felhasználó beruházása a miskolci Erzsébet fürdő rekonstrukció, valamint wellness központ és hotel építése volt, ahol a beruházási költség 760 millió forint volt, az elnyert támogatás pedig 44,6 millió forint az 1996-os TEKI-ből. A legnagyobb támogatást felhasználó projekt a Zsóry Gyógy- és Strandfürdő gyógyászati részlegének fejlesztése volt Mezőkövesden, amely 11,6 millió forint támogatást kapott az 1996-os TEKI-ből.

A régió pályázói a legnagyobb támogatást a **közlekedési** célra kapták, 2756 pályázat során összesen 18,6 milliárd forint értékben. Ebből mintegy 17,0 milliárd forintot tett ki a közútfejlesztésre megítélt támogatás (2472 pályázat), a további 1,6 milliárd forint pedig a járda-, kerékpárút-, buszmegálló-, valamint kikötő építés és fejlesztés alcélok között oszlott meg (284 pályázat).

A vizsgált években útépitésre, -felújításra a régió településeinek 88%-ában kaptak kisebb-nagyobb támogatást, ami országosan az egyik legmagasabb érték. A támogatási összeg 0,5 millió és csaknem 950 millió forint között változott. Kimagaslott volt Miskolc és Salgótarján esetében (1,2 és 1,5 milliárd Ft), de további 7 település kapott 200 millió forint fölötti támogatást (Ózd, Heves, Sárospatak, Eger, Karancslapujtő, Balassagyarmat és Szentistván).

A támogatások településenkénti nagyságából jól kirajzolódik a régió aprófalvas településszerkezete, gyakorlatilag csak néhány kisebb folt van a régióban (pl. a Bodroghközben, Csereháton), ahol kevés település jutott támogatáshoz, a többi régióhoz képest Észak-Magyarországon régió szerte igen sokan, igen jelentős támogatásokhoz jutottak, ami az útépitéseket, -felújításokat illeti. A legnagyobb összeggel támogatott pályázatok jelen voltak a régióközpontban és több 3000 lakos alatti községekben egyaránt, ezeken kívül még 40 település kapott legalább 50 millió forintot a vizsgálati időtáv alatt. Mindezek ellenére jellemző az is, hogy kis összegű támogatást nyert pályázatok főként az aprófalvakban jellemzőek. Nagyobb támogatás jutott Észak-Nógrád településeihez, a Sajó menti településre, vagy akár az M3-as menti nagyobb településeken, Borsod-Abaúj-Zemplén megye déli részén.

A közútfejlesztési területén a régió legnagyobb beruházási költségű projektje egy kamionparkoló építés volt Salgótarján-Somoskőújfalu határátkelőnél, amelyhez 30 millió forintos támogatás párosult az 1998-as TFC-ből, míg a legnagyobb támogatást elnyert projekt egy salgótarjáni úthálózat-fejlesztés volt (137,9 millió Ft) a 2003-as VÖC-ből, ahol a beruházási költség 90%-át támogatásból valósították meg.

A **lakossági infrastruktúra**-fejlesztésre összesen 10 milliárd forint támogatást kapott az Észak-magyarországi régió 719 projekt keretében, ezek beruházási költségvetése meghaladta a 32,7 milliárd forintot, amely egy nagyságrenddel több volt, mint a dunántúli régiók esetében. Az alcélok közül a projektek 49%-ában vízrendezési feladat kapott támogatást, a nyertes pályázatok összesen 3,2 milliárd forint támogatást kaptak. Ezen kívül jelentősebb alcél volt még az ivóvízhálózat-fejlesztés (a projektek 27%-a), melynek beruházásai közel 2,3 milliárd forintnyi támogatásban részesültek, és kisebb, de még viszonylag jelentős támogatásban részesültek a vezetékes gázfejlesztésekkel kapcsolatos (12%), valamint az infokommunikációs projektek (8,7%). Az előirányzatok közül a projektek főként a TEKI-ből kaptak támogatást (mintegy 60%-ban), ezen kívül jelentősebb volt még a CÉDE (15%) és TFC támogatások (10%) részaránya is.

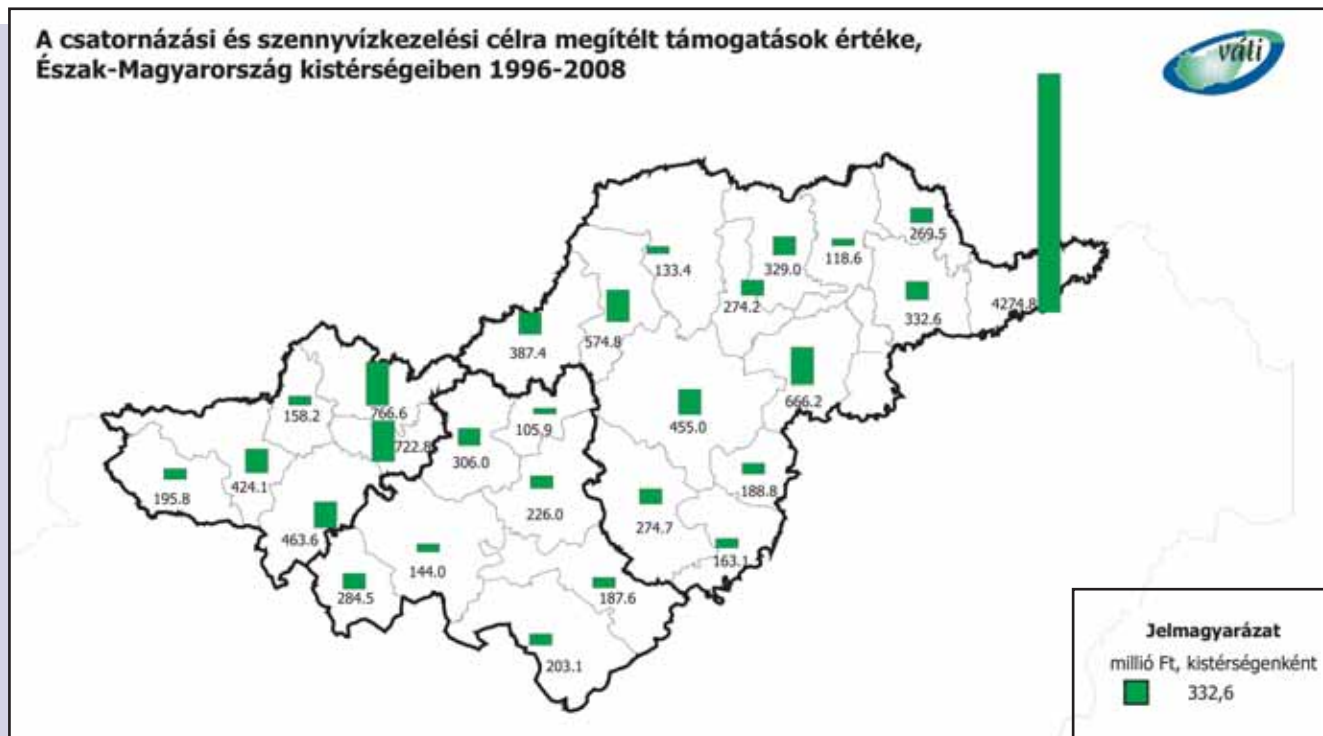
A települési gázellátás, vízvezetés, ivóvízhálózat kiépítés, illetve a különböző infrastrukturális rendszer-bővítések, villamosenergia-hálózat fejlesztések voltak a legnépszerűbb fejlesztési elképzelések. A lakossági infrastruktúra-fejlesztésre a Bátorterenyei és Salgótarjáni kistérségek kapták a legtöbb támogatást a vizsgált időszakban, mindkettő jócskán 1 milliárd forint fölött, utánuk az Ózdi kistérség következett 922 millió forintos támogatási értékkel. (Ezzel szemben a legkevesebbet kapott kistérségek, pl. a Tiszaújvárosi, vagy Rétsági, meg kellett, hogy elégedjenek 75-80 millió forintnyi támogatással.)

A lakossági infrastruktúra-fejlesztésen belül a régió legnagyobb költségvetésű és legnagyobb támogatást is elnyert beruházása a Bátorterenyei kistérséghez köthető, ahol is 10 településnek a vezetékes gázhálózata épült ki. Ennek beruházási költségvetése meghaladta a 9,4 milliárd forintot, mely kiegészült 2,2 milliárd forint támogatással az 1996-os TFC-ből.

A **környezetvédelem** cél pályázatai a szennyvízkezelés, hulladékgyűjtés, természetvédelem, épített örökség, környezeti szemléletformálás, valamint kármentesítés alcélokat foglalta magába. A régióban támogatott 381 környezetvédelmi pályázat teljes költségvetése meghaladta a 148,3 milliárd forintot, amelyből a támogatás 13,8 milliárd forintot tett ki.

Az Észak-magyarországi régióba jutó területfejlesztési források közül a harmadik legmagasabb támogatási összeg a környezetvédelmi célon belül a csatornázási- és szennyvízkezelési alcélra fordítódott. 1996 és 2008 között erre az alcélra

247 projekt keretében összesen 12,6 milliárd forintnyi támogatást kaptak a térség települései. Az 500 millió Ft feletti támogatást elnyert kistérségek közül kettő Nógrád megyében (Salgótarjáni és Bátorterenyei), míg három Borsod-Abaúj-Zemplén megyében (Bodrogközi, Szerencsi és Kazincbarcikai) található. Ugyanakkor a Tokaji kistérség volt az egyetlen a régióban, amely nem kapott támogatást a vizsgált időszakban.

A régió településeinek csaknem egyötöde jutott támogatáshoz, ebből 100 millió forint feletti összeget 20 település, 200 millió felett 7, míg 300 millió felett 1 település (Pásztó) kapott. 33 település kapott 20 millió forintnál kevesebb támogatást (köztük pl. Miskolc), de ezek főként Heves megyében találhatóak.

A támogatások területi koncentrációját tekintve egyértelműen kiemelkedik a Bodrogközi kistérség, ahol 2005-ig gyakorlatilag egyik településen sem volt csatornahálózat, azt követően viszont egy közepes és egy óriás beruházás járult hozzá éltre a kistérség a csatornázási és szennyvízkezelési problémáinak megoldásához. A régióban a legnagyobb költségvetésű projekt a hercegkúti szennyvízcsatorna-hálózat kiépítése volt, ahol a 4,2 milliárd forintos beruházást 36,3 millió forinttal támogatták a 2001-es TEKI-ből (0,8%). A legnagyobb támogatásban részesült projekt pedig Cigánd és térségének szennyvízközmű-hálózatának kiépítése volt, ahol a 3,6 milliárdos beruházás teljes egészében a 2006-os TRFC keretéből finanszírozódott, a Vásárhelyi Terv továbbfejlesztése keretében.

Az Észak-magyarországi régióban a területfejlesztési források közül a **humán infrastruktúra**-fejlesztés volt az egyik legkiemelkedőbbben támogatott célterület. Ennek keretében összesen 2155 projekt kapott mintegy 18,1 milliárd forint területfejlesztési támogatást, amelynek segítségével a beruházások értéke elérte a 36,8 milliárd forintot. A humán infrastruktúra-fejlesztés célon belül mind a hat lehetséges alcél kapott támogatást (az egészségügyi-, szociális-, kulturális-, sporthoz kapcsolódó-, gyermek- és ifjúsági-, valamint az oktatási infrastruktúra-fejlesztési). A támogatott projektek legnagyobb arányban a CÉDE támogatásokat vették igénybe (45%), ezen kívül jelentős részarányt képviselt még a TEKI (28%) is.

A legtöbb támogatást nyert projekt az oktatási infrastruktúra-fejlesztést célozta, 859 beruházás történt 8,4 milliárd forint támogatási értékben. A megvalósult projektekből főként óvodák, általános és középiskolák felújítását, korszerűsítését végezték el. A régió belül főként Borsod-Abaúj-Zemplén megyében koncentráálódtak a legnagyobb támogatások, emellett leginkább a fejletlenebb kistérségek részesültek a jelentősebb támogatásokban. 1 milliárd forint fölötti támogatást kapott a Miskolci (2 milliárd forint fölötti), Ózdi, Edelényi, Szerencsi és Salgótarjáni kistérségek, de 500 millió forintot kapott az Encsi, Mezőkövesdi, Szikszói, Tiszaújvárosi, Abaúj-Hegyközi, Tokaji, Hevesi és Balassagyarmati kistérségek is. A legkevesebbet a Heves megyei kistérségek kaptak, itt 250 millió forint alatti támogatásban részesült a Bélápátfalvai és Gyöngyösi kistérség is.

A humán infrastruktúra-fejlesztés legnagyobb költségvetésű pályázata egy 150 férőhelyes bentlakásos szociális intézmény és 20 férőhelyes idősek klubja építése volt Salgótarjánban 2006-ban, ahol az 1,7 milliárdos költségvetésű projekt kiegészült 74,1 millió forint TRFC támogatással. A legnagyobb támogatást elnyert pályázat pedig a szerencsi városi tanuszoda és körzeti tanácsadó szakszolgálat építése volt, ahol a csaknem 500 milliós költségvetésből 114 millió forint támogatás érkezett a 2003-as TTFC keretéből.

Az Észak-magyarországi régióban 216,9 millió Ft támogatással 56 projekt valósulhatott meg 1996 és 2008 között **humán erőforrás-fejlesztés** területén. Ebben a régióban ez a terület kapta a legkevesebb területfejlesztési támogatást. A fejlesztéseket elsősorban a TRFC-ből finanszírozták a többségben önkormányzati pályázók. A humán infrastruktúra 18,1 milliárd Ft támogatást kapott a 13 év alatt, a humán erőforrás-fejlesztésre ennek csak 1,2%-a jutott.

A régióban található 606 településből összesen csak 42 települést érintett ilyen célú támogatás. 15 projekt volt, amely 500 fő alatti településekhez kötődött, 9 pedig kistérségi szinten valósult meg. A megyéket tekintve Borsod-Abaúj-Zemplén megye emelkedik ki a régióban, közelebbről az országosan is leghátrányosabb helyzetűek közé tartozó Encsi, a Szikszói és az Edelényi kistérség települései. A települések közül Encs támogatottsága volt kiemelkedő, 39,1 millió Ft-ban részesült.

A legnagyobb támogatottságú projekt keretében egy encsi romatelep életkörülményeit javították a 2008-as LEKI-ből, ennek összköltsége is csak 22 millió Ft volt.

Az egészségügyi programokra és egyéb fejlesztésekre nem kapott támogatást a régió, míg a szociális programokra országosan a legtöbbet kapta, 43 projektre. Ezen belül a legtöbb projekt földprogramok megvalósítására fordítódott. A legtöbb támogatású, a 2005-ös TRFC-ből erőgépek beszerzése a szociális földprogram üzemeltetéséhez Encs városában. A projekt összköltsége 13,8 millió Ft, melyhez 67,6% (9,3 millió) támogatás járult hozzá. A szociális programokra fordított projektek mellett a többi projekt jelentősége jóval kisebb volt. A képzés területén 6 projekt valósult meg, melyekből említésre méltó a Balassagyarmati kistérség felnőtt képzési központjának létrehozása Hugyagon. Erre 11,3 millió Ft támogatást kaptak a 2003-as KITA-ból.

A **közfoglalkoztatás** területén a régióban összesen 173 projekt keretében 1,4 milliárd Ft összköltségű beruházás valósult meg, melyből 784,1 millió Ft-ot tett ki a támogatás. A régióban valósult meg szám szerint a második legtöbb közmunkához kapcsolódó fejlesztés (a legtöbb esetben a TEKI-ből támogatva), viszont ez a térség kapta a 13 éves időtáv alatt a legtöbb támogatást. A projektek többségében Borsod-Abaúj-Zemplén megyében (152 darab) valósultak meg, míg Nógrád megye területén 16, Heves megyében pedig csak 5. A kistérségeket tekintve az Edelényi, a Mezőkövesdi és a Sárospataki kistérségben valósult meg a legtöbb beruházás, míg a települések esetében az 500 és 2000 fő közötti népességgel rendelkezőkben. Összesen a 605 településből 131-en valósult meg fejlesztés, melyek közül a legtöbb támogatást kimagaslóan Gönc (58,7 millió Ft) kapta Miskolcot megelőzve. A kistérségek esetében pedig szintén a Miskolci, valamint az Abaúj-Hegyközi részesült a legtöbb támogatásban. A támogatás nagysága ebben a régióban a Dél-, a Nyugat-dunántúli, a Közép-magyarországi régiókkal szemben meghaladta a 20 millió Ft-ot. A legtöbbet, 48 millió Ft-ot a 2000-es TEKI forrásból Borsod-Abaúj-Zemplén megye önkormányzata kapta gép beszerzésére.

A 739 **településüzemeltetési** projekt teljes költségvetése elérte a 7,8 milliárd forintot, amelyből a támogatás 4,6 milliárd forintot tett ki. Ebből mintegy 2,9 milliárd Ft volt a közigazgatás fejlesztésére megítélt támogatás, a további 1,7 milliárd Ft pedig a közterület fejlesztés, a közvilágítás, a kegyeleti infrastruktúra, valamint a köz- és vagyonbiztonság alterületek fejlesztésére fordítódott. A közigazgatás fejlesztésére 410 beruházás, míg a többire összesen 329 fejlesztés valósult meg.

Az előirányzatokat tekintve a főbb források a CÉDE, valamint a TEKI voltak (319 illetve 351 projekttel). Ez a régió kapta a településüzemeltetés területére a legtöbb támogatást - az Észak-Alföldi régió előtt - viszont a beruházások számában elmarad a Dél-Dunántúli mögött.

A projektek közül 2 kapott 100 millió Ft feletti támogatást és szintén kettő 50 millió Ft felettit. Az egyik Miskolcon valósult meg a polgármesteri hivatal épületeinek rekonstrukciójára 107,2 millió Ft értékben (összköltsége 167,6 millió Ft), míg a másik 102,6 millió Ft Emődre került új városi igazgatási épület építésére (összköltsége 153,9 millió Ft). A 739-ből 461 beruházás volt 5 millió Ft alatti támogatásban részesítve.

A Salgótarjáni, a Miskolci és az Ózdi kistérség részesült a legmagasabb támogatásban, ebből a Salgótarjáni kiemelkedően magasban (500 millió felettiben). A projektszámokat tekintve azonban a Miskolcra megelőzi az Edelényi kistérség. A régió 605 települése közül 379-en valósult meg fejlesztés, ez 62,6%-ot jelent, melyből Salgótarjánban, Egerben és Hatvanban volt a legtöbb. A támogatások nagyságát tekintve szintén a legtöbb támogatásban Salgótarján és Miskolc, valamint Heves és Emőd részesült.

Az Észak-magyarországi régióban 635 **tervezést** támogató projekt valósult meg 3,2 milliárd Ft összköltségéből, melynek 65,8%-a (2,1 milliárd Ft) támogatásként járult a fejlesztésekhez. Ebből mintegy 676,5 millió Ft-ot tett ki a településrendezési tervek elkészítésére megítélt támogatás, amely segítségével 421 terv valósult meg. Ez a régiók közül a legmagasabb szám. További 802 millió Ft jutott a fejlesztési koncepciókra, programokra, valamint az egyéb tervezésekre pedig 608,2 millió Ft-ot nyertek el a régió önkormányzatai. Ezek keretében az előbbiből 129 koncepció és program készült el, míg az utóbbi összeg 85 terv között oszlott meg. Ebbe tartoznak azok a tervdokumentumok, melyek legtöbb esetben egy-egy konkrét beruházáshoz köthető megvalósíthatósági tervek, tanulmányok, rekultivációs tervek, pályázati dokumentációk. Az előirányzatokat tekintve elsősorban a TEKI és a TFC támogatta a tervezés területét, az előbbi 323, az utóbbi pedig 215 projektet.

A legtöbb támogatás, 58,5 millió Ft Salgótarjánban a szennyvízcsatorna és szennyvíztisztító telep program készítésére fordított, mely terv elkészítésének teljes költségvetése 83,5 millió Ft. Ez az egyetlen 50 millió Ft feletti támogatásban részesített és a legnagyobb összköltségű projekt is. A projektek többsége (225 darab) azonban csak 1 millió Ft alatti támogatást kapott.

A kistérségek közül a Miskolci, a Salgótarjáni és a Füzesabonyi a legtámogatottabb a tervezés területén, míg a tervek száma a Miskolci után az Edelényiben és a Kazincbarcikaiban a legszámtöbb. A régió 605 településéből 425-ön történt tervek készítése, melyek közül 130 az 500 fős alatti, valamint 131 az 500 és 1000 fő közötti népességű településeken valósult meg. 3 megyeszékhelyen történt a legtöbb terv, program elkészítése és a támogatások is itt a legmagasabbak. Összesen 73 olyan projekt volt, amely nem köthető egyetlen településhez, nagyobb térségi szintet érintett.

1996 és 2008 között az Észak-magyarországi régióban 275 olyan **egyéb** beruházás valósult meg, amelyet egyik korábbi főcél alá sem lehetett besorolni. Az ezekre a projektekre jutó támogatás meghaladta a 1,7 milliárd forintot, és mindebből 3,9 milliárd forint költségvetésű beruházás valósult meg.

IV.6.2. Mintaprojektek Észak-Magyarországon

Edelény

Csokoládégyártó üzem létesítése (Linga Kft.)

BERUHÁZÁS KÖRNYEZETE

Edelény a Bódva folyó hirtelen kiszélesedő völgyében, Miskolctól 25 kilométerre fekszik, kistérségi központ. Az ország hetedik legnagyobb kastélya a L’Huillier-Coburg kastély mellett az Aggteleki-karsztvidék közelsége teszi vonzóvá a települést. Lakosainak száma 10771 fő, ami kismértékben csökken. A munkanélküliség az országos átlagot jelentősen meghaladja és a jövedelmek alacsonyak. A csokoládégyártásnak a városban jelentős hagyományai vannak, a rendszerváltás előtt is működött édesipari termékeket előállító üzem a városban. A Linga Kft. édesipari termékek gyártásával, ezen belül főként üreges csokoládéfigurák szezonális előállításával foglalkozik. A hazai piacon értékesített figurális édesipari termékek 30%-át a Linga Kft. állítja elő.

FEJLESZTÉS ELŐZMÉNYE, INDOKOLTSÁGA, CÉLJA

A cég korábban a Jászságban, Pusztamonostoron működött, az elköltözést, illetve az új telephely választását a helyi önkormányzattal kialakított jó kapcsolat, és a térség hátrányos helyzetéből fakadó kedvező pályázati feltételek indokolták. A beruházás célja a kapacitás bővítése, a hatékonyságnövelés és a gyártás gépesítése volt, de sok mindent még így is kézzel végeznek az üzemben, mivel sok olyan munkafázis van, amely nem gépesíthető.

A cég által végzett tevékenység szorosan kapcsolódott a város és a kistérség fejlesztési dokumentumaihoz, mivel a vállalkozás-fejlesztés, és a munkahelyteremtés kiemelten fontos prioritásként szerepel bennük. Főként a kis- és középvállalkozások fejlesztése van a középpontban, mivel ilyen cégek működnek a városban.

FINANSZÍROZÁS

A teljes költség 176,9 millió Ft volt, ebből 50 millió Ft-ot tett ki a TFC támogatás, 54 millió Ft-ot pedig a GFC-ből nyert el a cég. A fennmaradó 72,9 millió forintot önerőből biztosították. Azért pályáztak ezekre a forrásokra, mert meglehetősen jó konstrukciók voltak, mivel széles volt az elszámolható költségek köre, továbbá azért, mert építésre és gépbeszerzésre is fel lehetett használni a pénzt. A tervezést, az építést és a szállítást helyi, Edelényben működő cég végezte, a gépek szerelését és üzembe helyezését pedig az importőr hajtotta végre, mivel ezek igen speciális berendezések. A karbantartást viszont már a helyi vállalkozók is el tudják látni.

FEJLESZTÉS TÁRGYA

A fejlesztés során kialakításra került az üzem épülete, a kapcsolódó infrastruktúra, valamint beszerezték a gyártáshoz szükséges gépeket.

FEJLESZTÉS EREDMÉNYE, HATÁSA

A beruházás eredményeként a Linga Kft. árbevétele megduplázódott, jelentősen nőtt a foglalkoztatottak száma, valamint többszörösére bővült a kapacitás, és a termékkör is szélesedett. Ennek köszönhetően a cég fedi le az üreges édesipari termékek piacának 30%-át.

A beruházás nagy hatással volt a térség társadalmi-gazdasági helyzetére, hiszen a Linga Kft. a legnagyobb foglalkoztató a városban. A fejlesztés előtt 2002-ben 22 fő dolgozott a cégnél. 2004-ben, miután elkészült az üzem, már 61 főre emelkedett a munkavállalók száma. Ez az érték azóta folyamatosan emelkedik, 2007-ben 115 munkavállaló volt a Linga Kft-nél.

A dolgozók 70%-a Edelényből és vonzáskörzetéből, 30%-uk pedig Kazincbarcika környékéről érkezik. 90%-uk betanított munkás, kisebb arányban vannak szakmunkások (5%), középfokú (4%), és főiskolai végzettséggel rendelkezők (1%) is a cégnél. A cég az Andrassy Gyula Szakközépiskolának (Miskolc), konkrét támogatást is nyújt, továbbá lehetőséget ad a tanulóknak gyakorlat végzésére.

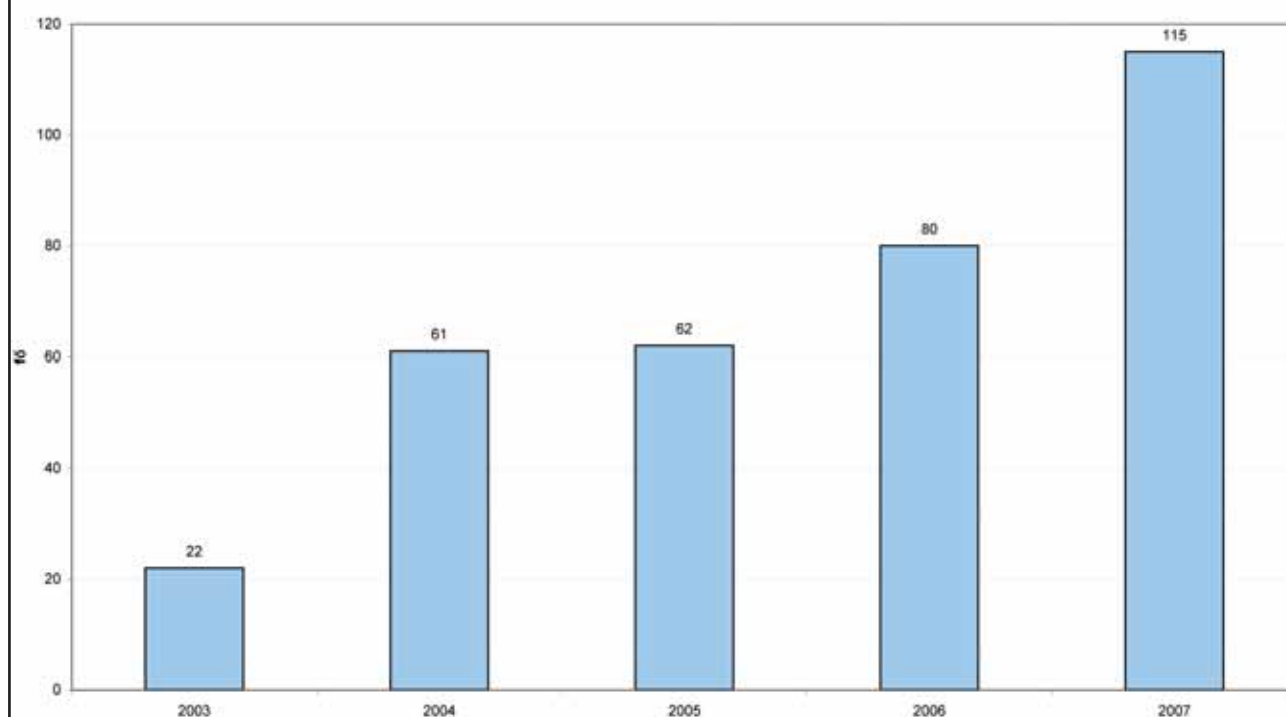
A beszállított alapanyagok 65%-a – főként a speciálisak – Budapestről érkezik. Jelentős szerepe van még a beszállításban Mezőfalvának (15%), Győrnek (10%), Drégelypalánknak (5%) és Herceghalomnak (5%). Az értékesítésben szintén

Budapest képviseli a legnagyobb súlyt (40%), valamint jelentős szerepe van még Debrecennek (30%) és Miskolcnak (13%). A cég termékeinek 9%-a külföldön kerül értékesítésre (Szlovákia (5%), Románia (4%)).

A város segítette a céget az engedélyeztetési eljárásban, módosította a területrendezési tervet, továbbá segítette a céget a telek megszerzésében. Az előbbieken kívül az első évben teljes, a második ében pedig 50%-os iparüzési adókedvezményben részesült a Linga Kft. A cég rendszeresen támogatja – főként termékekkel – a helyi rendezvényeket, kulturális- és sporteseményeket, valamint a dolgozók családjait, a helyi óvodákat és nyugdíjasokat. A város idén pályázati forrás segítségével felújítja az ipari terület bekötőútját. A beruházás összesen 25 millió Ft-ba kerül, amiből 20 millió Ft-ot nyert a város TEUT pályázaton, a fennmaradó 5 millió Ft önrészt pedig a város állja.

A Linga Kft. a különféle szolgáltatásokhoz, mint például a szállítás, karbantartás, raktározás, tervezés és építés igyekszik a helyi cégeket igénybe venni, így is segítve a térség gazdaságát. A cég magánterületen építkezett, az infrastruktúrát önmagának építette ki. A gyár működése során nem gyakorol jelentős hatást a környezetre, a keletkezett veszélyes hulladékot (zsír) pedig megfelelően kezelik, azaz önállóan elszállítják. A cég 3,3 millió Ft. iparüzési adót fizet Edelénynek, ami a város iparüzési adó bevételeinek majd 5%-a.

A foglalkoztatottak száma az edelényi Linga Kft-nél (2003-07)

FEJLESZTÉS UTÓÉLETE, JÖVŐJE

A beruházás óta állandó technológia-fejlesztés zajlott a cégnél. A szezonális termékek mellett a napi termékek gyártására is törekednek, kialakítottak egy hűtött raktárt, valamint folyamatosan fejlesztették a minőséget, annak érdekében, hogy az EU-s piacokon jobban értékesíthetővé váljanak a termékek. A cég rendelkezik HACCP és ISO minősítéssel is. A beruházás óta eltelt időben a cég több pályázatot is benyújtott, és 2002 és 2007 között majd 150 millió Ft támogatást nyert el az alábbi bontásban.

- Csokoládégyártó üzem technológiai fejlesztése 2005, GVOP 2.1.1. – 11,459 millió Ft
- Kis- és középvállalatok műszaki-technológiai háttere fejlesztésének támogatása 2006, GVOP 2.1.1. – 21,855 millió Ft
- Vállalati informatikai rendszer fejlesztése 2007, GOP 2.2.1. – 19,870 millió Ft
- Édesipari üzem technológiai fejlesztése 2007, GOP 2.1.2. – 38,718 millió Ft
- Munkahelyek létrehozását célzó pályázat 2007, MPA – 40 millió Ft

EU-s pályázatok bonyolultsága miatt ma már pályázatíró cég közreműködését veszi igénybe a Liga Kft. A jövőben, mivel a cég az elmúlt időszakban igen gyorsan növekedett, a fejlesztések főként az átláthatóság javítására, illetve a vállalati menedzsment hatékonyabbá tételére irányulnak majd.

Szerencs

Munkahelyteremtés termelő kapacitás növelésével
(Halászprodukt Kft.)

BERUHÁZÁS KÖRNYEZETE

Szerencsen komoly hagyományokkal rendelkezik az édesipar. Korábban jelentős cukor- és csokoládégyártás zajlott a településen. Erre épültek az egy-egy család által működtetett helyi magán cukrászatok. A Halászprodukt Kft. illetve annak nem hivatalos jogelődje 1987-ben kezdte meg működését, majd 1994-ben megalakult a cukrászsüteményeket gyártó Halászprodukt Kft. A telephelyválasztást a cég gyökerei, a meglévő, magántulajdonú telek, valamint a közeli Tokajban, 2001-ben létesített cukrászda indokolta.

FEJLESZTÉS ELŐZMÉNYE, INDOKOLTSÁGA, CÉLJA

Szerencsen kívül a cég Tokajban működtet egy cukrászdát, amelyet teljes egészében ellát cukrászipari termékekkel. Minden nap friss árut állítanak elő, amelyet 50-80 kis üzletbe, és 6 SPAR áruházba szállítanak, valamint rendezvényeket is ellátnak. A fejlesztést az értékesítés felfutása (a Tokajban nyitott cukrászda miatt), és a korszerűsítés igénye indokolta. A város településfejlesztési koncepciójában, valamint a kistérség fejlesztési programjában és stratégiájában a világörökségi státuszról fakadóan – prioritásként szerepel a térségben hagyományos tevékenységet végző kis- és közepes vállalkozások és az élelmiszer-feldolgozóipari cégek fejlesztése.

FINANSZÍROZÁS

A 2002-ben elnyert TFC támogatásból (1,537 millió Ft), és az azt kiegészítő önerőből és hitelből vásárolták meg és helyezték üzembe 2002-ben az új gázkemencét. A TFC-n kívül a 10,252 millió Ft összköltségű beruházáshoz más támogatási forrást nem vettek igénybe, a fennmaradó részt (8,715 millió Ft) hitelből és önerőből finanszírozták. A beruházás koordinálásához külső céget nem vettek igénybe. Az új gázkemencét a gyártó cég szállította ki és helyezte üzembe, helyi vállalkozás szolgáltatásait nem vették igénybe.

FEJLESZTÉS TÁRGYA

A fejlesztés keretében vásárolták meg és helyezték üzembe 2002-ben az új gázkemencét, amelynek segítségével másfélszeresére tudták növelni a kapacitást. 2002 óta a cégnél a foglalkoztatottak száma 4-5 fővel bővült, így jelenleg már 13 alkalmazottjuk van a szerencsi üzemben, 75-80%-a szakképzett, a többi betanított munkás.

FEJLESZTÉS EREDMÉNYE, HATÁSA

A fejlesztés közvetlen hatásaként javult a hatékonyság, nőtt a termelékenység és az előállított termékek mennyisége, valamint lehetővé vált a termékkör bővítése is. Az új, korszerű gázkemence üzembe helyezésével még úgy is 5%-kal csökkent a cég energiafogyasztása, hogy a kereslet kielégítése érdekében egy új kemencét is üzembe helyeztek.

A beszállított termékek, alapanyagok 30%-a – főként a speciálisak – Budapestről érkeznek, a többi alapanyagot (tej, liszt stb.) a megyében működő cégek biztosítják. Az értékesítés 50%-a Szerencsen realizálódik, de a város 30-40 km-es körzetében 50-80 kisboltot és 6 SPAR áruházat is ellátnak cukrászipari termékekkel.

A cégnek jó kapcsolata van a szakirányú képzettséget nyújtó intézményekkel, egy OKÉV program keretében ugyanis tanulóképzéssel is foglalkoznak. A cég kapacitását tekintve akár négy-öt tanulót is tudna foglalkoztatni, azonban igen kevés a jelentkező. Az utóbbi 3 tanév során mindössze évente 1-2 tanuló jelentkezett (2005/06: 2 fő, 2006/07 és a 2007/08: 1-1 fő). A munkavállalók 90%-a helyi, de további négy településről (5-15 km-es körzet) járnak be a céghez dolgozni, valamint a Halászprodukt Kft. több embert foglalkoztat Tokajon is.

A fejlesztés társadalmi hatásai pozitívnak tekinthetők, hiszen, nőtt a foglalkoztatás, továbbá a cég 406 900 Ft iparűzési adót fizet évente Szerencs városának, és valamint több mint 100 000 Ft-tal járul hozzá Tokaj város költségvetéséhez. Ezen azonban túlmutat az, hogy pozitív példaként szolgálhat a térségben működő többi vállalkozása számára. A Tokajban végrehajtott fejlesztések közvetve hozzájárulnak a turizmus fejlesztéséhez is, tehát ezáltal szolgálják a térség és Tokaj céljainak a teljesülését is.

A termelő kapacitás bővítése nem járt jelentős infrastruktúrális és környezeti hatásokkal. A veszélyes hulladéknak számító tojáshéjat az előírásoknak megfelelően lerakókban helyezik el. Ehhez a város az elszállítás és a lerakóhely biztosításával járult hozzá.

A cég és a város között jó a kapcsolat. Rendszeresen szerveznek a városban a helyi vállalkozók számára összejövetelt, amelyen megismertetik a cégekkel a fejlesztési elképzeléseket, illetve lehetőséget kínálnak a cégek közötti kapcsolatok erősítésére, és a város, illetve a városban működő civil szervezetek is lehetőséget kapnak arra, hogy támogatókat szerezzenek a sport, kulturális és egyéb rendezvényeikhez. A Halászprodukt Kft. az egész megyében rendszeresen támogat sport és kulturális rendezvényeket (pl.: gazdanapok), főként cukrászati termékekkel. A városi rendezvényeken rendszeresen beszállítóként vannak jelen. Az önkormányzat a cég által beadott engedélyeztetési kérelmeit gyorsított eljárással kezelte, a szakhatósági engedélyek kiadását viszont nem tudták meggyorsítani, erre sajnos nincsenek ráhatással.

FEJLESZTÉS UTÓÉLETE, JÖVŐJE

A beruházás óta a cég pályázati intenzitása nem csökkent, minden évben benyújtanak pályázatot. A pályázatíráshoz a cég ma már pályázatíró cég segítségét veszi igénybe, mivel az EU-s pályázatok lényegesen bonyolultabbak a hazai konstrukciónál. 2004-ben a GVOP-2.2.2 800 000 Ft-os támogatásával emeltszínű, szakmaspecifikus tanácsadást vettek igénybe, és ingatlanfejlesztésre és gépbeszerzésre nyertek 3,670 millió Ft támogatást (GVOP-2.1.1.). 2005-ben korszerű technológiát képviselő eszközök és berendezések beszerzését szolgáló fejlesztések támogatására nyertek 6 millió Ft-ot az OKÉV decentralizált pályázatán. Az elmúlt években kiegészítették a HACCP minősítést és 2006-ban 800 000 Ft-os támogatással (GVOP-2.1.2.) az ISO 9001:2001 minőségirányítási rendszert is bevezették.

A cég fejlesztési céljai közt szerepel az üzem bővítése, valamint egy komplex ingatlanfejlesztés megvalósítása Tokajban, amelynek keretében egy új épületet építenek, ahol helyet kap majd a cukrászda és több irodahelység is. Ennél a fejlesztésnél kiemelten figyelnek az energiahatékonyságra, az épület fűtését napkollektorokkal fogják biztosítani.

Egercsehi

50 férőhelyes óvoda létesítése

FEJLESZTÉS ELŐZMÉNYE, INDOKOLTSÁGA, CÉLJA

Egercsehi község 1910 körül épült óvodája statikáját tekintve az ezredfordulóra életveszélyessé vált. Esetleges felújítása már nem biztosíthatta volna az időtállóságot, illetve azt, hogy ne kelljen folyamatosan erőforrásokat biztosítani az állagmegóvásra, így a régi óvodát el kellett bontani, és helyére egy modern új óvodát kellett építeni.

FINANSZÍROZÁS

Az önkormányzat azért pályázott a TEKI támogatásra, mert ennél a kiírásnál érezte a leginkább biztosítottak a megfelelőségét. A pályázatírást az önkormányzat maga végezte, segítsége nem volt, kisebb pályázatoknál ők így járnak el.

2001-ben a községben egy 44,1 millió Ft-os beruházás keretében 50 férőhelyes óvoda épült meg 21 millió Ft-os állami – TEKI – támogatással. A beruházásra az önkormányzat saját forrása 8,1 millió Ft volt, hitele 15 millió Ft – amelyet jelenleg is törleszt –, a vissza nem térítendő támogatást pedig 2 szakaszban kapta: 2001-ben 10 millió Ft-ot, 2002-ben 11 millió Ft-ot. Építésébe nem tudott bekapcsolódni helyi vállalkozás – bár az önkormányzat azt mindenképpen előnyben részesítette volna – így egy egri cég volt a kivitelező.

BERUHÁZÁS KÖRNYEZETE

A településnek jelenleg 1570 lakosa van, ez a szám stagnál, és ebből kb. 15-20% a roma kisebbség aránya. A kőbánya 1990-es bezárása óta a férfiak foglalkoztatása különösen problémás, a varroda, ami a nőknek tudott munkát adni, 2005-ben kivonult. Jelenleg egy baromfifeldolgozó üzem ad munkát átlagosan 30 embernek, de már ez sem vág állatot, csupán feldolgoz. Az önkormányzat korábban eladta az összes ingatlanát, jelenleg egy régi kis iskolaépületben 100-120 m²-en próbálkoznak rehabilitációs munkahelyek létesítésével.

FEJLESZTÉS TÁRGYA

Az elnyert támogatás a régi óvodaépület elbontását és egy 50 férőhelyes új tervezésű óvoda felépítését tette lehetővé. Az új, 2 csoportos óvoda az akkori előírásoknak teljesen megfelelően épült meg. A kivitelezés alatt a községi iskolaépületben hoztak létre egy ideiglenes óvodát, ami egy 25 fős csoporttal működött, ide kimondottan a dolgozó szülők gyermekeit vették fel. Az új óvodaépület műszaki átadására 2002. augusztus 15-én került sor.

FEJLESZTÉS EREDMÉNYE, HATÁSA

Az óvoda hét főt alkalmaz: 4 óvónőt, 2 dajkát és 1 konyhai dolgozót. Az óvoda korszerű és 50 gyermek számára kiváló, jelenleg a településen 67 gyermek van, 60-at még képes befogadni az óvoda (hogyan ezzel a létszámmal üzemeltesen, engedélyt kellett kérni), azonban a jelenlegi 2 vegyes csoport helyett a gyermekek 3 csoportra való bontása lenne ugyanis igazán kielégítő. A községben már az új óvoda tervezésekor 57-58 fős létszámmal üzemelt a régi óvoda, jelenleg viszont sajnos így is el kell utasítaniuk pár jelentkezőt. Az óvodába csak helyi gyermekek járnak, két helyi gyermeket pedig más település óvodáiba hordanak a szülei.

A korábbi óvodaépület kapacitása még megfelelő volt, háromcsoportos rendszerben működött a létesítmény, ha mindenben nem is volt annyira megfelelő, mint a mai. A mai épület viszont korszerű, biztonságos és remekül illeszkedik a településképhez. Ma a gyermekek korosztályt, etnikai hovatartozást, képességeket és családi hátteret tekintve is egyenlő arányban vannak elosztva a két csoportban, törekvés, hogy a kicsik tudjanak a nagyobbaktól tanulni. Korukat tekintve a középsős korcsoportból van a legtöbb gyermek jelenleg, 15 gyermek megy iskolába idén ősztől, de kora alapján alkalmas lenne több is.

FEJLESZTÉS UTÓÉLETE, JÖVŐJE

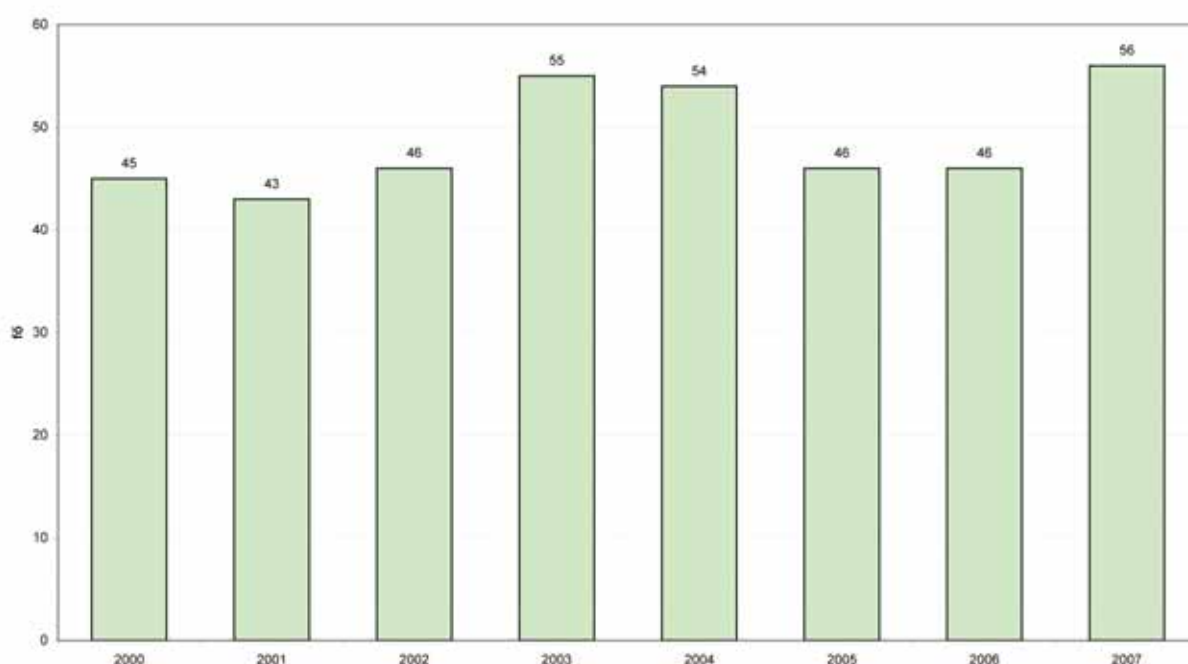
A településen viszonylag sok a kismama és a kisgyermekes, így egy roma pályázatban egy baba-mama klub kialakítására került sor – bölcsőde sajnos helyben nincs, csak Egerben, ez

a klub ezt a hiányt is igyekszik pótolni. Igény lenne egy legalább egyszerre 4-5 gyermeket gondozni képes, tehát nem bölcsődei létszámmal üzemelő családi napközire, amit akár gyesen lévő, de tanulmányokat folytató kismamák is igénybe vennének, a település tervezi ennek megvalósítását is a jövőben, mivel elég sok az olyan lakos, aki még az általános iskola 8 osztályát sem végezte el.

A település legutóbbi – az említett 253 millió Ft-os, első körben elutasított – pályázata egy olyan szakképző intézet létesítését célozta meg, ami helyben oldotta volna meg – a mátrafüredi erdészeti, mezőgazdasági és vadgazdálkodási szakközépiskolával közösen – egy szakiskola 9. és 10. osztályának beindításával, a fiatalok erdészeti-mezőgazdasági képzését. Az egyeztetések már lefolytak, az önkormányzat további lehetőségek után kutat, hogy a majd fél évszázados korú helyi iskolaépületet pályázati támogatások elnyerésével alkalmassá lehessen tenni a képzés befogadására. Ez kiküszöbölné, hogy a diákoknak a középfokú oktatásért feltétlenül Egerbe kelljen menniük: anyagilag tehermentesíthetőek lennének némiképp a szülei, illetve ritkulnának a tankötelezettség megszegése miatt az intézményektől érkező panaszok.

Az önkormányzat egyéb sikeres pályázata az óvodaépítés óta a következők voltak: az iskolaépület tetejének teljes-, illetve a tornaterem- és öltözőjének felújítása, a Petőfi út egy szakaszának, pontosabban a felének a felújítása, az orvosi rendelő akadálymentesítése és felújítása (mindhárom TEKI-s támogatással), a Kultúrház tetőfelújítása, a Polgármesteri Hivatal épülete belső részének akadálymentesítése és felújítása, illetve tavaly kezdődött és idén augusztusban zárult a roma telepek felszámolása.

Óvodába beírt gyermekek száma Egercsehiben (2000-2007)

Heves

Nyílászáró üzem fejlesztése (Hevestherm Kft)

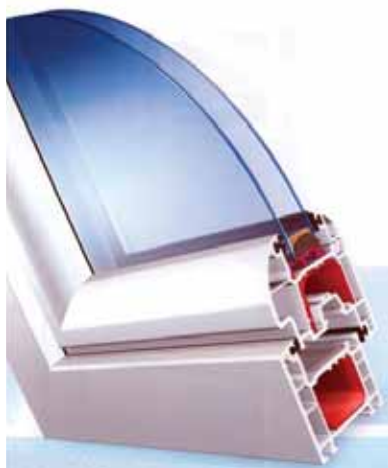
BERUHÁZÁS KÖRNYEZETE

A Heves megye déli részén található Heves lakosainak száma 11800 fő. A kisváros, a magas munkanélküliséggel küzdő, hátrányos helyzetű Hevesi kistérség központja. A város egyik kiemelkedő munkaadójának számító, 2001-ben alakult Hevestherm Kft. telephelyén már korábban is állítottak elő nyílászárókat. Ennek a vállalkozásnak a továbbfejlesztéséből bontakozott ki a Hevestherm tevékenységi köre, mely minőségi fa- és PVC homlokzati és beltéri nyílászárók, készítéséből, beépítéséből, valamint árnyékolástechnikai tevékenységből áll. Amíg műanyag nyílászárók készítésével csak ők foglalkoznak a városban, addig fából készült nyílászárók előállításával más kisebb vállalkozás is foglalkozik, igaz ezek a termelési volumenben nem képesek megközelíteni a céget.

A FEJLESZTÉS ELŐZMÉNYE, INDOKOLTSÁGA, CÉLJA

A Kft. telephelyeül szolgáló Hevesi Ipari Park kialakítása a városfejlesztési stratégia iparfejlesztési alprogramjának céljaként valósult meg 2001-ben. A parkban már megvoltak az alap infrastrukturális rendszerek – gáz, villany, útkapcsolat (csak ezek szükséges kapacitásbővítése történt meg). A telephelyválasztás a cég növekedésének következménye volt, hiszen

a régi telephelyen már nem volt megoldható a nagyobb volumenű termelés. A fejlesztés várható hatásai között szerepelt a magasabb volumenű termelés, az ebből következő magasabb profit, valamint a magasabb foglalkoztatás elérése.

FINANSZÍROZÁS

A fejlesztés összköltsége 56,9 millió Ft volt, melyhez a Területfejlesztési Célelőirányzatból 15 millió Ft támogatást sikerült elnyernie a cégnek. Minden lehetséges kivitelezési munkát igyekeztek maguk elvégezni, csupán a manipulációs tér kivitelezését végezte egy egri vállalkozás, a Németországból és Ausztriából vásárolt gyártósor üzembe helyezését a gyártó cég szakemberei végezték, heves megyei kisvállalkozásokkal csak kisebb munkákat végeztek.

FEJLESZTÉS TÁRGYA

A fejlesztés során létrehoztak egy 2500 m²-es manipulációs teret magában foglaló csarnokot, valamint vásároltak és beüzemeltek egy komplett gyártósort.

FEJLESZTÉS EREDMÉNYE, HATÁSA

Az erőteljes és sikeres kapacitásbővítéssel jelentős forgalomnövekedés valósult meg. 2001 és 2003 között a forgalom minden évben megduplázódott. A bevétel a 2002-es 2,2 milliárd Ft-ról 2006-ra már 4,7 milliárd Ft-ra nőtt, és 2007-ben is ezen érték körül maradt. 2008-ban azonban az árbevétel kb. 30%-os visszaesésére lehet számítani, de ez a cég vevőpolitikájával magyarázható, ugyanis a bizonytalanul fizető megrendeléseket nem vállalják fel.

A fejlesztések előtt 35-37 fő dolgozott a telepen, a beruházásnak köszönhetően kb. 50 főnek tudtak munkahelyet biztosítani (2001-ben 52 fő), és 2007-ben már 123 fő dolgozott a Kft-nél, amivel a hátrányos helyzetű térség második legnagyobb foglalkoztatójává vált. Fontos, hogy a cég tovább is képzeti dolgozóit a ROP 3.4.2 program keretén belül. A munkavállalók túlnyomó része betanított munkás, kb. 5% rendelkezik felsőfokú, további 10% technikus végzettséggel. A Kft. támogatja iskolák felújítását is (Egri Nyomdaipari Szakközépiskola, Neumann János Szakközépiskola, Szolnok, Eszterházy Károly és Róbert Károly főiskolák). A munkavállalók 60%-a helyi, a fennmaradó rész 6 környékbeli községből

jár be (a legtöbben Tenk és Tiszanána községből: 7-10%), illetve a kvalifikáltabb munkavállalók Egerből ingáznak (2%). A munkavállalók körében azonban elég nagy (kétharmados) a létszámingadozás, amely leginkább a fiatalokra jellemző.

A vállalat beszállítói közé elsősorban német és osztrák cégek tartoznak, mivel a hazai piacon nincsenek megfelelő minőségű partnerek. A különleges nyílászáróhoz tartozó hőszigetelő üveget viszont hazai piacról is be tudják szerezni.

A Hevestherm Kft. kb. 400 fős, országos értékesítési hálózattal rendelkezik, az ország nyugati részén főleg a csúcskategóriás termékeikre tart igényt, míg a korábban jelentősebb piacnak számító keleti országrészben inkább az alacsonyabb kategóriás, olcsóbb termékeket keresik. Mindezekon túl, az ország keleti felébe történő értékesítés egyre jobban visszaesik. A hazai vevőkörön kívül a Kft. termékei megjelennek a szlovákiai piacon is (<1%), ahol saját értékesítési céggel rendelkeznek, valamint Romániában (7%) is.

Az önkormányzat és a cég közti együttműködés jónak mondható, köszönhetően annak, hogy a Hevestherm Kft. a település második legnagyobb munkaadója az önkormányzati után.

A település korábban lobbytevékenységgel támogatta a céget, de helyi adókedvezményt nem ad. A rendezési terv módosítása még ma is folyamatban van (3 éve volt felülvizsgálata), de jelenlegi formájában is az ipari park továbbfejlesztést, és így a Hevestherm esetleges továbbfejlődését támogatja. Gazdaságilag a térséget a cég az iparüzési adójával segíti, amely a város ilyen forrásból származó bevételének 3%-a.

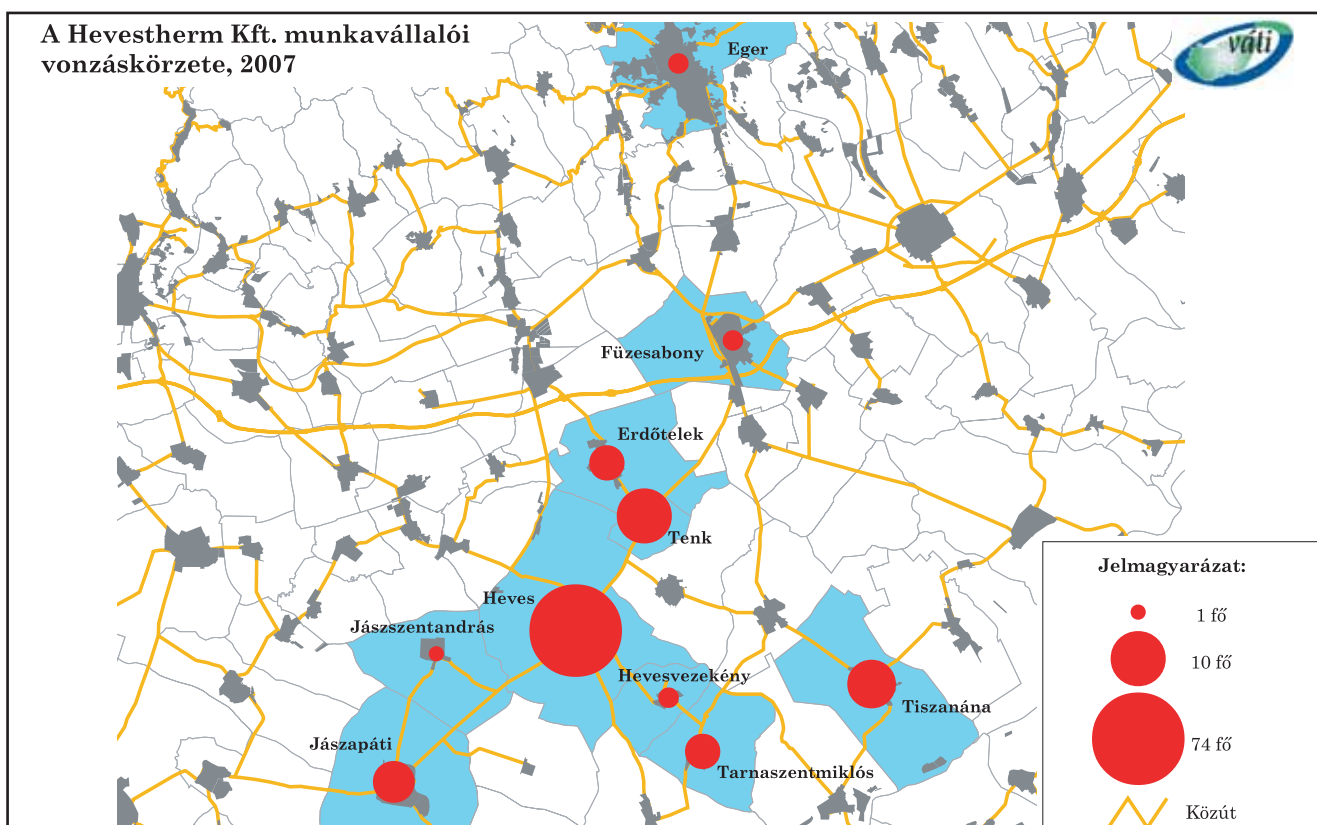
Az önkormányzat igyekszik együttműködni a város vállalkozóival, így a Hevestherm cégcsoportjával is, például vállalkozói fórum keretén belül. Ennek keretén belül kikérik a cégek véleményét a város fejlesztési dokumentumaival kapcsolatban, illetve igyekeznek az önkormányzati fejlesztésekbe helyi vállalkozásokat bevonni.

A Kft. a kommunális hulladékot a városi rendszeren keresztül szállítja el, míg a speciális hulladék esetén maga gondoskodik annak elszállításáról. Környezetvédelmi szempontból a termelés veszélytelen, nincs káros anyag kibocsátás, bár a cég nem rendelkezik ISO 14001-el

A cég által termelt szennyvíz a városi szennyvíztisztítóba kerül. Továbbá a cég igyekszik telephelyének igényes, rendezett kiépítésével javítani a városképet.

FEJLESZTÉS UTÓÉLETE, JÖVŐJE

A cég további terveiben elsősorban a termékkör bővítése szerepel (beltéri ajtók), illetve a termelékenység fokozatos fejlesztése. Ez kapcsolódik a város gazdasági programjához is (Városfejlesztési Stratégia), amelyet 2007. februárjában fogadtak el. Ebben prioritást az iparfejlesztés (elsősorban mezőgazdasági feldolgozóipart, logisztikát támogatva), illetve a KKV szektor versenyképességének támogatása kap. A cég további kiegészítő fejlesztésekre több más pályázatot is elnyert, így TRFC-ből (29,8 millió Ft), illetve ROP 3.4.2-ből szakképzések és szakmai továbbképzések lebonyolítására.

Karancslapujtó

Ropi üzem technológiai korszerűsítése (Salgó Center COOP Zrt.)

BERUHÁZÁS KÖRNYEZETE

Karancslapujtó Nógrád megye második legnépesebb községe majdnem 3000 lakosával. A falu közművekkel teljesen ellátott, van vezetékes földgáz, szennyvízelvezető-rendszer (a társult önkormányzatokkal szennyvíztisztító), telefon és kábeltévé. A helyi termelőszövetkezet a rendszerváltáskor megszűnt. Az egyedüli nagyobb foglalkoztató jelenleg a település sóspálcika-üzeme, egyéni vagy kisebb vállalkozások működnek ezen kívül helyben szerényebb létszámmal, például a CBA kb. 20-30 alkalmazottal, a pékség kb. 10 fővel, a benzinkút, illetve akadnak mezőgazdasági vállalkozók is, de bevételük nagysága munkaerő alkalmazását nem teszi lehetővé. A lakosok nagy része Salgótarjában dolgozik (az ipari létesítmények zöme mára itt is bezárt) illetve Szlovákiába és Budapestre is járnak építkezésekre dolgozni. Nagy a munkanélküliség, főleg a lakosságának mintegy negyedét kitevő cigány kisebbséghez tartozók körében. Jelenleg a karancsberényi önkormányzat tulajdonában lévő, 1999-2000-ben bezárt andezitbánya újraindításában bíznak.

A Zrt. 2000-ben alakult meg a jelenlegi társasági formában, 1945-től ÁFÉSZ-ként működött, falusi üzleteket, italboltokat, kocsmákat üzemeltetve, 1975-ben Salgótarján és Vidéke ÁFÉSZ-szé vált, ami a jelenlegi vállalat jogelődje. Központja Salgótarjában van, Karancslapujtón kívül ott és a 940 lakosú Karancsberényben van 1-1 sóspálcika-üzeme, ezek 1971-ben, 1982-ben és 1997-ben alakultak meg. A cég alapvetően élelmiszer- és vegyiáru-kiskereskedelemmel foglalkozik, a bevétel 15%-a pedig egyéb tevékenységekből származik (ingatlan-bérbeadás, szeszfőzde Salgótarjában). Karancslapujtón jelenleg 3 szolgáltatóegységük, üzletük üzemel. A cégnek olyan megállapodása van a településekkel, hogy ha valamelyik telephelyét eladja, a kapott pénzt a településen forgatja vissza, tőkét nem visz ki innen. Üzleteikben (élelmiszerüzletek és italboltok) 90%-ban helyiek dolgoznak.

FEJLESZTÉS ELŐZMÉNYE, INDOKOLTSÁGA, CÉLJA

A sóspálcikaüzem telephelyén egykor a Salgótarján és Vidéke ÁFÉSZ tüzéptelepe volt, itt működött a karancslapujtói ÁFÉSZ és annak irodái, abból lett átalakítva sóspálcikaüzemmé 1982-ben. A földterület 1990-ben került önkormányzati tulajdonba, és akkor egyeztek meg a céggel, hogy a telephelyen maradhatnak mindaddig, amíg munkahelymegőrző tevékenységet végeznek rajta. 2004-ben a pályázat miatt, a cég rákényszerült arra, hogy tulajdonba vegye ezt az ingatlant, az önkormányzat pedig kedvezményes áron adta el nekik. 1998-ban a cég egy sikeres pályázat keretében Karancsberényben 5 csökkent munkaképességű ember foglalkoztatását vállalta 3 évre, illetve a salgótarjáni sóspálcikaüzemben volt egy

sikeres TFC-s pályázatuk (épületfelújítás). A pályázatra azért volt szükség, mert az üzemnek otthont adó építmény annyira elavult, hogy felújítása sem lett volna elegendő még egy gépsor üzembe helyezéséhez, így az épületet lebontották, és új üzemet emeltek a helyébe.

FINANSZÍROZÁS

Az elnyert TRFC támogatás 20 millió Ft volt – 20 fő munkahelyének a megtartását vállalták ezért –, amit saját erővel kiegészítve valósítottak meg. A beruházás összesen 55,873 millió Ft volt. A támogatási összeg nem haladhatta meg a bekerülési érték 40%-át.

A pályázatokkal a kapcsolatuk jó volt, ezt a pályázatot pályázatkészítő céggel, az Észak-Magyarországi Regionális Fejlesztési Zrt.-vel készítették.

Fejlesztés tárgya

A fejlesztés pontos tartalma az üzemépület felépítése és egy ropi-gyártó gépsor beszerzése volt. A gépsort egy balassagyarmati vállalkozó gyártotta le, aki előzőleg már dolgozott a cégnek. Az építésnél a kivitelező fővállalkozó salgótarjáni, az alvállalkozók kizárólag karancslapujtói és a környékbeli településeken tevékenykedők voltak.

Az átalakítás 2005 márciusában kezdődött, a kötelezettség a munkahelyek megtartására 2010-ben szűnik meg. A második gépsorral való bővülést a termék iránti kereslet mértéke indokolta, a 21 millió Ft-os támogatás viszont nélkülözhetetlen volt a fejlesztéshez, ami az épület elavultsága és az élelmiszerhygiéniai előírások szigorodása miatt a további üzemeléshez volt nélkülözhetetlen.

FEJLESZTÉS EREDMÉNYE, HATÁSA

A pályázat munkahely-megtartásra volt kiírva, viszont a második gépsor üzembe helyezése 6 új dolgozóval való bővülést is lehetővé tett a meglévő 21 dolgozó mellé. Az üzemben dolgozók nők 2 fő kivételével helyi lakosok. Közülük 3 fő érettségizett, 12 szakmunkás és 11 rendelkezik általános iskolai végzettséggel. Betanított munkát végeznek 3 műszakos munkarendben.

A támogatás nélkül az üzemet biztosan be kellett volna zárni, saját tőkéje a cégnek nem lett volna a fejlesztéshez. Ez az üzletág évről évre egyre kevésbé jövedelmező, mára az energiaköltségek és az alapanyagárak ugrásszerű növekedése miatt csak nullszaldós a termelés, korábban még tudtak nagy nyereséget elérni ennél a tevékenységnél. A karancslapujtói üzemben legalább 100 millió Ft árbevétele van a cégnek évente, ami 200-250 ezer kg sóspálcika anyagi ellenértéke.

A termelés legfontosabb alapanyaga, a liszt Nógrád megyéből

érkezik. A cég egy önálló non-profit nagykereskedelmi rendszer, a Pro-COOP része, amely a Szövetkezetek saját értékesítési hálózata, az áru beszerzése és az üzletek közötti terítése a feladata, az alapanyag nagy részét ők szállítják. A beszállítók vonzáskörzete Nógrád megyéből 67%-os és az országból 33%-os arányban oszlik meg (elsősorban Heves megyéből, Tökölről és Tiszalúcról). Értékesítésre szinte az egész ország lefedett, kivéve Békés megyét, mert ott nincsen Pro-COOP. Az értékesítés vonzáskörzete 3%-ban a kistérség, további 9%-ban a megye illetve régió 88%-ban pedig az ország távolabbi térségei. Külföldre vannak próbálkozások – Szlovákia, Románia felé –, de a multinacionális hálózatok elárastják az elég nyomott áron kínált termékekkel a piacot, a cég egyéb értékesítési lehetőségeket nehezen talál a Szövetkezet üzletein kívül. Korábban szállítottak a SPAR-ba, a Tesco-ba, illetve fognak mostantól az Auchan-ba is saját márkaneves sóspálcikát.

A támogatás révén megvalósult fejlesztés legfontosabb hatása, hogy a település legnagyobb ipari foglalkoztatójának tartós üzemelése és a foglalkoztatás hosszú távú fennmaradása biztosítottá vált. A helyi iparüzési adó 1%-os, a Salgó Center COOP Zrt. az önkormányzat bevételeinek 10%-át adja (2007-ben 410 ezer Ft), ez a legnagyobb foglalkoztató cég Salgótarján kivételével a térség összes településén.

Helyben az iskolai, óvodai rendezvényeket, a falunapokat, a sportot támogatja rendszeresen a cég, akárcsak a többi helyi vállalkozó. A létesítmény megépülésével a településképbe illeszkedő épített környezet került kialakításra, ami jóval szebb a korábbiánál.

1982-ben, amikor a termelés beindult a régi üzemben, nem volt elegendő az elektromos teljesítmény arra a településrészre. Villamoshálózat-fejlesztést, illetve –bővítést kellett végrehajtani, amiből az önkormányzat úgy profitált, hogy a kiépített új hálózat 200 bojler rácsatlakozási lehetőségét biztosította. A második gépsor idetelepítése miatt 2005-ben újra szükség volt elektromos hálózatbővítésre, amit a társaság el is végzett.

FEJLESZTÉS UTÓÉLETE, JÖVŐJE

A Zrt. folyamatosan fejleszti üzleteit a kor igényeinek megfelelően, hogy lépést tudjon tartani a konkurenciával, akik nagy tőkeerővel, óriási választékkal, modern berendezésekkel érkeznek a hazai piacra egyre nagyobb számban.

Nehézség a cég számára az, hogy ma már nincs rájuk szabott pályázati lehetőség, a mérlegfőösszegük alapján nagyvállalatnak számítanak, ám a legtöbb pályázat kis- és középvállalkozások számára van kiírva, a nagyvállalatok számára kiírt pályázatok viszont túl nagyok nekik. Az utóbbi két évben emiatt minden pályázási próbálkozásuk meghiúsult.

Ludányhalászi

Műanyagtermék-gyártó kapacitás bővítése (Profilplast Kft.)

BERUHÁZÁS KÖRNYEZETE

Az Ipoly mentén fekvő Ludányhalászi 1590 lakosú, infrastrukturálisan teljesen ellátott település. A munkanélküliség a településen – a térségihez hasonlóan - 12%, a helyi lakosság egy része Budapesten, Balassagyarmaton és Salgótarjánban dolgozik. A településen a vállalati szférában az egyetlen foglalkoztató a Profilplast Kft., ezen kívül egy foglalkoztató van, az 1950 óta működő Szociális Otthon, ami egy 100-120 főt alkalmazó, megyei fenntartású intézmény. Vezetékes vízzel már az 1970-es években rendelkezett, az 1992-1999-es években kiépült a gázhálózat, majd a 2000-es években telefon-, kábeltévé-, és szennyvízcsatorna-hálózat.

A régi Ludányhalászi Mezőgazdasági Termelő Szövetkezethez volt Nógrádszakálón egy műanyaggyártó melléküzemága. A Profilplast e melléküzemágon alapozta meg működését a rendszerváltás után közvetlenül. A cég műanyag építészeti profilok, például csempe-élvédők, különböző műanyag szegélyek (PVC-szegélyek, parkettaszegélyek) gyártásával foglalkozik, kisebb mennyiségben autóbuszokhoz takaró funkciójú díszleceket is gyárt. 100%-ban az 50 éve fennálló német Bolta Industrie- und Bauprofile GmbH tulajdona, a megrendelések zöme is tőlük érkezik.

FEJLESZTÉS ELŐZMÉNYE, INDOKOLTSÁGA, CÉLJA

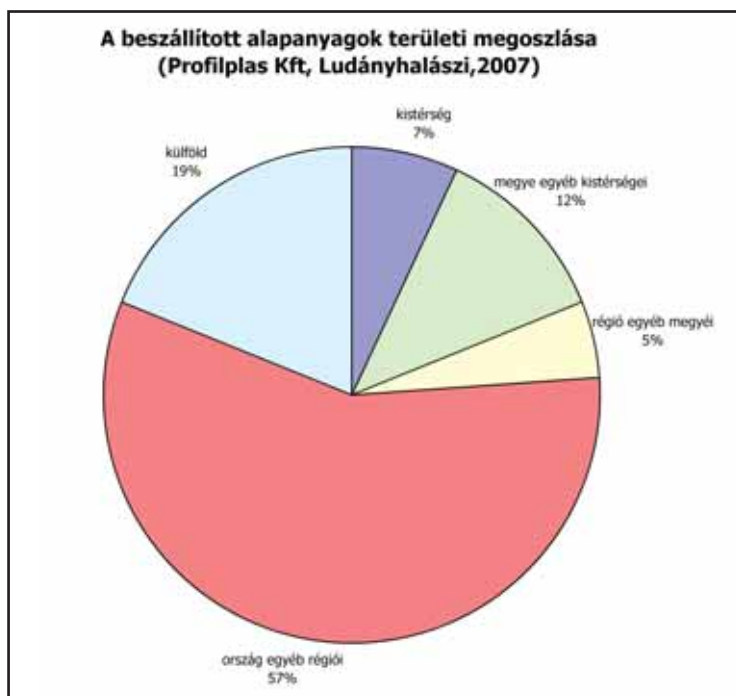
A szóban forgó technológiai fejlesztés elengedhetetlen volt ahhoz, hogy a cég meg tudja őrizni a piacait.

FINANSZÍROZÁS

A 18,4 millió Ft TFC támogatást a cég 2003-ban nyerte el. A projekt teljes tervezett költsége 40,6 millió Ft volt. A beruházás 2003-2004-ben valósult meg.

FEJLESZTÉS TÁRGYA

A műanyagprofil-gyártáshoz kapcsolódó kapacitás-bővítő beruházás részeként szerszámok, lyukasztógépek, profilokra nyomtató különleges nyomtatógépek kerültek beszerzésre, de informatikai eszközöket is vásároltak, ezáltal korszerűsítésnek is mondható. A beszerzett termékek nagyon speciálisak, ezért külföldről rendelték azokat, a pályázat kapcsán helyi vállalkozót nem kerestek meg. A szerszámok beszerzését az anyacég indítja, a többit helyben vezénylik. A pályázatban a cég munkahelyekkel kapcsolatos vállalásokat is tett: 5 évre vállalta 49 fő munkahelyének megtartását, ez a kötelezettség 2009. június 1-jén szűnik meg.

FEJLESZTÉS EREDMÉNYE, HATÁSA

A cég által végzett fejlesztés a gazdasági hasznosságon túl pozitív hatást gyakorol a település, térség munkaerő piacára és a foglalkoztatási mutatók növelésére. Így nemcsak a vállalt munkaerő megtartást, de az átlagos állományi létszám növelését is sikerült elérni. A pályázat készítésekor, 2003. december 31-én csak 49 fő munkavállaló volt. Közvetlenül a fejlesztés megvalósítása után ez a létszám 53 főre nőtt, jelenleg pedig 73 fő aktív dolgozó van a cégnél. Közülük 63% Ludányhalásziba, 27% a Szécsényi kistérségbe valósi, 10% egyéb lakhelyű munkavállaló. A fizikai állományt (54 fő) zömmel szakmunkás végzettségűek képezik, 1-2 főnek van érettségije, illetve technikus végzettsége, a 20 fős szellemi állományból 5 főnek van felsőfokú végzettsége.

A vállalat termelékenysége is jelentősen javult a fejlesztés hatására. Most havonta 1,2-1,5 millió méter műanyagprofil gyártanak. A vállalat nettó éves árbevétele mintegy 20 %-kal nőtt a fejlesztés óta és a 2003-as évhez képest (812,5 millió Ft) 2007-ben már 999,1 millió Ft volt.

A cég PVC-alapanyagból dolgozik. Legnagyobb mennyiségben a BorsodChem Zrt.-től szerez be termeléséhez alapanyagot, de mivel különleges anyagok segítségével termel, beszállító zöme közép-európai cég, vagy annak magyar leányvállalata. Az értékesítés 55%-ban az anyavállalat felé, 25%-ban belföldre történik, 20%-a egyéb export: legnagyobbbrészt Romániába, Bulgáriába, Szerbiába, kisebb mértékben Görögországba és Ausztriába. Szlovákia felé most épül ki az export, onnan jelenleg csak beszállítóik vannak, munkavállaló sincs. A szlovákiai üzleti ág 1-2 hónapon belül indul be; a piac, az esélyek, a

konkurencia felmérése már megtörtént. A schengeni egyezmény nagy lehetőségeket hozott a cégnek. Magyarországon nincs olyan szakiskola, amely az extrudálást tanítaná, Németországban is csak 2 helyen van, tehát a cégnél minden munkás szakértelme a saját tapasztalatai által megszerzett és teljesedik ki. Emiatt a magyar piacon nem igazán jellemző ez a tevékenység, a lengyel vállalkozások az igazi konkurensok.

A cég társadalmi szerepvállalásaként alkalmi, 100 ezer Ft-os nagyságrendű adományokat is juttatnak a helyi óvodának, iskolának. A cég több, nagy volumenű támogatást adott már a községnek a falunapok megrendezésére, a tavaly újjászerveződött helyi sportegyesületnek, illetve a helyi iskolának. Amikor az informatikai-, illetve irodaeszközeit lecseréli, a korábbiakat rendszerint az iskolának ajánlja fel. Úgy alakítja a cég, hogy szakképzési hozzájárulását a Szécsényi kistérség kapja meg, ahonnan a munkavállalói jönnek. A cég tevékenységének környezeti hatásai a porszenyezés, illetve a közutakat terhelő kamionforgalom, ami

hetente két-három 24 tonnás jármű megfordulását jelenti.

A cég és a település kapcsolata kiváló, az önkormányzat soron kívül teljesíti a cég kéréseit. A Profilplastnak társasági adókedvezménye volt a 10 évig. A cég 2000-ben adókedvezményt kért a településtől, ezt az önkormányzat 5 évre meg is adta: 50%-nyit 2000-ben, évente 10-10%-kal visszavéve a kedvezményből. A helyi önkormányzat adóbevételeinek 40%-át képezi a cég adója, ami 2007-ben 7.500.000 Ft volt. A cég másik problémájának orvoslására az önkormányzat a 2000-2002 közötti időszakban egy területet térítésmentesen átadott, ahol az érkező kamionok ki- és bepakolásának, parkolásának helyzetét oldották meg. A helyi rendezési terv módosításakor felkeresték az önkormányzat a céget, és figyelembe vette annak elképzeléseit, terveit is.

FEJLESZTÉS UTÓÉLETE, JÖVŐJE

A TRFC-s pályázat után a GVOP nyertek támogatást 2007-ben, ezzel (199,041 millió Ft összköltség) a műanyag profilgyártó rendszer technológiai fejlesztését valósítják meg. Ehhez a GOP 79,616 millió Ft-ot biztosít. A támogatás segítségével megvalósított beszerzés a berendezésekre és a két új gépsorra kapacitásbővülést és technológiai fejlődést is eredményez az üzemben és ezek működtetéséhez minden bizonnyal szükséges lesz új munkaerő felvételére is. A cég a 2008-as TRFC-s pályázaton is indul, 25 millió Ft-os összköltséggel az alapanyaggyártó bővítését szeretnék biztosítani.

IV. 7. ÉSZAK-ALFÖLD

IV.7.1. Az Észak-Alföld támogatásainak területi és célonkénti megoszlása

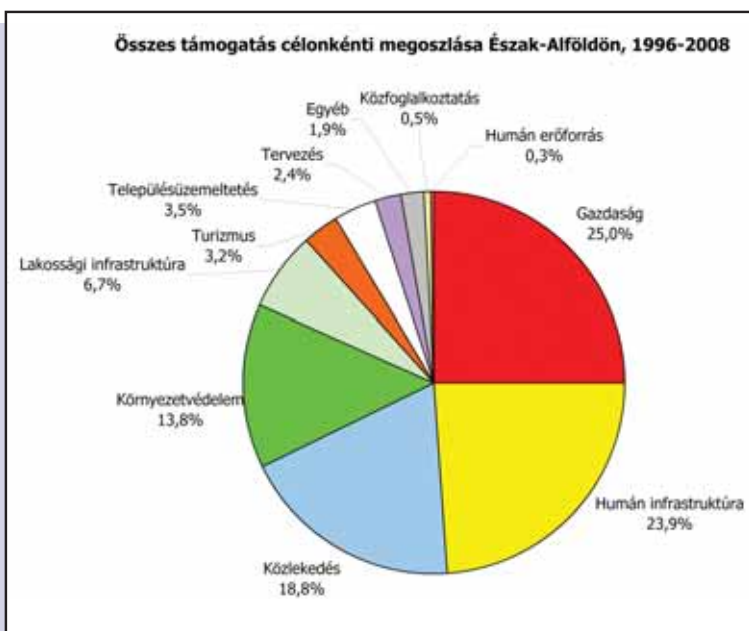
Az Észak-alföldi régió - a régiók között a legnagyobb összegű - 114,2 milliárd forint támogatásban részesült a vizsgált időszak alatt, ez az érték mintegy 20,8%-kal haladta meg az Észak-magyarországi régió támogatási értékét. A magas támogatási érték a régió fejletlenségével és magas népességszámával indokolható. A támogatások 7882 fejlesztés végrehajtását tették lehetővé, 2100-zal kevesebbet, mint Észak-Magyarországon, és mintegy 3400-zal kevesebbet, mint Dél-Dunántúlon.

A régióban fordították kimagaslóan a legtöbb támogatást gazdaságfejlesztésre, ezen belül munkahelyteremtésre: az erre szánt több mint 25 milliárd forint kb. 57%-kal több, mint az Észak-Magyarországon ilyen célra felhasznált támogatás összege. Hasonlóan kimagasló a humán infrastruktúra fejlesztésére fordított összeg, melyek több mint háromnegyede (75,5%) az oktatási és szociális infrastruktúra fejlesztését célozta. Ebben a régióban költötték a legtöbb támogatást környezetvédelmi infrastruktúra beruházásaira, ezen belül is szennyvízcsatorna-fejlesztésekre, hulladékgazdálkodásra és örökségvédelemre is.

A 114,2 milliárd forintos támogatás összességében mintegy 404,4 milliárd forint fejlesztés megvalósulását eredményezte, ami azt mutatja, hogy az Észak-magyarországi régió támogatásainál kisebb arányban mozgatót meg egyéb forrásokat.

A **támogatások forrását** illetően, a régió támogatásainak több mint negyedét, 31,6 milliárd forintot a TFC keretéből kapta. Ennek háromnegyede a gazdaságfejlesztési beruházások megvalósítását segítette. A CÉDE előirányzat a régiós támogatási keret negyedét, mintegy 28,4 milliárd forintot biztosította: ennek kétharmada (64,9%) a humán-infrastruktúra fejlesztéséhez járult hozzá. A TRFC 15,7 milliárd forintot biztosított 2004 és 2008 között gazdaságfejlesztésre és infrastrukturális fejlesztésekhez. 2003-ban hasonló célok megvalósítását segítette, de döntő többségében a hátrányos helyzetű térségekben a TTFC által biztosított 5,3 milliárd forintos támogatás. A TEKI 21,8 milliárd forint támogatást biztosított a régiónak, főként humán, lakossági és települési infrastrukturális fejlesztések megvalósítására és a tervezési feladatok ellátására. A TEUT 2005 és 2008 között rendelkezésre álló 3,6 milliárd forintos kerete az útfelújításokhoz nyújtott támogatást. A többi régióhoz hasonlóan a TEHU kerete a hulladékgazdálkodás fejlesztésére és a hozzá kapcsolódó tervezésre biztosított támogatást, melyből az Észak-Alföldre 342 millió forint jutott 2005-ben és 2006-ban.

A leghátrányosabb helyzetű térségek felzárkóztatását a LEKI 8,7 milliárd forinttal segítette elsősorban a települések közlekedési és humán infrastruktúrájának fejlesztésével, illetve a szennyvíz-hálózat kiépítésével. A KITA 810 millió forintot biztosított a hátrányos helyzetű térségek településeinek gazdaságfejlesztésére, az intézményeik fejlesztésére, útépítésekre és tervezésre. A VÖC célirányzat keretéből összesen 363 millió forint állt rendelkezésre 2003-ban a régiót érintő vállalkezési övezetek (Bihari, Kunmadarasi és Záhonyi) településeinek a gazdaságfejlesztés támogatására.

A régió kedvezőtlen társadalmi-gazdasági helyzetét mutatja, hogy a 2007. évi besorolás szerint csak a megyeszékhelyek kistérségei valamint a Hajdúszoboszlói kistérség nem volt kedvezményezett, 9 kistérség minősült hátrányos helyzetűnek (Hajdúböszörményi, Jászberényi, Karcagi, Kisvárdai, Mezőtúri, Nagykállói, Polgári, Törökszentmiklósi, Záhonyi), míg a többi 15 kistérség leghátrányosabb helyzetűnek minősül. A régió népességének kétharmada, 1 millió fő él hátrányos helyzetű kistérségekben, míg e térségekbe a támogatások öt-hatoda, (83,3%) került.

Az Észak-Alföldön a **támogatások célok szerinti megoszlása** azt mutatja, hogy a támogatások több mint négyötöde (88,3%-a) 4 cél megvalósítását segítette elő, ezen belül 2 célra költötték az összes régiós támogatási forrás közel felét (48,9%).

Tekintettel arra, hogy az Észak-alföldi régió az ország legfejletlenebb térségei közé tartozik, mindenképpen pozitívként értékelendő, hogy a gazdaságfejlesztésre fordított támogatások összege és aránya a legmagasabb az ország régiói között. A régiós támogatási források ilyen koncentrált felhasználása – a közlekedésfejlesztési célt kivéve – egyetlen más régióban sem tapasztalható. Gazdaságfejlesztési célra fordították a régiós támogatások egynegyedét, mintegy 28,6 milliárd forintot. E támogatásoknál a többi régióhoz képest magasabb a munkahelyteremtést elősegítő beruházásokra jutó támogatás (88%), míg az üzleti infrastruktúra fejlesztésére a gazdaságfejlesztési beruházásoknak csak 12%-a jutott.

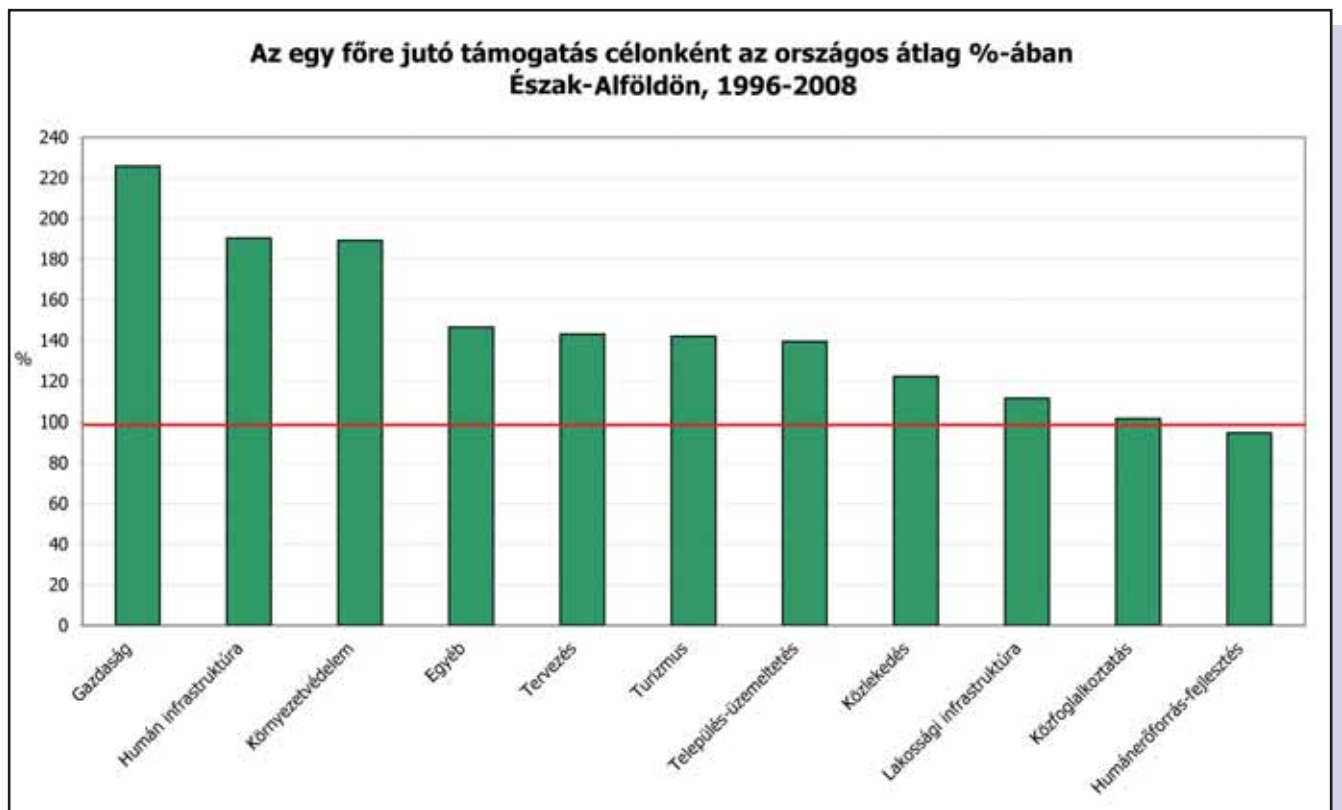
A humán infrastruktúra fejlesztésére a támogatások 23,9%-át, mintegy 27,4 milliárd forint támogatást fordítottak a vizsgált időszakban. E támogatások több mint fele (54,7%-a) az oktatási-nevelési infrastruktúra korszerűsítését segítette, ötöde a Úszociális intézmények fejlesztését célozta, további 12,3% az egészségügyi, 9,2% a kulturális és közösségi intézmények felújítását segítette elő.

A közlekedés fejlesztésére nyújtott mintegy 21,5 milliárd forintos támogatás 91,5%-át használták fel, a járdák, kerékpárutak építésére és a közösségi közlekedés infrastrukturális feltételeinek javítására a közlekedésfejlesztés támogatási forrásainak egyenként 2-3%-át fordították.

A környezetvédelmi beruházások támogatására mintegy 15,8 milliárd forintot fordíthatott a régió, amelynek 86,6%-a csatorna-beruházásoknál lett felhasználva, míg további 10% segítette a hulladékgazdálkodást.

A kisebb arányban támogatott célok közül kiemelendő a lakossági infrastruktúra, melyre a támogatások 6,7%-át fordították (ez az arány a legalacsonyabb a régiók között). Ennek segítségével valósulhatott meg számos ivóvíz-hálózat fejlesztési és vízrendezési feladatok ellátása is, míg a más régiókban kiemelt prioritású gázhálózat kiépítés itt nem szerepel a leginkább támogatott alcélok között, tekintettel arra, hogy már 1996 előtt is jelentős fejlesztések zajlottak.

A régiók közül a támogatások abszolút nagysága az Észak-Alföldön volt a legmagasabb, de a magasabb népességszám miatt az egy főre jutó támogatási összeg kismértékben (mintegy 1,3%-kal) elmarad Észak-Magyarország hasonló értékétől. Igaz, az egy lakosra jutó támogatás így is 64,3%-kal meghaladta az országos átlagot.

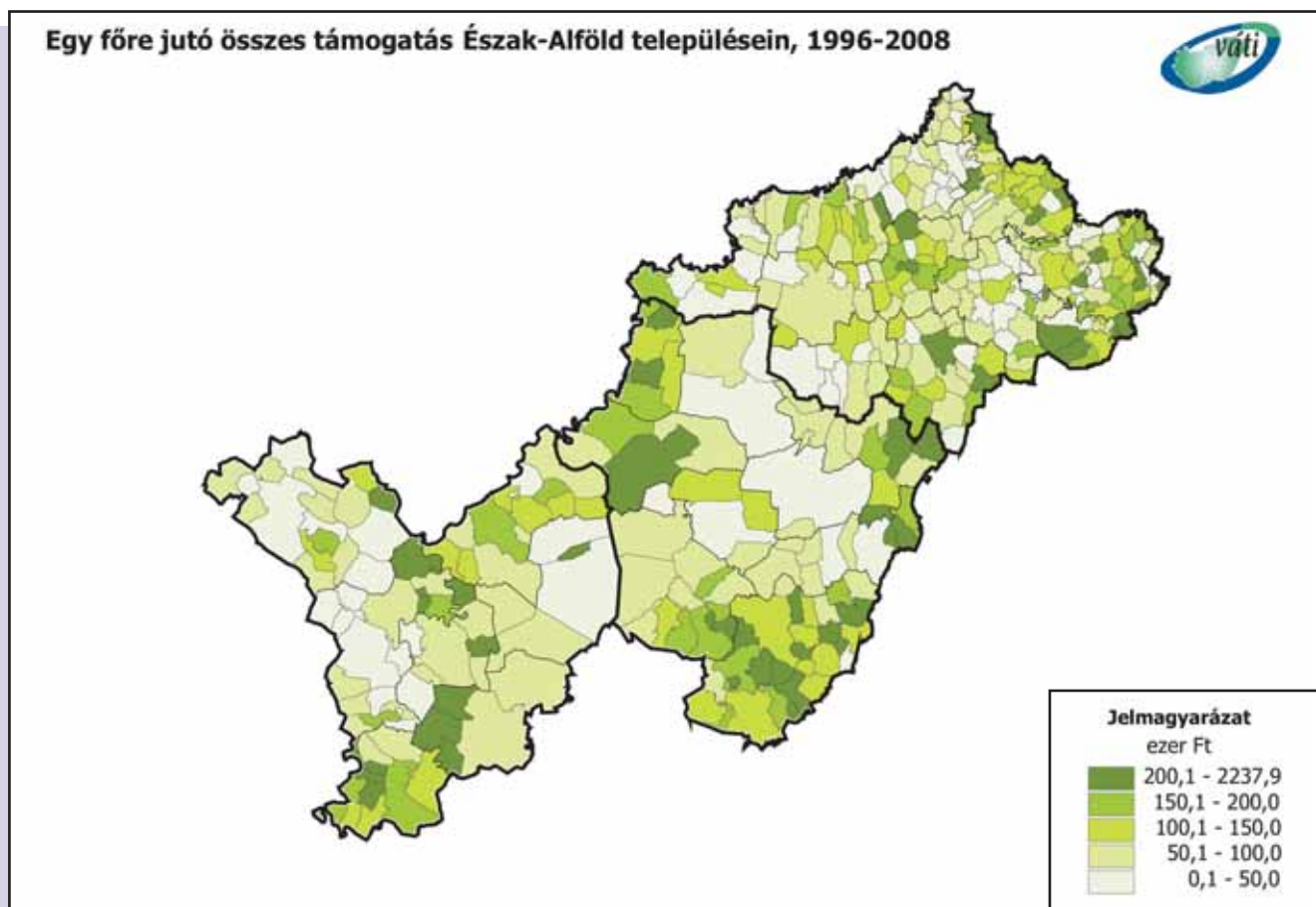
Az országos átlagot több mint kétszeresen meghaladó mértékű volt a gazdaságfejlesztés egy főre jutó támogatása, ami megnyilvánult mind a munkahelyteremtés, -megtartás mind az üzleti infrastruktúra fejlesztését elősegítő beruházások támogatásában.

Szintén a **kiemelt célok** között volt a humán infrastruktúra fejlesztése és a környezetvédelmi beruházások támogatása, ezek esetében az egy főre jutó támogatások a régióban 90%-kal haladták meg az országos átlagot.

Az országos átlagot mintegy 40%-kal haladta meg a tervezés, a turizmusfejlesztés és a település üzemeltetés fajlagos támogatása, mindössze 20%-kal a közlekedés fejlesztésének támogatása, míg a közfoglalkoztatás egy lakosra jutó támogatási értéke éppen elérte az országos átlagértéket.

Észak-Magyarországhoz hasonlóan az egyébként országos viszonyokhoz képest is viszonylag alacsony összeggel támogatott humán erőforrás-fejlesztés még a régió belül is háttérbe szorult.

Az Észak-alföldi régióban a **támogatások egy főre jutó értéke** közelítőleg 75 ezer forint volt, ez az országban a második legmagasabb érték, és mindössze 1000 forinttal maradt el az Észak-magyarországi értékétől. A régióban a települések közti különbségek jóval kiegyensúlyozottabbak, mint a többi régióban (a Dél-Alföld kivételével), ez részben indokolható azzal, hogy az aprófalvas térségek települési adatainak torzító hatása kevésbé érvényesül.

A legmagasabb – 200 ezer forint feletti – egy főre jutó támogatási összeggel rendelkező települések a régióban nem alkotnak összefüggő térségeket, azonban megfigyelhető, hogy a román határ menti térségek, valamint Hajdú-Bihar és Jász-Nagykun-Szolnok megyék Tisza menti települései összefüggően kimagasló fajlagos támogatási értékekkel rendelkeznek. Meg kell említeni, hogy – főként Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében – a magas 1 főre jutó támogatási értékkel bíró települések között számos olyan is található, amely nem alacsony népességszáma és egy-egy kisebb humán, lakossági környezetvédelmi vagy közlekedési infrastruktúra fejlesztése miatt mutat kimagasló értéket, hanem gazdaságfejlesztési célra kapott olyan jelentősebb támogatást, amely a 200 ezer forint feletti egy főre jutó támogatások közé emelte a települést: pl. Aranyosapáti, Tyukod, vagy a nagyobb települések közül Nyírbátor.

A megyeszékhelyek egy főre jutó támogatási értéke a régiós átlag alatt maradt annak ellenére, hogy Nyíregyháza Budapest után kiemelkedően az ország legmagasabb támogatásban részesült települése. Nyíregyházán az 1 főre jutó összeg kb. 58 ezer forint, Szolnokon ez az érték 47 ezer volt, Debrecenben pedig alig érte el a 10 ezer forintot, ami az 5. legkedvezőtlenebb települési érték a régióban.

Az Észak-Alföldön 6 Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei, 3 Jász-Nagykun-Szolnok megyei valamint 1 hajdú-bihari projekt részesült a legtöbb támogatásban. Tyukodon két projekt kapott jelentős összegű támogatást. Mindez azt mutatja, hogy megfigyelhető ugyan területi koncentráció, ha nem is olyan erős, mint Észak-Magyarországon és Dél-Dunántúlon. A régió első három legtöbb támogatást kapott összegénél országos szinten is csupán egy Észak-magyarországi projekt kapott nagyobb összegű támogatást.

A **10 legtöbb támogatást kapott projekt** közül 6 a gazdasági versenyképesség javítását szolgálta, 5 esetben munkahelyteremtő és –megtartó beruházások támogatásával, míg Záhony térségében az üzleti infrastruktúra feltételeinek javítását szolgálta a vállalkozási övezet kialakítása, mely közvetlenül 50 települést érintett. A munkahelyteremtő beruházások nagyobb összegű támogatásaira nyíregyházi, nyírbátori, mátészalkai és tyukodi vállalkozások fejlesztései esetén került sor, minden esetben a TFC keretéből 1997 és 2000 között.

Megye	Település	Projekt	Előirányzat	Döntés éve	Össz-költség, millió Ft	Támogatás, millió Ft
Jász-Nagykun-Szolnok	Tiszaroff, Tiszagyenda, Tiszabura	„Vásárhelyi terv továbbfejlesztése” közös szennyvíztisztító telep és a hozzá kapcsolódó távvezeték építése	TRFC	2006	975,5	975,5
Szabolcs-Szatmár-Bereg	Nyíregyháza	Mezőgazdasági abroncsgyártó kapacitás bővítése	központi TFC	1997	2 176,6	841,7
Szabolcs-Szatmár-Bereg	Nyírbátor	Regionális biogáz-termelő üzem	központi TFC	2000	1 404,8	701,8
Hajdú-Bihar	Nyíracád	Szennyvíztisztító telep és szennyvíz-csatorna hálózat kiépítése	TEKI	2004	737,5	559,7
Jász-Nagykun-Szolnok	Tiszabő	Belterületi csapadékvíz-elvezetés kiépítése, belterületi utak fejlesztése	TRFC	2006	442,9	442,9
Jász-Nagykun-Szolnok	Kisújszállás	Kisújszállás város II/a., II/b. és III/a. öblözetének szennyvízelvezetése és szennyvíztisztító telep rekonstrukciója	TRFC	2006	1 508,2	401,2
Szabolcs-Szatmár-Bereg	Záhony (+ 49 környező település)	Vállalkozási övezet létrehozása	központi TFC	1996	394,0	394,0
Szabolcs-Szatmár-Bereg	Mátészalka	3000 tonna olajosnövény alapanyagot feldolgozó biodízel üzem létesítése	központi TFC	2000	906,9	314,1
Szabolcs-Szatmár-Bereg	Tyukod	A Szatmári Konzervgyár Kft. feldolgozó üzemének fejlesztése	TFC	1998	600,0	270,0
Szabolcs-Szatmár-Bereg	Tyukod	A Szatmári Konzervgyár feldolgozó üzemének fejlesztése	központi TFC	1999	560,0	252,0

A nagy összegű támogatásban részesült települési vagy infrastruktúra-fejlesztési projektek keretében vált lehetővé néhány Jász-Nagykun-Szolnok megyei Tisza-menti település szennyvízberuházásának megvalósítása. Hasonló problémákat oldottak meg a nyíracádi és kisújszállási fejlesztéshez nyújtott támogatásokkal is. Tiszabőn a belterületi csapadékvíz-elvezetés és útfejlesztés történetét jelentős összegű támogatási források bevonásával. Az infrastruktúra-fejlesztési beruházások közül a nyíracádi a TEKI keretből valósult meg 2004-ben, a többi 2006-ban megvalósult beruházáshoz TRFC források lettek felhasználva.

A régió 10 legnagyobb összegű támogatással megvalósult fejlesztésére összesen 5,2 milliárd forint állami forrást költöttek a területfejlesztési előirányzatokból, mindezzel 9,7 milliárd forint értékű beruházás valósult meg.

Az Észak-alföldi régió legnagyobb támogatást kapott kistérségei közül 2 Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében, 2 Hajdú-Bihar megyében és 1 Jász-Nagykun-Szolnok megyében található. Két megyeszékhely kistérsége mellett 3 leghátrányosabb helyzetű kistérség részesült a legtöbb támogatásban.

Ezen 5 kistérség összességében 34,9 milliárd forint támogatáshoz jutott, ez 2168 projekt megvalósítását tette lehetővé. Ez a régió támogatott projektjeinek 28,3%-át jelenti, míg a régiós támogatások 31,4%-ából részesült az 5 kistérség. Az országban az Észak-alföldi régióban kapta a legtöbb támogatást az **5 legnagyobb összegű támogatásban részesült kistérség**, mintegy félmilliárd forinttal többet, mint az Észak-magyarországi régió legtöbb támogatásban részesült kistérségei. Ez egyrészt magyarázható azzal, hogy Észak-Alföldre került a legtöbb támogatás, másrészt azzal, hogy – bár az Észak-magyarországi régióban 2 kistérség is kiemelkedő összegű, 9 milliárd forintot meghaladó támogatásban részesült – Észak-Alföldön kiegyensúlyozottan magas összegű támogatást kapott az 5 kistérség. Erre utal az is, hogy az 5. legtöbb támogatást kapott Mátészalkai kistérség támogatási összege magasabb, mint a szintén fejletlenebb Dél-Dunántúl és Dél-Alföld legtöbb támogatásban részesült kistérsége. A támogatási források egyenletes elosztására utal az is, hogy további 3 kistérség (Nyírbátori, Püspökladányi, Jászberényi) részesült 5 milliárd feletti, és még 5 kistérség 4 milliárd forint feletti támogatási forrásban.

Megye	Kistérség	Projektszám	Támogatás, millió Ft
Szabolcs-Szatmár-Bereg	Nyíregyházai	406	8 615,7
Hajdú-Bihar	Berettyóújfalui	703	7 761,2
Jász-Nagykun-Szolnok	Szolnoki	386	6 424,4
Hajdú-Bihar	Hajdúhadházi	360	6 191,5
Szabolcs-Szatmár-Bereg	Mátészalkai	313	5 935,2

Az érintett kistérségekben megvalósult projektek száma alacsonyabb volt, mint a másik 3 fejletlenebb régió hasonló mutatói, és mivel a támogatási összeg e régióban a legtöbb, ez azt jelenti, hogy az egy fejlesztésre jutó támogatási érték az Észak-Alföldön volt a legmagasabb.

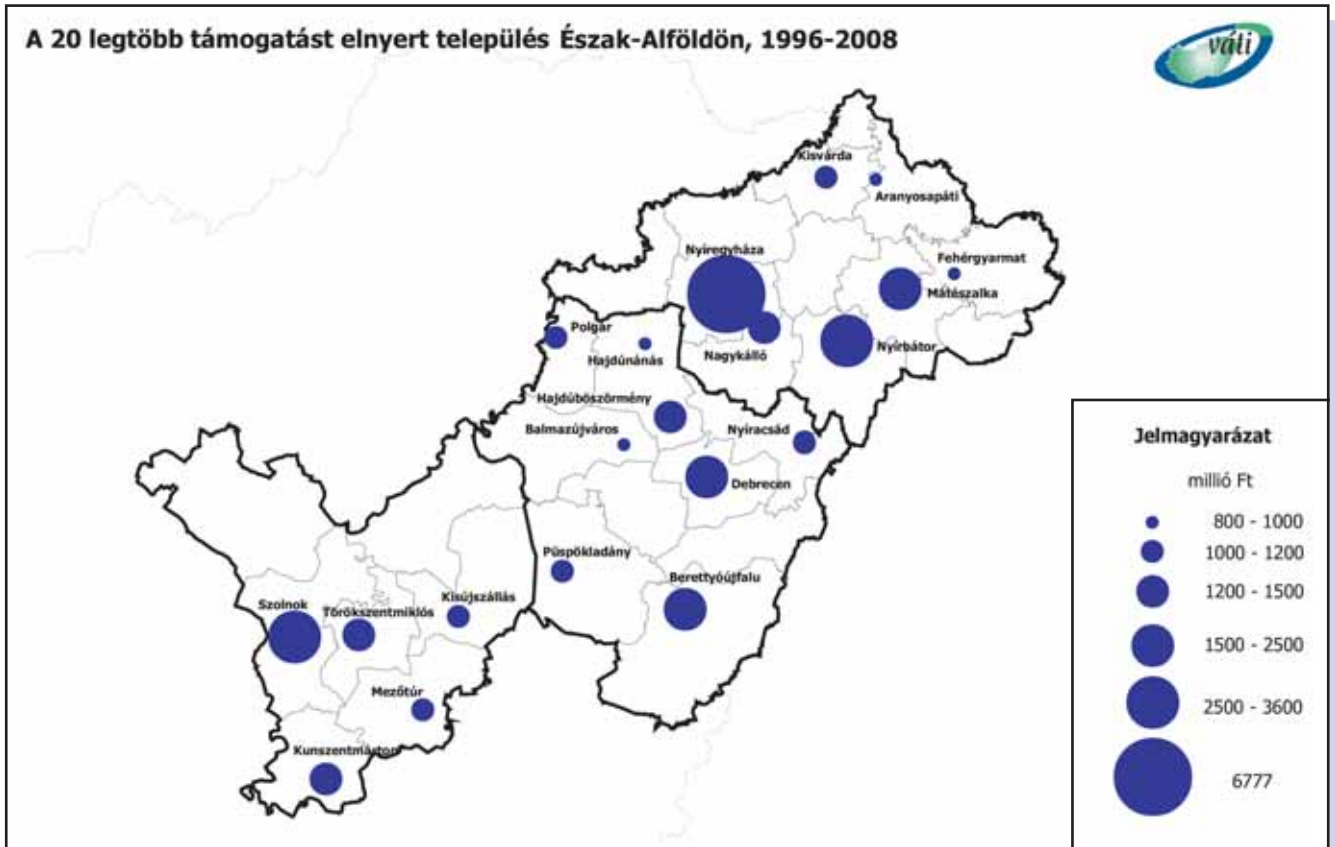
A régió 5 legtöbb támogatásban részesült kistérségei közül munkahelyteremtésre, egészségügyi intézmények fejlesztésére, közfoglalkoztatásra, a légi közlekedés fejlesztésére, örökségvédelemre, villamos-

energia-hálózat fejlesztésére, és szálláshely szolgáltatásra a Nyíregyházai, sport infrastruktúra kialakítására, útfejlesztésre, vízrendezésre és koncepciók, programok készítésére a Berettyóújfalui, üzleti infrastruktúra fejlesztésére, képzésre, vezetékes gázhálózat fejlesztésére, a közigazgatás fejlesztésére valamint megvalósíthatósági tanulmányok készítésére a Szolnoki, közösségi infrastruktúra fejlesztésre és szennyvízcsatorna-beruházásra a Hajdúhadházi, míg rendezési tervek készítésére a Mátészalkai kistérség részesült a régió többi kistérségénél nagyobb összegű támogatásban.

A régió kapta a 7 régió közül a legtöbb támogatást, mintegy 114,2 milliárd forintot. Ennek 30,7%-a a **20 legtöbb támogatásban részesült településre** jutott. Közülük is kiemelkedik Nyíregyháza 6,8 milliárd forintos támogatása, mely 278 fejlesztés megvalósítását tette lehetővé.

A nyíregyházi támogatások fele a gazdaságfejlesztést szolgálta, döntő többségükben munkahelyteremtő, -megtartó beruházások megvalósításával. A mintegy 3,4 milliárd forintos támogatás 17,8 milliárd forintnyi beruházás megvalósulását segítette. Emellett mintegy 1,1 milliárd forint támogatást fordítottak humán infrastruktúra fejlesztésre is.

Mintegy 3,6 milliárd forint támogatásban részesült Szolnok városa is. A gazdaságfejlesztési projektek megvalósítására az összes támogatás 39,4%-a került, emellett az egészségügyi, oktatási és szociális intézmények fejlesztésére fordítottak jelentősebb támogatási összegeket (20,7%).

A lakosságszámhoz képest Nyírbátor igen jelentős, mintegy 2,6 milliárd forintnyi támogatásban részesült. A támogatások közel kilenc-tizede három nagy célterületen került felhasználásra. A gazdaságfejlesztésre 57,2%-át költötték, 16,1% a humán infrastruktúra – döntő többségében az oktatási intézmények – fejlesztését szolgálta, míg a környezetvédelmi beruházások közül a szennyvízhálózat építése és a hulladékgyűjtés támogatása emelhető ki. Mátészalka 2,3 milliárd forint támogatásának 74,3%-a a gazdaságfejlesztést célozta, főként az optikai ipar és a mezőgazdasági üzemek támogatásával.

Debrecen népességszámához és a régió másik két megyeszékhelyéhez képest is kisebb támogatásban (2,1 milliárd Ft) részesült. A támogatások közel 40%-át fordították gazdaságfejlesztésre, útpépítésre, felújításra 28,9%-ot, míg a humán infrastruktúra fejlesztésén belül az oktatási-nevelési és a szociális infrastruktúra fejlesztése került előtérbe (15,9%).

Az eddig említetteken kívül további 10 város és 1 község részesült 1 milliárd forint feletti támogatásban. Ezek közül jó néhány egy-egy koncentrált, más támogatási forrásból is finanszírozott szennyvíz-csatorna beruházás támogatása révén kerülhetett be a régió 20 legtöbb támogatásban részesült települése közé. Kunszentmárton, Püspökladány és Kisújszállás egyenként több mint 400 millió forintot fordított csatorna-beruházásra, Nyírcsád községben ez az összeg 772 millió forint volt. Jelentősebb arányú (a város összes támogatásának 60,4%-át lekötő) gazdaságfejlesztési beruházás valósult meg Kislőrda.

A vizsgált 20 település közé további 4 olyan település került be, melyek támogatási összege nem érte el az 1 milliárd forintot. Aranyosapáti községben 634 millió forintot (70,2%) költöttek gazdaságfejlesztésre, Balmazújvárosban több mint 100 millió forint támogatás segítette az iskola felújítást és csatornázást, Hajdúnánáson a gazdaságfejlesztésre fordították a legnagyobb hangsúlyt (54,5%), míg Fehérgyarmaton a humán infrastruktúra fejlesztése (ezen belül elsősorban az egészségügy) volt kiemelt célterület.

A régió legtöbb támogatásban részesült 20 települése közül 7 Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében, 8 Hajdú-Biharban és 5 Jász-Nagykun-Szolnok megyében található, mindazonáltal területi eloszlásuk nem tekinthető egyenletesnek, hiszen pl. Jász-Nagykun-Szolnok megye északi területein egyetlen település sem kapott kiemelkedő összegű támogatást. A támogatási összegek szintén egyenlőtlenül oszlottak el: Szabolcs-Szatmár-Bereg megye 7 településére került a 20 település támogatásának 44,2%-a, ugyanakkor Hajdú-Bihar megyében a vizsgált települések átlagos támogatási összegei jóval alacsonyabbak voltak. Több leghátrányosabb helyzetű kistérségben (Baktalórántházi, Ibány-Nagyhalászi, Tiszafüredi) nem volt olyan település, ami

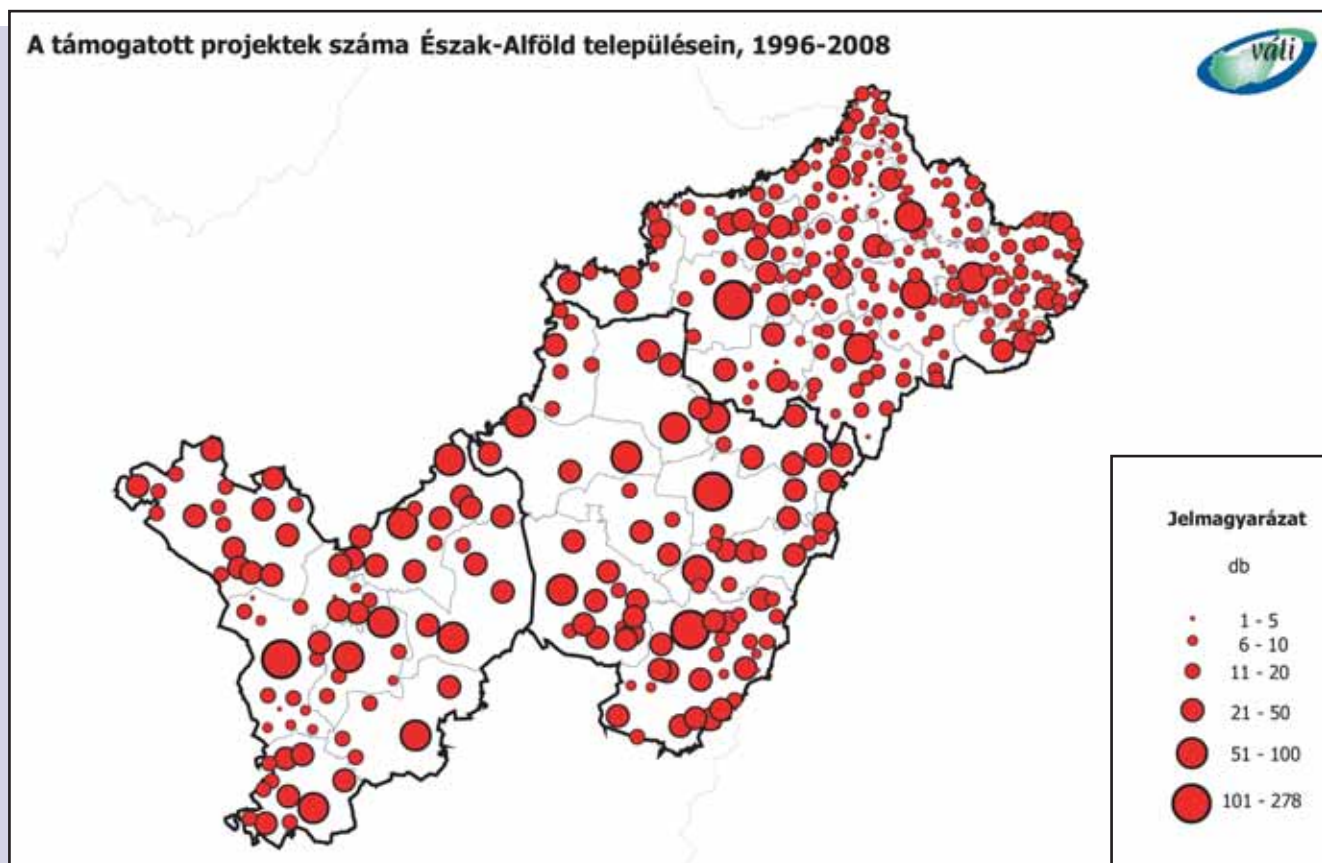
bekerült volna a régió 20 leginkább támogatott települése közé, más esetben – pl. a Hajdúhadházi kistérségben lezajlott nyíracsbádi csatorna-beruházás esetén – nem várható, hogy egy-egy pontszerű infrastrukturális fejlesztés egész kistérségre kiterjedő kedvező társadalmi-gazdasági elmozdulást eredményezzen. Pozitívmként értékelendő, hogy néhány elmaradottabb térségben (Mátészalkai, Kisvárdai, Berettyóújfalui) viszonylag nagyobb összegű támogatásokat fordítottak gazdaságfejlesztésre, amelynek már nemcsak települési, hanem térségi hatásai is jelentősek lehetnek.

Az Észak-Alföld 389 településén 7882 támogatott projekt valósult meg a 1996 és 2008 közötti időszak alatt. Ezzel a 7876 beruházással a régió a harmadik a **támogatott beruházások** számát tekintve, a Dél-Dunántúl és az Észak-Magyarország mögött. A támogatott fejlesztések a három megye között úgy oszlanak meg, hogy Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében 229, Hajdú-Bihar megyében 82, valamint Jász-Nagykun-Szolnok megyében 78 települést érintett. Jól látható, hogy Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében kis lélekszámú településeken kis számú fejlesztés valósult meg.

A legtöbb fejlesztés a Nyíregyháza, Szolnok, Debrecen - mint a 3 megyeszékhely - után Berettyóújfalu és Tiszafüred területén valósult meg. Ezekből kiemelkedik Nyíregyháza összesen 278 projekttel. Szolnokon ez a szám már csak 173 volt. A legtöbb település (347) esetében 40 darab alatti volt a projektek száma, ebből 22 településen volt 11 és 6 fejlesztés. Nyíregyháza támogatottsága majdnem elérte a 6,8 milliárd Ft-ot, míg Szolnok csak közel a felét (3,6 milliárd Ft), valamint Debrecen kevesebb mint a harmadát (2,1 milliárd Ft) kapta.

Nyíregyházán a 278 projektből 134 a gazdaság fejlesztését tűzte ki célul. Szolnok és Debrecen esetében is ez a területen a volt a legtöbb beruházás, de Szolnokon a humán infrastruktúra sem sokkal marad el tőle. Megállapítható, hogy a nagyobb lélekszámú települések, elsősorban városok nyertek több pályázaton támogatást, sőt ebben a régióban a 3 megyeszékhely területén valósult meg a legtöbb. A legkevesebb beruházás (2-2) Ártánd, Szászberek, Kishódos, Darnó és Szabolcs településeken történt.

Nagyobb „fehér foltok” található Hajdú-Bihar megye északi, valamint Jász-Nagykun-Szolnok megye keleti részein. Ezek főleg a Hajdúböszörményi, a Balmazújvárosi, a Karcagi és a Mezőtúri kistérségek, mégis ezek mellett a legkevesebb beruházás a Polgári és Hajdúszoboszlói kistérségekben valósult meg. Az 1000 főre jutó projektek száma a Fehérgyarmati, Berettyóújfalui és a Tiszafüredi kistérségekben a legmagasabb, mert a kis lélekszámú, fejletlen települések gyakrabban kaptak támogatást.

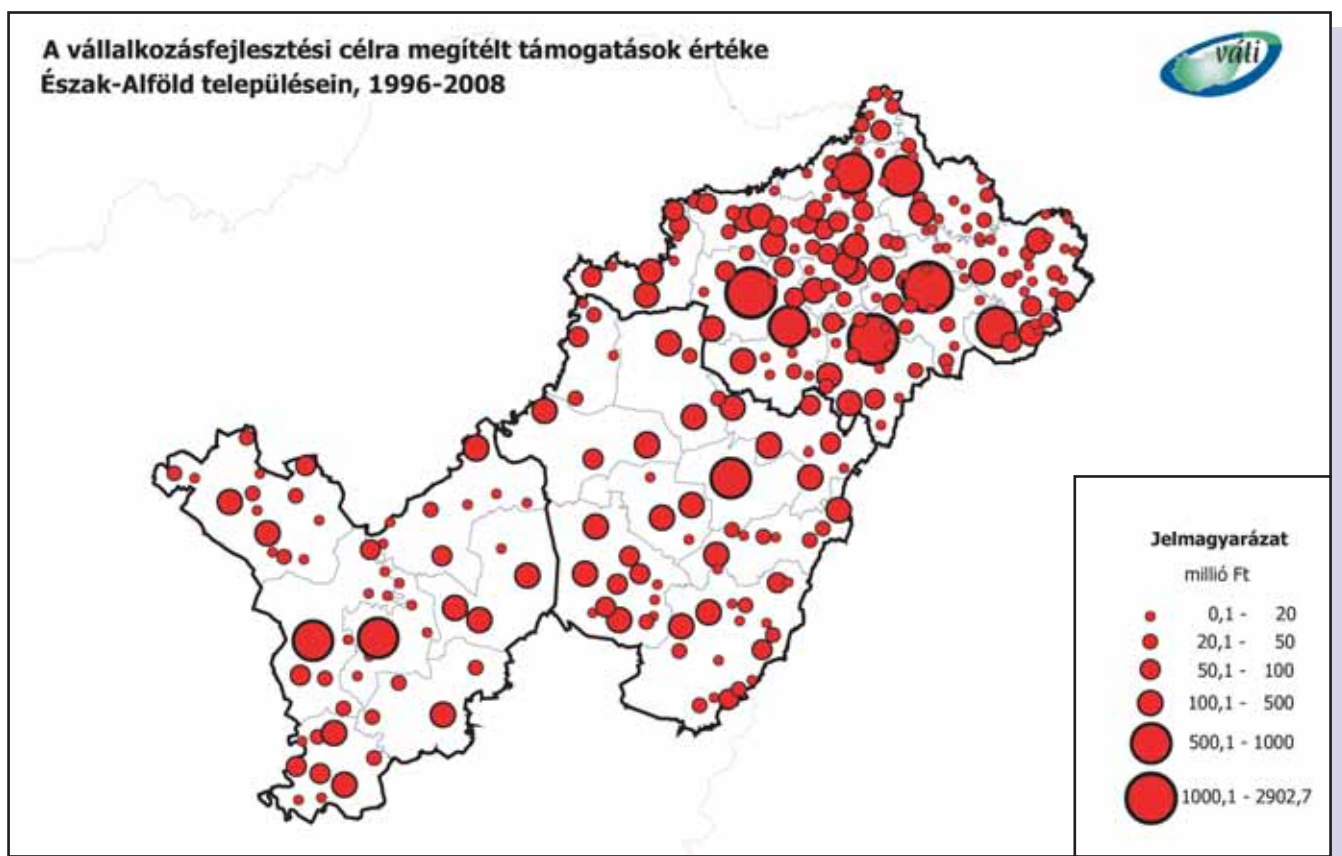
A **gazdaságfejlesztés** cél keretében a pályázók a vállalkozásfejlesztés és az üzleti szolgáltatások, infrastruktúra-fejlesztés területén valósítottak meg fejlesztéseket. Ez a cél az Észak-alföldi régióban összesen 1482 projekt megvalósítását jelentette a vizsgált időszakban, amelyek keretében 143,8 milliárd forintnyi beruházás valósult meg, az ehhez nyújtott területfejlesztési támogatás nagysága 28,6 milliárd forint volt.

A régióba jutó területfejlesztési források legnagyobb része a vállalkozásfejlesztési alcélra fordítódott. Így 1996 és 2008 között 1394 pályázat keretében összesen 25,1 milliárd forintnyi támogatást kaptak a térség vállalkozásai, ami a régióba érkezett összes területfejlesztési támogatás 22%-a.

A régió településeinek 70%-a kapott támogatást vállalkozásfejlesztésre, főként a mezőgazdasághoz kapcsolódó gépvásárlásra, telephely-, üzem-, gyáregység felújításra, és bővítésre. A régióra legjellemzőbb az országos összehasonlításban legmagasabb átlagos támogatás (18,0 millió Ft), és Szabolcs-Szatmár-Bereg kivételével viszonylag kevés település kapott támogatást, de azok nagyobb összegben.

A régióban 10 település részesült 500 millió forintot meghaladó támogatásban, ezen belül 3 (Nyíregyháza, Mátészalka, Nyírbátor) támogatása meghaladta az 1 milliárd forintot (ilyen nagy összegű támogatásban az országban máshol is csak 3 település részesedett (Rétság, Miskolc, Salgótarján). További 42 település volt régió szerte, amelyek 100-500 millió forint közötti támogatásban részesülhettek.

A vállalkozásfejlesztési alcélból a legnagyobb költségvetésű fejlesztés egy jászberényi porszívógyártó üzem (Electrolux) létrehozása volt, melynek a 2,7 milliárd forintos költségvetéséből 70,8 millió forint származott az 1997-es TFC-ből (2,6%). A legnagyobb támogatást kapott projekt pedig a Taurus nyíregyházi abroncsgyártó üzemének kapacitásbővítése volt, ahol a 2,1 milliárdos beruházást 841,7 millió forint támogatással segítették szintén az 1997-es TFC-ből (40%).

A **turizmusfejlesztés** keretében az Észak-Alföldön összesen 355 projekt részesült támogatásban, amelyekkel 9,8 milliárd forintnyi beruházás valósult meg, a támogatás ebből 3,6 milliárd forint volt. A régióban a turizmus mindössze 3%-ban részesedett az összes támogatáson belül. Ezek a fejlesztések főként a TRFC-ből kaptak támogatást (56%), ezen kívül a TFC-ből származó támogatás volt még jelentős, mintegy 27%.

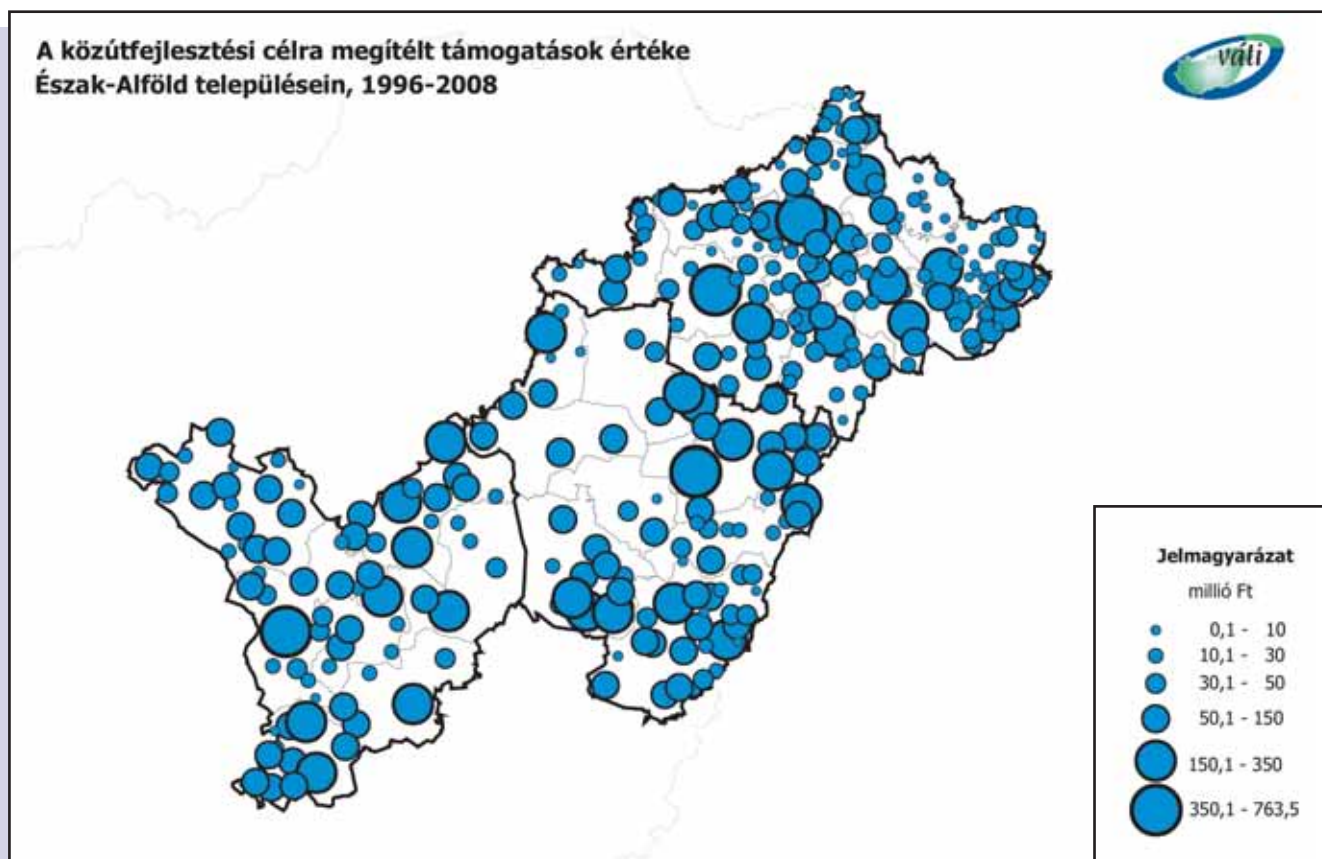
1996 és 2008 között a turisztikai fogadóképítésre 92 beruházás kapott támogatást, összesen 1,2 milliárd forint értékben, amelyből 3,8 milliárd forint költségvetésű projekt megvalósítását tervezték. A leggyakoribb beruházások ebben a régióban is – csakúgy, mint a többiben – főként a falusi turizmus köré szerveződtek, a különböző panziók, vendégházak, olcsóbb szálláshelyek kialakításával.

A turisztikai vonzerő-fejlesztés során 263 projektet támogattak, melyekből 5,9 milliárd forintnyi beruházást kívántak megvalósítani, csaknem 2,5 milliárd forintnyi támogatás segítségével. A legnépszerűbb fejlesztések a különböző turisztikai kiadványok, népszerűsítő anyagok kiadása, a települési és kistérségi turizmushoz kapcsolódó marketing tevékenységek érdemelnek említést.

Az Észak-alföldi régióban a turizmus-fejlesztési célra három kistérség kapott 300 millió forintnál több támogatást: a Tiszafüredi kistérség kapta a legtöbbet (390 millió forintot), ezt követte szintén Jász-Nagykun-Szolnok megyéből a Karcagi kistérség (326 millió Ft), harmadikként pedig a Hajdúböszörményi kistérség (301 millió forinttal). A régió három megyéjét tekintve Jász-Nagykun-Szolnok megye kistérségei lényegesen több támogatáshoz jutottak, mint a másik két megye pályázói. A legkevesebb támogatást kapott kistérségek között a Záhonyi és a Nagykállói kistérség a 13 év alatt egyáltalán nem kapott támogatást, és a Csengeri is mindössze 2,3 millió forintot, ami elenyésző nagyságú összeg egy-egy kistérség összes támogatásához képest.

Észak-Alföld legnagyobb költségvetésű támogatott beruházása a túrkevei termál- és strandfürdő-fejlesztés volt, amelynek 526 millió forintos költségvetéséből 22,5 millió forintot tett ki a 2000-es TEKI támogatás. A legnagyobb támogatást a régió turisztikai projektjeiből a berekfürdői gyógyszálló és fizioterápiás központ építése kapta, ahol a 307 millió forintos költségvetésből 120,3 millió forintot biztosított a 2002-as TFC.

A fő célok közül az Észak-alföldi régió pályázói a második legnagyobb támogatást a **közlekedési** célra kapták, 1580 pályázat során összesen 21,5 milliárd forint értékben. A hasonlóan elmaradott Észak-magyarországi régióhoz képest közel 1200 projekttel kevesebbet valósítottak meg, viszont a támogatási összeg még így is csaknem 5 milliárd forinttal több volt, ami a két régió eltérő településszerkezetéből adódó különbség. A közlekedési célon belül mintegy 19,7 milliárd forintot tett ki a közútfejlesztésre megítélt támogatás (1437 pályázat), a további 1,8 milliárd forint pedig a járda-, kerékpárút-, buszmegálló-, valamint kikötő- és repülőtér építés és fejlesztés alcélok között oszlott meg (143 pályázat).

A vizsgált években útépitésre, -felújításra a régió településeinek 80%-a kapott kisebb-nagyobb támogatást, ami jelentős arány. Az összesített támogatási összeg településenként 1,0 millió és 763,5 millió forint között változott (az átlagos támogatási nagyság 13,7 millió forint volt, Közép-Magyarország után a legmagasabb).

Négy település 350 millió forint feletti támogatásban részesült; a három megyeszékhely és Nyírtass. További 56 település részesült 100 millió forintot meghaladó támogatásban, amelyek a régió mindhárom megyéjében nagyjából egyenletesen oszlottak meg. A legtöbb támogatást elnyert települések az alábbi területen koncentrálódnak: Szabolcs-Szatmár-Bereg megye szinte teljes területe, Hajdú-Bihar legelmaradottabb keleti és déli része, valamint Jász-Nagykun-Szolnok megye középső – Tiszamenti – kistérségei.

A közútfejlesztési alcélból a régió legnagyobb beruházási költségű projektje a 47. számú főútvonalon Furta-Zsáka települések elkerülő útépitése volt, amely meghaladta a 1,3 milliárd forintot. Ehhez az 1996-os TFC-ből biztosítottak összesen 175,5 millió forint támogatást. A legnagyobb támogatást elnyert projekt egy nyírtassi összekötőút építés volt, amely a 2003-as TTFC-ből épült meg 199,5 millió forint értékben.

A **lakossági infrastruktúra-fejlesztésen** belül a régióban nem valósultak meg távhő ellátással kapcsolatos fejlesztések, ezért összesen csak 5 alcélba tartozó beruházások részesültek a támogatásokból. A főcélra 610 projekt keretében összesen 7,6 milliárd forint támogatást kapott a régió, a beruházások összköltségvetése meghaladta a 15,2 milliárd forintot. Az alcélok közül a vízrendezés, csapadékvíz-elvezetés projektjeiből volt a legtöbb, erre az alcélra a támogatott pályázatok összesen 3,7 milliárd forintnyi támogatást kaptak. Ezen kívül jelentős alcél volt még az ivóvízhálózat-fejlesztés, melynek projektjei közel 2,1 milliárd forintnyi támogatásban részesültek, a többi alcél részesedése 10% alatti volt.

Az előirányzatok közül ennek a főcélra a projektjei főként – majd kétharmad arányban – a TEKI-ből kaptak támogatást, ezen kívül jelentősebbek voltak még a TFC és CÉDE támogatások.

A települési gázellátás, vízvezetés, ivóvízhálózat kiépítés, illetve rendszer-bővítés, villamosenergia-hálózat fejlesztés voltak a legnépszerűbb fejlesztési elképzelések. A lakossági infrastruktúra-fejlesztésre a Berettyóújfalui kistérség kapta a legtöbb támogatást, valamivel több, mint 1 milliárd forintot, utána a legtöbbet a Törökszentmiklósi és a Jászberényi kistérségek kapták, 774 és 703 millió forint értékben. Ennek a célnak keretében a Jász-Nagykun-Szolnok megyei kistérségek sokkal több támogatáshoz jutottak, mint a másik két megye kistérségei. Mivel a turizmusnál is ez volt a jellemző (más célnál azonban nem), ezek alapján az alacsonyabb támogatásintenzitású célokat illetően Jász. Nagykun-Szolnok megye elvitte a támogatások döntő hányadát. A lakossági infrastruktúra-fejlesztési cél támogatásait illetően ismét a Nagykállói és Záhonyi kistérségek a sereghajtók, 31-33 millió forint támogatással.

A lakossági infrastruktúra-fejlesztésen belül a legnagyobb költségvetésű projekt a Tiszamenti települések földgázellátása volt, ahol 687 millió forint volt a beruházási költség, melyből 116,1 millió forintot tett ki az 1996-os TEKI támogatás.

A legnagyobb támogatást elnyerő fejlesztés a tiszabői belterületi csapadékvíz elvezetés kiépítése és a belterületi utak fejlesztése volt, amelyre csaknem 443 millió forint támogatást kapott a település a 2006-os TRFC-ből.

A **környezetvédelem** célra pályázók projektjei a környezeti szemléletformálás kivételével valamennyi alcél támogatásait igénybe vették, úgy mind a szennyvízkezelés, hulladékgyűjtés, természetvédelem, épített örökség, valamint kármentesítés területeken. A 405 környezetvédelmi pályázat teljes költségvetése meghaladta a 111,2 milliárd forintot, amelyből a támogatás 15,7 milliárd forintot tett ki. Az előirányzatok közül kettő volt, amely nagyobb arányban támogatott fejlesztéseket, a legnagyobb arányban a TEKI-ből kerültek ki a támogatott beruházások (52%-ban), másodikként a TFC-ből (16%).

1996 és 2008 között a környezetvédelem főcélra belül a csatornaépítés alcélra adták a legtöbb támogatást 13,6 milliárd forintot (az összes környezetvédelemre adott támogatás 86%-a került erre az alcélra.) 289 csatornahálózat-fejlesztési projekt kapott támogatást, melyek összes beruházási költsége meghaladta a 103 milliárd forintot.

Az Észak-Alföld kistérségei közül a környezetvédelmi fejlesztésekre kapott támogatások tekintetében négy kistérség emelkedik ki: Hajdúhadházi, Püspökladányi, Tiszafüredi és Szolnoki. Ezek a kistérségek erre a célra 1 milliárd forintnál nagyobb támogatáshoz jutottak, míg például a Csengeri 14 millió, a Debreceni 25 millió forintnál kevesebbet kapott a vizsgált 13 év alatt.

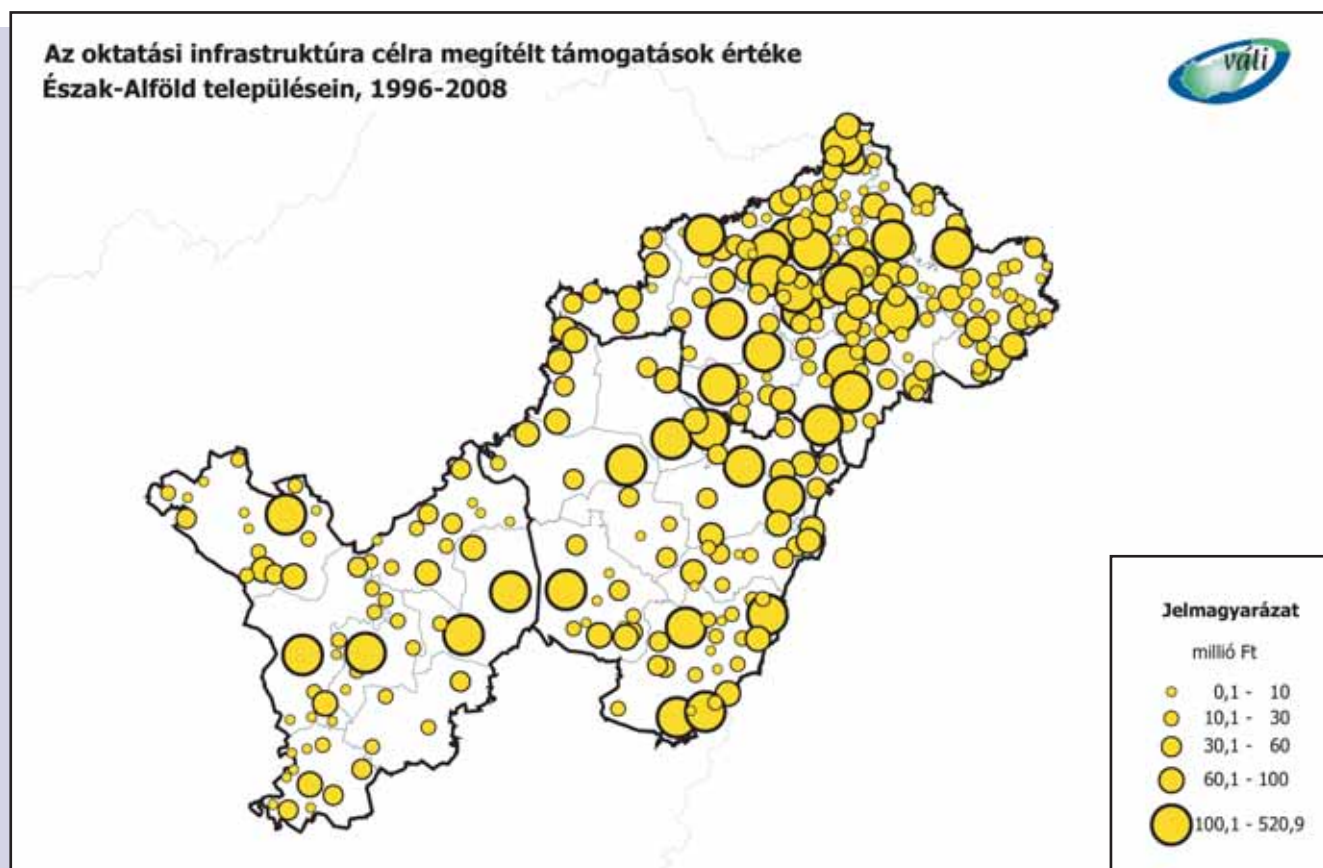
Az Észak-alföldi régió legnagyobb költségvetésű környezetvédelmi beruházása Hajdúnánás szennyvízcsatorna-hálózatának bővítése volt, amelynek a beruházási költsége elérte a 4,1 milliárd forintot, a támogatást pedig a 2003-as TTFC biztosította 75,8 millió forint értékben.

A legnagyobb környezetvédelmi támogatásban részesülő észak-alföldi projekt pedig a Vásárhelyi Terv továbbfejlesztése volt (közös szennyvíztisztító telep kialakítása Tiszaroff, Tiszagyenda, és Tiszabura számára, Tiszaroffhoz és Tiszagyendához vezető távvezeték kiépítése). Ennek összes támogatása meghaladta a 975 millió forintot, amit a 2006-os TRFC finanszírozott.

Az Észak-alföldi régióban a vizsgált területfejlesztési források közül a harmadik legtöbb támogatás a **humán infrastruktúra** fejlesztésen belül került felhasználásra. Ez a csaknem 2000 projekt összesen 65 milliárd forintnyi beruházást jelentett, ezek a 42%-át fedezték a megítélt támogatások. A 27,4 milliárd forint támogatás a második legtöbb támogatást kapott Észak-Magyarország értékénél is csaknem 9 milliárd forinttal több. A megítélt támogatás 52%-a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei fejlesztések megvalósításához járult hozzá. A humán infrastruktúra-fejlesztés célon a legnagyobb arányban oktatási infrastruktúra-fejlesztés volt támogatott.

Utóbbi alcélra összesen az Észak-Alföldön 886 projekt kapott támogatást mintegy 15,0 milliárd forint értékben, amelyből 36 milliárd forint költségű beruházást sikerült megvalósítani. Az átlagos beruházási költség nagysága 40,7 millió forint, az átlagos támogatási nagyság fejlesztésenként pedig 16,9 millió forint volt, mindegyik érték lényegesen magasabb, mint a többi régió hasonló típusú beruházásai esetében.

A vizsgálati időtávban a régió településeinek háromnegyede kapott támogatást oktatási infrastruktúra-fejlesztésre, ami országos szinten is igen kimagasló érték. Ezek a projektek főként általános és középiskolák, illetve óvodák felújítását, bővítését jelentették. A legnagyobb támogatások a település hierarchia valamennyi szintjén lévő településhez eljutottak, a 850 lakosú községtől egész Nyíregyházáig. 34 település kapott 100 millió forintnál magasabb támogatást, melyek közül 5 található Jász-Nagykun-Szolnok, 10 Hajdú-Bihar, és 19 Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében, ebből is egyértelműen látszik utóbbi megye túlsúlya. 200 millió forint feletti támogatás 13, míg 300 millió forint feletti 3 településre jutott (Nyíregyháza, Nyírbátor és Szolnok).

Az oktatási infrastruktúra-fejlesztésre megítélt támogatások közül az Észak-alföldi régió legnagyobb költségvetésű beruházása egy 2006-os hajdúböszörményi általános iskola rekonstrukció volt, amelynek a teljes beruházási költségvetése 860,5 millió forintot jelentett, 149,3 millió forintos TRFC támogatás segítségével.

A legnagyobb támogatást elnyert projekt pedig Nyírlugoson egy életveszélyessé vált iskola tantermeinek áthelyezése volt, amely 177 millió forint decentralizált támogatással (2002-es TEKI-ből) egészült ki, és ez az összeg a beruházási költség 21%-át jelentette.

Az Észak-alföldi régió **humánerőforrás-fejlesztés** terén 376,8 millió Ft támogatásban részesült 1996 és 2008 közötti időszakban, melynek segítségével 51 projekt valósult meg. Ezek összköltsége elérte a 419,8 millió Ft-ot, amihez 89,8%-ban járult hozzá a támogatás. A régióban a humáninfrastruktúrát fejlesztő támogatás értéke 27,4 milliárd Ft, ami mellett a humánerőforrás-fejlesztésre fordított támogatások mértéke nagyon csekély volt (376,8 millió Ft).

A megyék közül a régióban Szabolcs-Szatmár-Bereg megye kapta a legtöbb támogatást, az összes 49,5%-át (186,6 millió Ft), ezen belül is kiemelkedik a Fehérgyarmati és a Nyíregyházai kistérség. Nyíregyháza, Törökszentmiklós és Tiszacsécse voltak a legjobban támogatott települések, összesen 235,9 millió Ft-tal.

A projektek közül 27 szociális programok célterületére, 21 képzésre és 3 roma program megvalósítására jött létre. A szociális és a roma programok kisebb településeken, míg a képzések általában nagyobb városokban valósultak meg. A legtöbb támogatásban, 50,8 millió Ft-ban részesült Törökszentmiklós Önkormányzata a „Kiskút a tudás forrása: hátrányok helyett praktikus tudást, gyakorlati tapasztalatokat” című projektje volt.

A **közfoglalkoztatás** területén a régióban összesen 77 projekt keretében 829,3 millió Ft összköltségű beruházás valósult meg, melyből a támogatás nagysága 516,9 millió Ft volt. A legtöbb közfoglalkoztatás célú beszerzést a TEKI támogatta a legtöbb forrást, összesen 49 projektet. A régióban 4 fejlesztés volt, ami a támogatások összegét tekintve meghaladta a 20 millió Ft-ot, míg a Dél-, a Nyugat-dunántúli, a Közép-magyarországi régiókban egyetlen projekt támogatása sem érte el ezt az összeget. A 4-ből 3 Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében valósult meg, és összesítve is itt történt a legtöbb fejlesztés.

A megyén belül a Nyíregyházai, a Baktalórántházai és a Nagykállói kistérségek emelkednek ki a legtöbb támogatást tekintve, viszont a legtöbb fejlesztés a Fehérgyarmati kistérség területén valósult meg. Összesen a 389 településből 58-on történt fejlesztés a 13 év alatt, melyből a legtöbb 1000-3000 fő közötti lélekszámú. A legtöbb fejlesztés Szakoly, Püspökladány települések területén valósult meg, viszont a legátogatottabb település Levelek volt. A legtöbb támogatást, 40,6 millió Ft-ot a Dél-Nyírségi önkormányzati kistérségi többcélú társulás nyerte a közmunkaprogramhoz kapcsolódó anyagköltségek támogatására, mely projekt összköltsége elérte a 45,1 millió Ft volt.

A 440 **településüzemeltetési** projekt teljes költségvetése elérte a 6,2 milliárd forintot, amelyből a támogatás 4 milliárd forintot tett ki. A legtöbb esetben a TEKI és a CÉDE előirányzat jelentette a támogatások forrását, előbbi 224, míg az utóbbi 167 támogatott projekttel. Két beruházás volt 50 millió Ft feletti összeggel támogatva, ebből az egyik a 83,5 millió Ft-tal, amelyet a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei önkormányzat kapott épület felújításra. A projekt teljes költségvetése 213,9 millió Ft volt. A másik fejlesztés során 54,5 millió Ft támogatásban részesült Nyírbogát önkormányzata községház és kultúrház kialakítására, ahol a beruházás összköltsége 84,4 millió Ft volt.

A Berettyóújfalui, a Szolnoki, a Derecske-Létavértesi és a Nyíregyházai kistérség területére jutott a legtöbb támogatás. A beruházások száma viszont a Berettyóújfalui kistérség után a Jászberényiben volt a legtöbb. A régióban található 389 település közül 218-an valósultak meg fejlesztések, ez 56%-os arányt jelent. Kiemelkedett Szolnok, Nyíregyháza, Törökszentmiklós, mint a legtöbb támogatásban részesített települések. A beruházások száma pedig Szolnokon, Abádszalókon, valamint Hajdúszoboszlón volt a legmagasabb. A legtöbb projekt az 1000 és 2000 fő közötti lakosú településeken valósult meg.

A projektek célonkénti megoszlása a következő: a közigazgatás területére 227, közterület fejlesztésre 71, kegyeleti infrastruktúrára 67, közvilágításra 38, valamint köz-és vagyonbiztonságra 37 esetben adtak támogatást.

A **tervezés** területén a régióban 672 projekt valósult meg 4,4 milliárd Ft összköltségből, melynek 62,8%-a (2,7 milliárd Ft) támogatásként járult a fejlesztésekhez. Ez a régió kapta a legmagasabb összegű támogatást a tervezés területére és itt valósult meg a legtöbb fejlesztés is. A 2,7 milliárd Ft-os támogatásból 1,2 milliárd Ft-ot tett ki a településrendezési tervek, 929,4 millió Ft-ot a fejlesztési koncepciók, programok, valamint 600 millió Ft-ot az egyéb tervezések elkészítése. A településrendezési tervekre 399 esetben, míg a másik két célra 138-135 esetben adtak támogatást. Az egyéb tervezésbe azok tervdokumentumok tartoznak, melyek legtöbb esetben egy-egy konkrét beruházáshoz köthető megvalósíthatósági tervek, tanulmányok, rekultivációs tervek, pályázati dokumentációk. Ebben a régióban volt a legmagasabb támogatottságú a településrendezési terv és a fejlesztési koncepció alcél is. A legtöbb esetben a TEKI, valamint a TFC előirányzat jelentette a támogatások forrását, 288 és 264 támogatott projekttel.

A legtöbb támogatást, 42 millió Ft-ot Berettyóújfalunak kapta gazdaságfejlesztési program készítésére, amely projekt teljes költségvetése elérte a 105 millió Ft-ot. A legmagasabb összköltségű (133,1 millió Ft) projekt Nyíregyháza településrendezés tervének II és III. üteme volt, amely 24,2 millió Ft támogatásban részesült.

A régióban lévő 389 településből 358-ban történt tervezési tevékenység, ez 92%-os arányt jelent. Ezek többsége az 1000 és 2000 fő közötti településeken valósult meg. A legtöbb támogatással a Nyíregyházi és a Berettyóújfalui kistérség rendelkezett, míg a települések tekintetében a 3 megyeszékhely. Összesen 115 olyan fejlesztés volt, amely nem köthető települési szinthez, nagyobb térséget érintett.

1996 és 2008 között az Észak-alföldi régióban 220 olyan beruházás valósult meg, amelyet egyik korábbi főcél alá sem lehetett besorolni. Az **egyéb** projektekre jutó támogatás meghaladta a 2,1 milliárd forintot, és mindebből 6,6 milliárd forint költségvetésű beruházás valósult meg.

IV.7.2. Mintaprojektek az Észak-Alföldön

Balmazújváros

Teleház kialakítása

BERUHÁZÁS KÖRNYEZETE

A mintegy 18 600 lakost számláló egykori mezőváros Hajdú-Bihar megye központi részén fekszik. Az 1989-ben városi rangot kapott település kistérségi központ. Balmazújváros és térsége magas munkanélküliséggel küzdő, hátrányos helyzetű térség. A társadalmi-gazdasági felzárkózás lehetőségei behatároltak, hiszen a működő tőke beáramlása szempontjából a térség nem rendelkezik kedvező adottságokkal.

FEJLESZTÉS ELŐZMÉNYE, INDOKOLTSÁGA, CÉLJA

A város fontosnak tartja a modern technika nyújtotta lehetőségek kihasználásával a gyors információ-áramlás lakosság számára történő könnyű és szabad elérhetőségét, valamint az információs társadalom mai igények szerinti széleskörű terjedését. Ezért is vetődött fel az ötlet, hogy az addig csak az iskolában, illetve a városi könyvtárban elérhető internet hozzáférés a városban nagyobb teret nyerjen, valamint a lakosság szélesebb körében elterjedjen. A fejlesztés elsősorban a települési életminőség javítását célozza, lehetőséget biztosítva a hátrányos helyzetű rétegek számára is a modern infokommunikációs eszközök megismerésére, használatára. A 2006 szeptemberében átadott teleház ennek a modern infrastruktúra-fejlesztésnek az egyik fontos megvalósult lépcsőfoka.

FINANSZÍROZÁS

A teleház kialakítása összesen 15,8 millió Ft-ba került, melyből 12,4 millió forintot a leghátrányosabb helyzetű kistérségek felzárkóztatásának támogatásából (LEKI) valamint 3,4 millió forint saját erőből, a város költségvetéséből finanszíroztak. A teljes költség 70%-át, mintegy 11 millió forintot a leromlott fizikai állapotú épület teljes felújítása emésztette fel. További 3 millió forintot költöttek a számítógépek és informatikai eszközök beszerzésére, valamint 1 millió forintba került a szellemi termékek megvásárlása.

FEJLESZTÉS TÁRGYA

A kivitelezési munkálatok során egy 10×15 m alapterületű önkormányzati épület került teljes külső és belső felújításra, átalakításra, valamint akadálymentesítésre. A teleházban 2 db géptermet, egy irodát és egy kiszolgáló helyiséget alakítottak ki. A géptermeteket összesen 11 db számítógéppel, valamint a hozzájuk kapcsolódó irodai és informatikai eszközökkel (irodabútorok, nyomtató, fénymásoló, szkennel, telefax), valamint a működésükhöz szükséges szellemi termékekkel (szoftverek) szerelték fel.

FEJLESZTÉS EREDMÉNYE, HATÁSA

A lakosság alacsony díjfizetés ellenében, hétfőtől szombatig, reggel 9-től este 9-ig veheti igénybe a teleház szolgáltatásait (a számítógéphasználat díja 200 Ft/óra), amely összeg alig fedezi a teleház működési költségeit. A teleházban egy alkalmazott állandó felügyeletet tart, igény esetén segíti az eszközök megfelelő, szakszerű használatát, illetve tanácsadással segíti a felhasználókat. Programok hálózatról történő letöltésére neki van jogosultsága, így őrzendő a gépek biztonságos működését és a vírusmentességet. A fejlesztés ebből kifolyólag két munkahelyet teremtett – a két személy egymást váltva tölti be a pozíciót közcélú munkavégzés keretében – amelyet igyekeznek fiatal balmazújvárosi lakossal betölteni.

A teleház látogatottsága főleg iskolaszakban a magasabb, olyankor átlagosan naponta 30-40 – főleg fiatal – veszi igénybe a számítógépeket, ahol tudnak internetezni, játszani. A város önkormányzata, mint a teleház üzemeltetője, tanfolyamokat is szervez, ahol a számítógépek, valamint az internet használatát, lehetőségeiknek sokszínűségét tanítják, főképpen az idősebb, a számítástechnika terén még kevésbé járatos lakosok számára. A korábbi években többségben voltak a számítógépet internet-használat céljából igénybe vevők, akik valamilyen információt szerettek volna letölteni, illetve általában jellemző volt, hogy az internetet diákok használták tanulási célból. Az utóbbi időben egyre inkább játék céljára használják a számítógépeket, főként olyan fiatalok, akik anyagi körülményeik miatt nem engedhetik meg saját számítógép vásárlását.

A teleház - mely e-Magyarország pontként is funkcionál - más közösségi funkciókat is ellát, ugyanis a város fiataljai időnként közösségi esteket is szoktak benne rendezni, ahol pl. filmet, vagy kivetítő segítségével fényképeket néznek, így tartalmas, kultúrált szórakozással töltik az estét.

A felújítási és kivitelezési munkálatokat is helyi vállalkozások végezték, helyi munkaerő segítségével. A számítógépek beszerzésére és korszerűsítésére kiírt közbeszerzési pályázaton is helyi számítástechnikai vállalkozások vettek részt, tehát a helyi vállalkozások számára is megrendelést, munkát jelentett.

A pályázatot az önkormányzat maga készítette el, mely a kisebb összegű támogatásokra több esetben is jellemző. A városnak a pályázattal kapcsolatban nem voltak negatív tapasztalatai, a tervezés és a kivitelezés is a megfelelő ütemben zajlott le. Legnagyobb gondot a pályázatok esetében az önrész előteremtése jelenti. A legtöbb, főleg kisebb volumenű beruházások esetében igyekeznek költségvetésből pénzt elkülöníteni, de minden esetben ez nem valósítható meg. Emiatt az önkormányzat a közelmúltban 1,1 milliárd Ft-os kötvénycsomagot bocsátott ki, melyből a költségesebb fejlesztésekhez, beruházásokhoz szükséges önrészt finanszírozzák.

FEJLESZTÉS UTÓÉLETE, JÖVŐJE

Tekintettel arra, hogy az informatikai eszközök rendkívül gyorsan elavulnak, a közeli jövőben szükség lesz a hardvereszközpark korszerűsítésére. Hatványozottan érvényes ez a megállapítás a könyvtárban található e-Magyarország pont számítógépeire, amelyek jóval régebbiek, korszerűtlenebbek, mint a teleházban levők.

Az internetet népszerűsítő, annak használatát szélesebb körben terjeszteni kívánó program másik lépcsőfokát jelenti a teljesen önkormányzati tulajdonú Balmaz-Intercom 2006-os megalapítása. A város teljes területét lefedő cég, a piaci áraknál kedvezőbb díjak fejében nyújt internet hozzáférést, mely 2008 februárjától folyamatosan széles sávon működik. A rákötés jelenleg 60%-os, mely országos átlagban igen kedvezőnek tekinthető. Pozitív hatása továbbá a kezdeményezésnek, hogy folyamatosan 5-6 helyi embert foglalkoztat, akik a hálózat bővítésében, a rendszer üzemeltetésében, karbantartásában vesznek részt.

Tervek között szerepel következő években a szélessávú internettel történő lefedés további növelése, valamint a teleházban található hardver eszközök folyamatos bővítése, korszerűsítése. Mindezek mellett Európai Unió támogatással e-közigazgatás kiépítését is tervezi a város önkormányzata,

amely jelentősen könnyítené a lakosok hivatalos ügyeinek gyors intézését, mivel erre az utóbbi időben egyre inkább megnőtt az igény. Ezen fejlesztés az önkormányzat első hálózatának korszerűsítését, az adatforgalom sebességének növelését is magában foglalja. E téren jelenleg két elbírálás alatt lévő pályázata is van az önkormányzatnak: az egyik az elektronikus ügyintézés és levelezőrendszer fejlesztésére vonatkozik, a másik pedig egy tanúsítvánnyal rendelkező iratkezelési rendszer bevezetésére irányul. A város az Észak-Alföldi Regionális Operatív Program városrehabilitációs pályázatára (funkcióbővítés) is nyújtott be pályázatot, amely szintén elbírálás alatt van.

Nádudvar

Regionális hulladéklerakó megépítése

BERUHÁZÁS KÖRNYEZETE

A Hajdú-Bihar megye nyugati határán fekvő, 9000 lakosú város a Hortobágy egyik kapuja. A fazekasságáról is nevezetes Nádudvar hagyományosan erős mezőgazdasági háttérrel rendelkezik. A magas munkanélküliséggel küzdő, hátrányos helyzetű térségben a társadalmi és gazdasági fejlődés felgyorsulását a mezőgazdasági és ipari tőke-befektetések növekedésétől várják. A közeli Hajdúszoboszlóhoz hasonló minőségű gyógyvíz a mainál jobb kihasználása szintén a térség felzárkózását eredményezhetné.

FEJLESZTÉS ELŐZMÉNYE, INDOKOLTSÁGA, CÉLJA

Nádudvar város önkormányzata több éves tervező, majd kivitelező munka után valósította meg azt a tervet, miszerint a város közvetlen határában, az első házaktól mintegy néhány tíz méterre található szemételepet felszámolja, rekultiválja és egy modern, a környezetvédelmi előírásoknak megfelelő hulladéklerakóval kiváltja.

Az első tervek még az 1990-es évek elején láttak napvilágot, amikor is a Nádudvar és a közeli Hajdúszoboszló megegyeztek a hulladékprobléma közös megoldásában. A két város számára a megépítendő hulladéklerakó – azon túl, hogy a nádudvari önkormányzat számára komoly bevételt is biztosít,

valamint munkaerőt is foglalkoztat – a tiszta és kulturált környezet, valamint településképző kialakításában is nagyon fontos szerepet tölt be. Ez pedig a két településre – döntő többségében Hajdúszoboszlóra – ellátogató évi több százezer turista igényeinek kielégítése végett is elengedhetetlen volt. A közeli Hortobágyi Nemzeti Park környezet-érzékenysége és fokozott védelme is megkívánta a környéken keletkező hulladék megfelelő szintű kezelését, feldolgozását.

FINANSZÍROZÁS

A pályázatokat a város önkormányzata maga készítette el, mely teljes egészében illeszkedett a megye hulladék-gazdálkodási koncepciójához. Az 1994-ben beadott TEKI és a TFC pályázat egyaránt sikeres volt, előbbi keretein belül 40 millió Ft-ot, utóbbiból pedig 65 millió Ft-ot nyertek. Ezt az összeget a két város kiegészítette, melyen belül Nádudvar önrésze 50 millió Ft, Hajdúszoboszlóé 20 millió Ft volt. A beruházás – amelynek során az Észak-Alföldi régió akkor legkorszerűbb hulladéklerakója jött létre – összesen mintegy 175 millió forintba került.

A kivitelezést a helyi érdekeltségű építőipari cég, a NÁDÉP Kft. helyi munkaerő felhasználásával végezte el.

FEJLESZTÉS TÁRGYA

A fejlesztés során Nádudvar központjától 5 km-re északra, a Kösely folyó partján, a már meglévő szennyvíztisztító-mű mellett egy 16 hektár és 3877 m² körbekerített, őrzött területen hoztak létre egy 3,5 ha nagyságú, a környezetvédelmi előírásoknak megfelelő hulladéklerakót, ahová Nádudvar és Hajdúszoboszló kommunális hulladéka (évente kb. 15000 tonna) kerül lerakásra. A projekt tartalmazta továbbá egy 30 tonnás hulladéktömörítő gép beszerzését, mely a hulladék 30%-ra történő összetömörítését végzi. A hulladéklerakóban összesen kb. 138 ezer m³ kommunális hulladék lerakására van lehetőség. A lerakó megépítésével párhuzamosan a régi telepet az önkormányzat felszámoltatta, és saját erőből teljes

egészeben rekultiválta. A munkálatok 1996-ban mintegy 10 millió Ft-ot emésztettek fel, amelyet az önkormányzat saját költségvetéséből finanszírozott. Itt jelenleg gondozott füves, nádas terület található.

FEJLESZTÉS EREDMÉNYE, HATÁSA

A lerakóba a két városban keletkező kommunális hulladék teljes mennyisége kerül elszállításra, amely közvetlenül a két érintett város több mint 35000 lakóját, valamint az évente Hajdúszoboszlóra érkező több százezer vendéget érinti. Ezen kívül Nádudvar ipari hulladékának teljes mennyisége is ide kerül. A lerakóba fogadnak egyéb helyről (helyi, környékbeli vállalkozóktól) hulladékot, amelyet díjfizetés ellenében rakhatnak le. Ez utóbbi mennyisége elenyésző a két városból szervezeten és rendszeresen összegyűjtött hulladék mennyisége mellett, amely Nádudvar esetében 5 ezer tonna, míg Hajdúszoboszló esetében 10 ezer tonna szilárd hulladékot jelent évente. A jelenleg beszállított hulladék nagyságát figyelembe véve, a lerakó még 12-15 évig lesz a mostani keretek között működőképes.

Az üzemeltetést kiírt pályázat útján a hasonló szakterületen már komoly tapasztalattal bíró, osztrák-magyar közös tulajdonban lévő AKSD Kft. nyerte el, amely szakszerűen végzi a hulladék összegyűjtését, elszállítását, valamint a lerakóban a további munkálatokat. A szakszerűség és a körültekintő, figyelmes munkavégzés a környezet sérülékenysége és fokozott védelme miatt is fontos, hiszen a lerakó területe a Hortobágyi Nemzeti Park közvetlen szomszédságában – attól néhány tíz méterre – található, amelyről több védett madár látogat át rendszeresen a lerakó területére. Megóvásuk érdekében a terület kerítésére madárriasztó eszközöket szereltek fel.

A telep mellett található a városi szennyvíztisztító mű is, az itt keletkezett szennyvíziszapot szintén a hulladéklerakó-telep fogadja be.

A szemétszállítást és a lerakóban történő munkálatokat (lerakás, tömörítés, öntözés, takarítás) nádudvari lakosok végzik, a fejlesztés 3 új munkahely kialakítását eredményezte.

egy hazai befektető egy gázerőmű terveit készítette el, ez utóbbi terv megvalósítása jelentős bevételhez juttatná a várost, valamint ezáltal a lerakott hulladék térfogata is csökkenne, minek köszönhetően a lerakó élettartalma tovább növekedne. A város további céljai között szerepel, hogy a város 60%-át átfogó szennyvízcsatorna-hálózat teljesen kiépüljön, és ezáltal – a szilárd hulladék mellett – megvalósuljon a folyékony kommunális hulladék teljes, korszerű kezelése is.

FEJLESZTÉS UTÓÉLETE, JÖVŐJE

Az önkormányzat környezettudatos hulladékgazdálkodási programja összetett, amelyek között több távlati terv is szerepel. Ezek egyike, hogy a vegyes hulladékot a közeljövőben szelektíven tudják összegyűjteni és a lerakóba szállítani, ahol az újrahasznosítható részeket különválasztanák (a szelektív hulladékgyűjtés most is működik a településen). A hulladéklerakóban jelentős mennyiségű metángáz keletkezik, amelyre

Jászberény

Strandfürdő úszó-, strand- és gyermekmedencéjének korszerűsítése és vízforgató építése

BERUHÁZÁS KÖRNYEZETE

Jászberény 29 ezer lakosú iparosodott jázsági középváros Jász-Nagykun-Szolnok megye északnyugati részén. A városban 2 fürdő működik, ezek közül az egyik az 1978-ban épült, majd 1984-ben fedett résszel bővített, a másik pedig az 1964-ben létesült Jászberényi Strand és Termálfürdő, amely a város központjában található. A fürdő törökkupolás kialakítása, önmagában is látványosságnak számít. Gyógyászati részlege és gyógymedencéi egész évben nyitva tartanak. 800 m mélyről feltörő termálvize a reumatikus megbetegedésekre ajánlott. A fürdőt üzemeltető Jászvíz Kft. fontos szerepet tölt be a város életében, hiszen a strand- és termálfürdő fenntartása mellett, a közüzemi szolgáltatásokat, a vízellátást, a szennyvízelvezetést és hálózatépítést is végzi.

FEJLESZTÉS ELŐZMÉNYE, INDOKOLTSÁGA, CÉLJA

A város ugyan nem rendelkezik jelentős fürdőhagyományokkal, ugyanakkor a lakosság életminőségéhez tartozóan szükségessé vált a közfürdő korszerűsítése. A strandon 4 nyitott medence található; 1 úszómedence (600 m²), 1 tanmedence (400 m²), 1 gyermekmedence (48 m²), 1 melegvizes ülőmedence (89 m²). A fedett termálfürdőben 2 melegvizes körmedence (37,4 ill. 18.1 m²), és 1 hideg vizes merülőmedence várja a vendégeket (6,5 m²).

A fejlesztéseket az elavult technikai berendezések, és kormány határozat rendelkezései tette szükségessé, amely szerint a strandokat vízforgató berendezéssel kell ellátni (ehhez 2005-ben szereztek meg a jogerős engedélyeket), csökkenteni kell a környezetszennyezési hatást. Illetve az önkormányzat törekvése volt, hogy javítsa a fürdő szolgáltatásainak és vízének minőségét, növelje az igénybevevők számát, a fürdő befogadóképességét. A megye, de a város fejlesztési tervében is fontos szerepet kapott a turizmus fejlesztése és ennek részét képezte a fürdő korszerűsítése is.

FINANSZÍROZÁS

A beruházás összköltsége 105 millió Ft volt, a fejlesztéshez 2005-ben 30 millió Ft-nyi támogatást (TEKI) nyert az önkormányzat. A pályázatot az önkormányzat önmaga készítette. A Megyei Területfejlesztési Tanáccsal korrekt munkakapcsolat alakult ki pályázat megvalósítása és elszámolása során. A kivitelezést egy uszodatechnikai tevékenységre specializálódott budapesti cég végezte.

FEJLESZTÉS TÁRGYA

A beruházás eredményeként, 3 db medence hidraulikai átalakítására, valamint a gépház, vízgépészeti tér kialakítására került sor, amelyek a vízforgató és víztisztító berendezések elhelyezését szolgálták. A beruházás után a töltő-ürítő rendszerű medencék vízforgatóval dolgozó, feszített víztükrű medenceként működnek.

FEJLESZTÉS EREDMÉNYE, HATÁSA

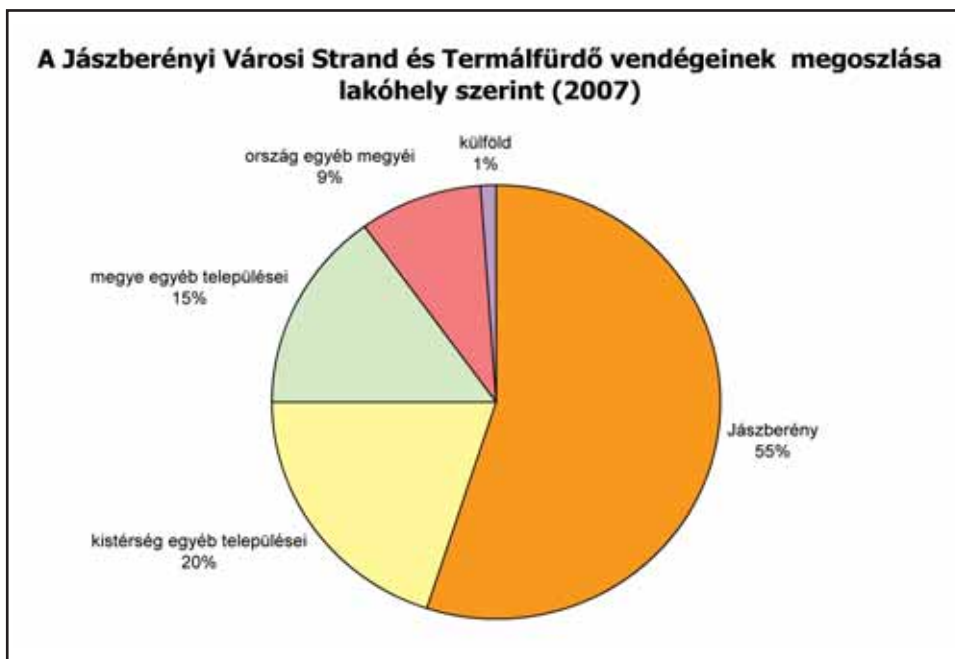
Környezetvédelmi szempontból lényeges, hogy közel 140 ezer köbméterrel kevesebb használt víz és szennyvíz kerül vissza a környezetbe, védve Jászberény vízkészletét. A fenntartási költségek nem csökkentek, ami főként a medencék vízének fűtési költségeink és a felhasznált vegyszerek költségeinek köszönhető. A medencék vízének tisztítása folyamatosan zajlik vákuumos, illetve nyomott homokszűrős technológiával vegyszerek hozzáadásával. Településképi szempontból is fontos, hogy a település központjában található fürdő régi, leromlott állapotú medencéi helyett sokkal modernebb, szebb vizes medencék készültek el. Jászberény környékén több fürdő is van így megoszlik a forgalom ezek között. A Jászberényi Strand és Termálfürdőnek a forgalma a fejlesztés hatásaként 4-5%-kal növekedett, így évente körülbelül 63000 látogatója van, ebből TB beutalt 12.000 fő (19 %) aki további 20 863 kezelést vett igénybe. A fürdőben a fejlesztés előtt 14 főt foglalkoztattak, a fejlesztés eredményeként pedig az alkalmazottak száma strandszezonban 20 főre emelkedett.

FEJLESZTÉS UTÓÉLETE, JÖVŐJE

Jászberény Város Önkormányzata igyekszik a városban megrendezésre kerülő kulturális rendezvények színvonalát növelni (Jászberényi Nyár és Vigadalmi Napok, Jász Expo Kiállítás és Vásár, Csángó Fesztivál Kisebbségek Folklor Fesztiválja, Nemzetközi Mézvásár és Méhésztalálkozó,) így biztosítani a hazai és külföldi vendégek számának növekedését, tartózkodási idejük meghosszabbítását. Mindezzel egyidejűleg cél, hogy a látogatók megismerjék a vidéki kerékpáros és falusi turizmust, látogassanak el a Jászberényi Állat – és Növénykertbe, a helyi múzeumokba, fürdőzzenek a kiváló vízminőségű strandfürdőkben, valamint ismerjék meg a jász műemlékeket.

A fentiekre alapozva kiemelten fontos feladat a korszerűsített Városi Strand és Termálfürdő és környezetének igazi turisztikai desztinációvá fejlesztése.

Jövőbeli célok között szerepel a szálláshelyek számának bővítése, a meglévők minőségének fejlesztése.

Kunszentmárton

Sütőipari tevékenység fejlesztése (Jász-Sütőház Kft.)

BERUHÁZÁS KÖRNYEZETE

Az Alföld közepén, négy megye találkozásánál, a Hármas-Körös bal partján található Kunszentmárton. A Tiszazug legnagyobb települése és kistérségi központ. Természeti-turisztikai szempontból kiemelkedő a védett Körös-ártér. Népessége 9114 fő, amely az elvándorlások következményeként az elmúlt 10 évben 9%-kal csökkent. A munkanélküliség magas és a jövedelmek alacsonyak az országos szinthez képest.

A térségben a mezőgazdasági termelés hagyományai mellett a könnyűipar és az építőipar van jelen. A település nagyobb üzemei az 1990-es években felszámolódtak (BVM, Pannónia, Uniszöv). Jelenleg a Nief-Plasztik Kft. a legnagyobb foglalkoztató, ám ők sem alkalmaznak 100-nál több dolgozót. A tőke beáramlása érdekében az iparüzési adó mértékét csökkentették, ez azonban még nem hozta meg a kívánt eredményt.

A Jász-Sütőház Kft. 1995-ben alakult meg. A cég tulajdonosai a Szolnok Megyei Sütőipari Vállalat privatizációja során megvásárolták a jászapáti üzemet, ahol kezdetben napi 12 mázsa kenyeret és 8 ezer darab péksüteményt állítottak elő és szállítottak a környékbeli 36 üzletbe.

FEJLESZTÉS ELŐZMÉNYE, INDOKOLTSÁGA, CÉLJA

1997-ben új piacok szerzése miatt is szükség került sor a kunszentmártoni üzem megvásárlására, ahol láthatóvá vált, hogy 1978-tól üzemeltetett lengyel gyártmányú alagút-kemencék nem felelnek meg a kor igényeinek. A telephely kiválasztásánál szempont volt az is, hogy egy, a cégvezető által jól ismert (szintén a Szolnok Megyei Sütőipari Vállalathoz tartozó), korábban is magasan kvalifikált üzemvezetéssel rendelkező részleg volt, amelynek vezetését sikerült visszacsábítani.

A cég korábban is pályázott már sikeresen fejlesztési támogatásra, amelyek főként a másik két üzemük korszerűsítését célozták: 2004-ben a GVOP támogatásával vált lehetővé egy 42,2 millió forint összköltségű technológiafejlesztési projekt megvalósítása. A kunszentmártoni üzem külső felújítására 33 millió forintot fordítottak 2002-ben, mely a Széchenyi-terv támogatásával kerülhetett sor. A korábbi támogatások esetén az volt a jellemző, hogy a 40-50%-os állami támogatás mellé a cég a szükséges önerőt egyrészt saját erőből, másrészt hitelből finanszírozta, kb. fele-fele arányban.

FINANSZÍROZÁS

A vállalkozás 2003-ban nyert közel 21 millió forint támogatást a Területfejlesztési Célelőirányzatból, a 30 millió Ft értékű beruházáshoz. A szükséges önerő ez esetben is saját tőkéből illetve hitelből finanszírozták.

FEJLESZTÉS TÁRGYA

A beruházás során egy új, korszerű, francia gyártmányú kemence került beszerzésre és beszerelésre 30 millió forint értékben.

FEJLESZTÉS EREDMÉNYE, HATÁSA

A fejlesztés eredményeként lerövidült a sütési idő és igen jelentősen, mintegy 40%-kal csökkent az energiafelhasználás, ami olcsóbban előállítható kenyeret eredményezett.

A vállalkozás 1995-ben 20-23 főt foglalkoztatott mindössze, ám piaci térnyerésük miatt a dolgozói létszám mostanra 90 főre bővült. Ebből a fejlesztéssel érintett kunszentmártoni üzemben 35-36 fő dolgozik, kétharmaduk kunszentmártoni, a többiek a környező településekről járnak be. A dolgozók jellemzően szakmunkás végzettségűek, vagy betanított munkások. A dolgozók közül 13 a nő. A dolgozók körében a lemorzsolódás nem jelentős mértékű a hétfégi és éjszakai műszak, a meleg és a minimálbért alig meghaladó fizetések ellenére sem.

A Jász-Sütőház Kft. támogatja a sütőipari képzésben résztvevőket egyrészt az ilyen jellegű képzettséget nyújtó szakiskolák anyagi támogatásával (Nagykörös, Gyomaendrőd), másrészt nyaranta lehetőséget biztosít 2-2 tanulóknak szakmai gyakorlatuk elvégzésére, sőt, később az elhelyezkedésükben is segítséget tud nyújtani.

A cég a termelési alapanyag nagy részét centralizált beszerzés útján kapja. E beszerzésben a céget – más sütőipari cégekhez hasonlóan – segíti a Pékszövetség, hiszen így nagyobb mennyiséget rendelve olcsóbban lehet hozzájutni az

alapanyagokhoz. Az alapanyagok és a késztermékek szállítása kizárólag közúton történik.

A sütőipari ágazat kiszállítási távolsága átlagosan 70-75 kilométer, ezt a cég kunszentmártoni üzemé 15-20 kilométerrel meghaladja, azaz a vállalkozás a térségben jelentősnek mondható: a termékeiket a környékbeli települések mellett Abonyba, Szolnokra, Orosházára és Gyulára is szállítják, összesen 100-102 üzletbe. A cég a Coop áruházláncsal áll szoros beszállítói kapcsolatban, de emellett számos más élelmiszerüzletbe is szállítják termékeiket. A kiszállítást a cég részben saját tulajdonú gépkocsikkal, részben más vállalkozásokon keresztül végzi.

A Jász-Sütőház Kft. és a város önkormányzata közötti együttműködés kiváló. A cég jelen van és termékeivel képviselteti magát a város rendezvényein (városnapok, sportesemények), szponzorálja a helyi futballcsapatot. A 2006-ban a Hármas-Körösön levonuló árvíz alkalmával, élelmiszerrel segítette a cég a gátakon dolgozókat, amelyért az üzemvezetés átvehette a Vöröskereszt oklevelét.

A város önerőből segítette a kenyérgyárnál levő csapadékvíz-elvezetési problémák megoldását.

FEJLESZTÉS UTÓÉLETE, JÖVŐJE

2000-ben újabb cukrászüzemmel bővült a cég, így Jászapáti és Kunszentmárton mellett már Jászsalsószentgyörgyön is megkezdődhetett a termelés. A fejlesztéseknek köszönhetően napjainkban 280 üzletbe szállít a cég naponta 7500 darab kenyeret és 30-32 ezer darab péksüteményt. Összesen 150 féle terméket állítanak elő, köztük 43-48 féle kenyeret. A kunszentmártoni üzem napi termelése 2800 darab kenyér és 8-10 ezer darab péksütemény.

A cég piaci részesedés megőrzése érdekében igyekszik alkalmazkodni a folyamatosan változó vásárlói igényekhez. Az utóbbi években a korszerű táplálkozás előtérbe helyeződésével megváltozott a termékínálat is, az árban középkategóriás, de jobb minőségű termékek előállítására és forgalmazására felé. Erre azért is szükség volt, mert a cég nem tudja felvenni a versenyt a multinacionális áruházláncok dömpingárasnak tűnő pékáruival.

A továbbiakban szükség lenne a másik, szintén 1978-ban gyártott kemence lecserélésére is, amelynek eredményeképpen további energia-megtakarítás és kapacitásbővítés lenne elérhető.

Újfehértó

Általános iskola mentőállomássá való átalakítása

BERUHÁZÁS KÖRNYEZETE

Újfehértó Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében a Nagykállói kistérség egyik központi települése. A két Nyíregyháza és Debrecen között fekvő 14 ezer lakosú kisváros rendszerváltás után megszűnt munkahelyeit képes volt ellensúlyozni a Nyíregyházára ingázással, azonban saját adottságait, önálló erőforrásait kevésbé használta ki. A tanyán élők egykor több ezer, ma már csak 300 fős lakosságának életkörülményeinek javítása különösen nehéz és költséges.

FEJLESZTÉS ELŐZMÉNYE, INDOKOLTSÁGA, CÉLJA

Az időben történő segítségnyújtás alapvető fontosságú, azonban a nyíregyházi mentőállomás egységei több okból sem tudták az ajánlott 15 perces elérési időt teljesíteni. A településen százas nagyságrendben (296 fő) laknak nehezen megközelíthető tanyán, a település belterületi úthálózatnak 40 %-án sincs szilárd burkolat. A 4-es út közigazgatási területre eső szakaszán a megnövekedett forgalom miatt a balesetek száma évről évre jelentősen nőtt. Súlyosbította a helyzetet, hogy a balesetek döntő többsége a város lassabban elérhető déli részén következik be, illetve a szomszédokban található két település, Értatak és Kálmánháza több mint 4000 lakosa a vasúti átjárók miatt csak 30 percen túl érhető el. A mentőállomás kialakítása tehát több szempontból is

szükségszerű volt. Ezt felismerve 2005-ben felkérte a város az Országos Mentőszolgálat (OMSZ) főigazgatóságát, hogy két önkormányzati ingatlan felajánlása és a mentőállomás elhelyezéséhez szükséges átalakítási munkák vállalása mellett a megépülő létesítmény működtetését vállalja el. Ezt követően az adott pályázati lehetőséggel élve nyújtotta be TRFC pályázatát az önkormányzat.

A megvalósításhoz jelentős lökést adott, hogy épület átalakítására lehetett támogatást pályázni, ugyanakkor az iskolák összevonása miatt az önkormányzat egy kihasználatlan épülettel „gazdagodott”. A mentőállomásnak helyet adó épület eredetileg nem iskolának épült, így a kényszerű költözés az oktatás színvonalát nem rontotta, a gyerekek továbbra is a városban tanulnak, csak másik épületben.

A fejlesztés az Újfehértó Integrált Városfejlesztési Stratégiájában megfogalmazottakhoz. A dokumentumban célként fogalmazódik meg többek között az egészségfejlesztés, az emberek egészségi állapotának javítása.

FINANSZÍROZÁS

A projekt megvalósítása 2006. augusztusában kezdődött, az épület átadására pedig 2006. novemberben került sor. A beruházás teljes költsége 55,3 millió Ft volt, legjelentősebb forrás a Terület- és régiófejlesztési céllelőirányzat (TRFC) volt, 44,2 millió Ft értékben.

FEJLESZTÉS TÁRGYA

Az általános iskola átalakításával, részleges elbontásával létrehozott földszintes épület alapterülete 234 m². Az épület lehetőséget biztosít az ügyeletes személyzet elhelyezésére, a megfelelő raktározásra, fertőtlenítésre, gépkocsi tárolásra. Kialakításra került két éjjeli és egy nappali pihenő, fertőtlenítő, 3 öltöző, gyógyszerraktár, tiszta és szennyes ruhatárolók és a szükséges szociális helyiségek, valamint két mentőautó számára kialakított tároló.

A mentőállomás építészeti kialakítása biztosítja a mentő gép-

kocsik gyors, akadálymentes kivonulását. A szolgálati rész és a garázs kapcsolatát közvetlen átjárási lehetőség biztosítja. A mentőállomás technológiai felszereltsége: 1 db Ford típusú mentőkocsi. A kiszolgáló személyzetet képviseli műszakonként: 1 fő mentőápoló/műszak, 1 fő mentőgépkocsi-vezető/műszak, 1 fő takarítónő. Tehát 24 óra alatt 2 fő mentőápoló és 2 fő mentőgépkocsi vezető áll a rendelkezésre. A személyzet a nyíregyházi mentőállomásról lett átcsoportosítva, új munkaező felvétele nem történt.

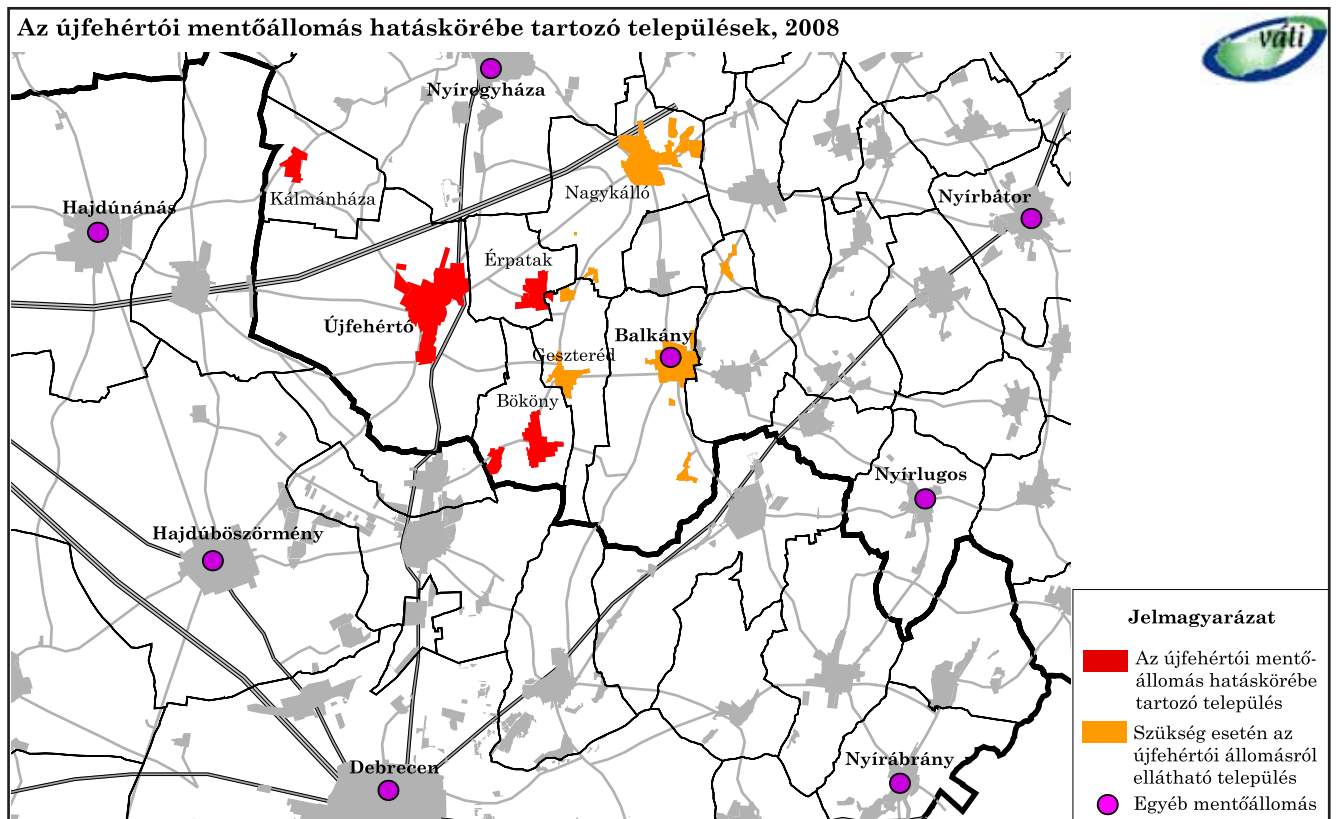
FEJLESZTÉS EREDMÉNYE, HATÁSA

Az állomás hatásköre Újfehértó, Érpatak, Bököny és Kálmánháza; szükség esetén Balkány, Geszteréd és Nagykálló területe, mintegy 17 ezer lakos. Az első évben az újfehértói mentőállomás 1056 feladatot látott el, amiből 832 db volt a mentés, 224 db pedig a betegszállítás. Az ellátott településeken a jelenlegi kiérkezési idők: Érpatak 10-15 perc, Bököny 10-15 perc, Újfehértó 5 perc, vagyis jelentősen csökkent a nyíregyházi kiérkezéshez képest. Az OMSZ anyagi lehetőségei azonban jelenleg nem teszik lehetővé az épület teljes kihasználását, kénytelenek voltak a tervezett két jármű és két párhuzamos ügyelet számát egy ügyeletre csökkenteni. Így a jelenlegi két személyzet váltásban látja el a 24 órás ügyeletet.

FEJLESZTÉS UTÓÉLETE, JÖVŐJE

Az önkormányzat terveiben szerepel a mentőállomással szomszédos terület bevonásával egy komplex „kék lámpás blokk” kialakítása, vagyis közvetlenül egymás mellett elhelyezni a mentők mellett a rendőrséget és a tűzoltóságot is. Ennek közvetlen haszna lenne, hogy a leggyakoribb riasztást jelentő közlekedési balesetek esetén együtt vonulhat minden érdekelt szervezet, egy területen lenne megoldható az őrzés, karbantartás, illetve az önkormányzat hasznosíthatja a városközpontban, értékes ingatlanon, de rossz megközelíthetőséggel rendelkező rendőrségi és tűzoltósági épületeket.

Az önkormányzat nagy gyakorlatot szerzett a pályázatírásban, erre kiemelt hangsúlyt fektet a város vezetése, csak a bonyolultabb esetekben vonnak be külső szakértőket az anyag elkészítéséhez. A település hosszú távú fejlődését a város vezetése a minőségi élettér kialakításával kapcsolja össze. Mivel a két szomszédos nagyváros munkalehetőségeivel, gazdaságával nem konkurálhat, ezért inkább az ingázók helyben lakását szeretnék elérni, vonzó infrastrukturális, kulturális és szolgáltató háttér, tetszetősebb településkép kialakításával. Ennek fontos és látványos lépése volt a mentőállomás kialakítása.

Vásárosnamény

Termelő infrastruktúra fejlesztése (Várda Drink Zrt.)

BERUHÁZÁS KÖRNYEZETE

Vásárosnamény a megye egyik leghátrányosabb helyzetű munkanélküliséggel sújtott kistérségének központja. Jellemző, hogy a környék kistelepüléseiről beköltöznek a városba, miközben maga a város sok képzett, de elhelyezkedni nem tudó lakost veszít. A Nyírségben évszázados tradíciója van a pálinkafőzésnek, szeszgyártásnak. Vásárosnamény 20 km-es körzetében jelenleg is 10-15 kis kapacitású szeszfőzde működik, elsősorban bérfőzdek.

A Várda Drink Zrt. jogelődje az 1922-ben alapított Szabolcsi Gazdák Szeszfinomító Szövetkezete. Ennek államosítása, 1950 után, Kisvárdai Szeszfinomító, majd Kisvárdai Szeszipari Vállalat néven működött, magába olvasztva több kisebb üzemet, így a vásárosnaményi szeszfőzdet is, ahol 1952-ben kezdődött a termelés. Az 1993-as privatizáció során Várda Drink Részvénytársaságként dolgozói tulajdonba került a vállalkozás. 2007 novembere óta szlovák tulajdonosa van a Zrt.-nek, aki többek között azzal a céllal fektetett be a cégbe, mert a szlovák piacon az eredetvédelem miatt csakis magyar termelői kapacitás birtokában lehetséges.

A cég fő tevékenysége az italgyártás és palackozás, ezen belül a szeszesitalok, üdítőitalok, gyümölcslevek, valamint ásványvizek előállítás. Tömény szeszesitalok piacán a második legnagyobb részesedéssel, választékkal és gyártó-palackozó kapacitással rendelkezik az országban. A termékszerkezetben a kommersz szeszesitalok jelenleg is nagy szerepet játszanak, a forgalom gerincét alkotják, de a minőségi termékek jelentősége is folyamatosan nő.

FEJLESZTÉS ELŐZMÉNYE, INDOKOLTSÁGA, CÉLJA

A vásárosnaményi üzem kizárólag pálinkafőzéssel foglalkozik, a technológiából adódóan itt 70 tf% alkoholtartalmú pálinka készül. Ezt a kisvárdai üzembe szállítják el, ahol a végleges alkoholtartalomra hígítják, esetenként érlelik, palackozzák az italt.

A naményi szeszfőzde lényegében az 1950-es évek technikai színvonalán állt, ezért korszerűsítésre már régebben voltak tervek, de beruházást a cég támogatás nélkül valószínűleg nem tudta volna ilyen színvonalon elkészíteni, vagy csak néhány fejlesztést tudott volna megvalósítani. A 2003-ban Vállalkozási Övezet Célelőirányzatból támogatott beruházás fő célja az üzem korszerűsítése, hatékonyságának növelése volt.

FINANSZÍROZÁS

A beruházás teljes összege 80,6 millió Ft volt, ebből a támogatás 40 millió Ft-ot tett ki, a többi részét a cég finanszírozta.

FEJLESZTÉS TÁRGYA

A támogatást több célra használták fel, az összegyűjtött technológiai igényeket egyszerre valósították meg. A korábbi vegyes tüzelésű kazánt gázfűtéssel váltották ki, növelve az energia és munkaerő-hatékonyságot. Új kutat fúrtak, amivel az üzem maga oldja meg a vízellátását. Korábban erre a városi vízhálózatot használták, elsősorban a lepárlás során hűtővíznek. Az önálló kúttal több vizet használhatnak, így a jobb hűtéssel javíthatták a termék minőségét. Ekkor készült a saválló betonból készült szennyvíztároló, valamint egy üzemi út. Az út építése az egyre növekvő teherforgalom miatt volt alapvető fontosságú, de ennek köszönhetően új cefretartályokat is beállíthattak az üzem addig kihasználatlan területén.

FEJLESZTÉS EREDMÉNYE, HATÁSA

A beruházás során a kapacitás nem nőtt, az jelenleg 1000 l/nap 50%-os pálinka, ezzel a környék legnagyobb szeszfőzde ez az üzem.

A Várda Drink a térség jelentős munkaadója, a cég összesen 100 főt foglalkoztat. A vásárosnaményi üzem ennek csak kis részét adja, itt 16 fő dolgozik. A fejlesztések lehetővé tették volna a kapacitás fenntartását kevesebb dolgozóval is, ez azonban a beruházás után sem változott, mivel kötelezte magát a cég a munkahelyek megtartására.

Sajátossága a pálinkafőzésnek a szezonáltság. Az év mintegy háromnegyedében van termelőmunka, a többi időben régen elküldték az emberek egy részét, ma a holtidőben Kisvárdára járnak be a palackozó üzembe, illetve egyéb, nem szezonális munkákba besegíteni az itteni dolgozók. Utazásukat is a cég biztosítja. Az alacsony keresetek ellenére a fluktuáció nem jelentős, mivel alig van más munkahely, ahova elmennének a dolgozók. A dolgozók teljes egésze helybeli, ingázás csak a téli időszakban van, amikor Kisvárdára járnak be az itteni munkások is. 1 nő dolgozik az üzemben, iskolai végzettségük szerint pedig jellemzően betanított és szakmunkások.

A cég a beszállítók számára is munkalehetőséget jelent, ők leginkább a környék gyümölcsstermelői, akikkel a vásárosnaményi szeszfőzdenek évtizedekre visszanyúló kapcsolatai vannak. Bár a mennyiség minden évben változik, a legfontosabb alapanyagból, szilvából mintegy 100 termelőtől vásárolnak évente. Az üzem kisebb mennyiségben, de több más gyümölcsöt is feldolgoz: alma, barack, körte, szőlő, meggy a jelentősebbek, de főznek pálinkát birsből, bodzából is valamint törkölyből. Nem lebecsülendő ugyanakkor az a közvetett hatás sem, amit az itt előállított minőségi termékek a térség ismertségének szereznek. Mivel a cég központja Kisvárdán van, ezért a kapcsolatok elsősorban az ottani önkormányzattal szorosak, például a kisvárdai majorette csoportot szponzorálják. Rendszeresen támogatják a helyi rendezvényeket.

FEJLESZTÉS UTÓÉLETE, JÖVŐJE

A terület jelenlegi kihasználtsága 80%-os. Részben ezért, részben, mert az 1950-es évek óta a város teljesen körbenőtte a telepet, már felmerült a távlati tervekben a külterületre vagy Kisvárdára költöztetés lehetősége. Szeretnék továbbfejleszteni a minőségi termelés eszközeit, rozsdamentes acél cefretartályok beállításával, ez 150 millió Ft körüli nagyságrendű beruházást igényel. Szintén tervezi a cég a pálinkafőzde látogathatóságának megszervezését és ehhez kapcsolódva mintabolt és pálinkakóstoló létrehozását. Az utóbbi években az eredetvédelem, a pálinka hungarikummá nyilvánítása és a hatékony marketing hatására egyre nagyobb népszerűségnek örvend az ital, ami a kereskedelmi főzdek fejlődésében is érzékelhetővé vált. Alapvető lépés a pálinka új piacának megteremtésében a minőségi termékek megjelenése és a külföldi piacok meghódítása is, hosszú távon az ismert nyugat európai párlatokkal egyenrangúvá tenni ismertségben és elismertségben egyaránt.

IV. 8. DÉL-ALFÖLD

IV.8.1. A Dél-Alföld támogatásainak területi és célonkénti megoszlása

A Dél-alföldi régió 1998 és 2006 között mintegy 73,3 milliárd forint támogatásban részesült, amely alacsonyabb, mint Észak-Alföld és Észak-Magyarország támogatási értékei, ugyanakkor mintegy 14,2 milliárd forinttal meghaladta a szintén a fejletlenebb régiók közé tartozó Dél-Dunántúl támogatási összegét. A támogatások 7064 projekt megvalósítását segítették elő, ami a fejletlenebb régiók között a legalacsonyabb érték. A Dél-Alföldön fordították a legtöbb támogatást a közlekedésfejlesztésre, ezen belül a légi és vízi közlekedés fejlesztése és a kerékpárutak építése volt a többi régiónál hangsúlyosabb.

A 73,3 milliárd forintnyi támogatással megvalósult projektek összesen 210,4 milliárd forint összköltségűek voltak, ami azt jelenti, hogy a Dél-Dunántúl után itt volt a legalacsonyabb a támogatásokhoz biztosított saját erő aránya.

A legtöbb **támogatás** a TEKI keretéből érkezett a régióba, mintegy 27,8 milliárd forint, amely a régió összes támogatásának 37,9%-át jelenti. A támogatások mintegy 60%-a a közlekedésfejlesztést és a lakossági infrastruktúra fejlesztéseket segítette, 2/3-1/3 arányban. A TFC 2003-ig 15,9 milliárd forint támogatást biztosított, ennek mintegy 60%-a a gazdaságfejlesztési beruházások társfinanszírozására szolgált. A TRFC 9,1 milliárdos támogatási összegének $\frac{3}{4}$ -e főként a gazdaság-, a közlekedési és a humán infrastruktúra fejlesztéséhez járult hozzá, hozzávetőleg egyenlő arányban. A CÉDE régióba került támogatási forrásainak (összesen mintegy 9,4 milliárd Ft) 58,5%-a a humán infrastruktúra fejlesztését segítette. 3,9 milliárd forint segítette 2003-ban TTFC támogatásaiból a gazdaság, lakossági és a humán és a közlekedési infrastruktúra fejlesztését, valamint a tervezést, főként a hátrányos helyzetű térségekben. A TEUT 3,6 milliárd forintos kerete kizárólag az útépitéseket és -felújításokat támogatta 2005 és 2008 között. A hulladékgazdálkodás fejlesztését és az ehhez kapcsolódó tervezési feladatok ellátását a 384 millió forintos támogatási kerete segítette 2005 és 2006 között.

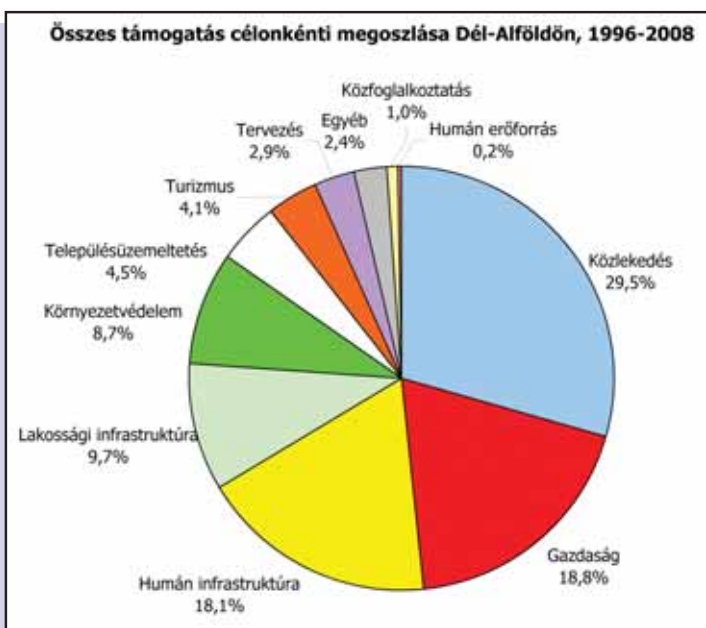
A kifejezetten a hátrányos helyzetű térségek felzárkóztatását segítő támogatások közül a LEKI 2,9 milliárd forinttal segítette 2006 és 2008 között a települések infrastrukturális fejlesztését, különösen a humán infrastruktúra fejlesztését, amelyre a támogatási keret több mint fele, 51%-a lett felhasználva. A KITA keretéből 2003-ban 288 millió forint támogatás lett összesen 22 projekt megvalósítására felhasználva, melyek a gazdaság, a humán, a lakossági és közlekedési infrastruktúra fejlesztését érintették, valamint a tervezést. A régió két vállalkozói övezetében (Békési, Makói) a gazdaságfejlesztési beruházásokat a VÖC 147 millió forintos támogatása is segítette.

A 2007. évi kistérségi kedvezményezetti besorolás szerint a régió 25 kistérsége közül csak a Bajai, a Békéscsabai, a Gyulai, a Kecskeméti, a Kiskunfélegyházi és a Szegedi kistérség nem számít hátrányos helyzetűnek, leghátrányosabb helyzetű viszont a Bácsalmási, Békési, Jánoshalmi, Mezőkovácsházi, Mórahalomi, Sarkadi és Szeghalomi kistérség; a többi 12 kistérség „csak”

hátrányos helyzetűnek minősül. A régió népességének 57,3%-a él hátrányos vagy leghátrányosabb helyzetű kistérségben, ugyanakkor ide került a támogatási források mintegy háromnegyede, 76,1%-a.

A **célok közti megoszlást** illetően a Dél-Alföldön 4 fő célterületen használták fel a támogatások több mint háromnegyedét, valamint a közlekedés- és gazdaságfejlesztésre a támogatások közel felét (48,3%).

A régióba jutó támogatások 29,5%-a a közlekedésfejlesztési célokra lett felhasználva. Egyetlen cél ilyen nagy arányú támogatása ezen kívül csak a Közép-magyarországi régióban történt, szintén a közlekedésfejlesztési célok támogatása esetében. Az e célra fordítható összes forrás a régióban mintegy 21,7 milliárd forint volt. Ennek 82,7%-a lett útépitésre és -felújításra felhasználva (ez a régiós értékek között a legalacsonyabb arány), míg a támogatá-

sok 5,9%-a járják megépítéséhez járult hozzá, és összességében hasonló összegű támogatások (5,8%-os arány) jutottak a TFC keretéből a szegedi és a békéscsabai repülőtér fejlesztésére.

A mintegy 13,8 milliárd forintos gazdaságfejlesztésre fordítható támogatás háromnegyede (76,3%-a) a munkahelyteremtő beruházásokat, egynegyede pedig az üzleti infrastruktúra fejlesztését támogatta.

A humán infrastruktúra fejlesztési projektek megvalósítását hasonló arányú támogatás (az össztámogatás 18,1%-a) segítette elő. A többi régióhoz hasonlóan az oktatási-nevelési intézmények beruházásai kapták a legtöbb támogatást, 41,4%-a az ilyen támogatásoknak ezen intézményeket érintette. A szociális intézmények kapták a támogatások ötödét (20,3%-át), kicsit kevesebb (19,7%) jutott a régió egészségügyi intézményeinek fejlesztésére.

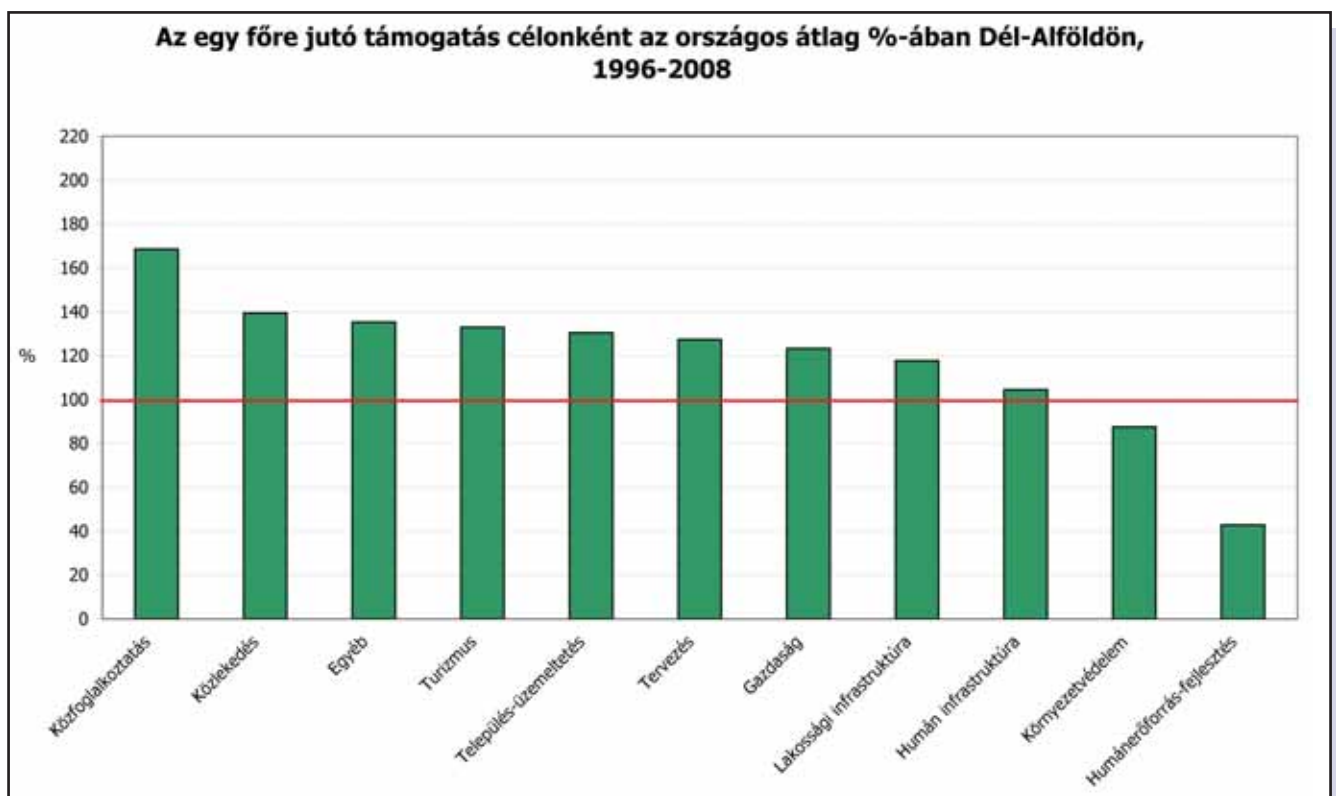
A lakossági infrastruktúra fejlesztését szolgálta a támogatások 9,7%-a, mintegy 7,1 milliárd forint. E támogatások 42,0%-a a vízrendezés projektjeinél került felhasználásra, az ivóvízhálózat kiépítését a támogatások 23,3%-a, a gázhálózat kiépítését pedig 22,6%-a segítette.

A környezetvédelmi beruházások támogatásainak 79,0%-a csatorna-beruházások megvalósulásához járult hozzá, 13,3 %-a segítette a hulladékgyűjtést. Jelentős összeggel – a környezetvédelmi támogatások 5,9%-ával – támogatták az örökségvédelmi beruházásokat is.

A turizmusfejlesztésre az összes támogatás 4,2%-át fordították, amely támogatási arány a Dél-dunántúli régió után a legmagasabb arány.

A Dél-Alföld a régiós rangsorban utolsó a humán erőforrás fejlesztés érdekében megvalósult projektek területén, mivel az összes támogatásnak mindössze 0,2%-a került e célra felhasználásra.

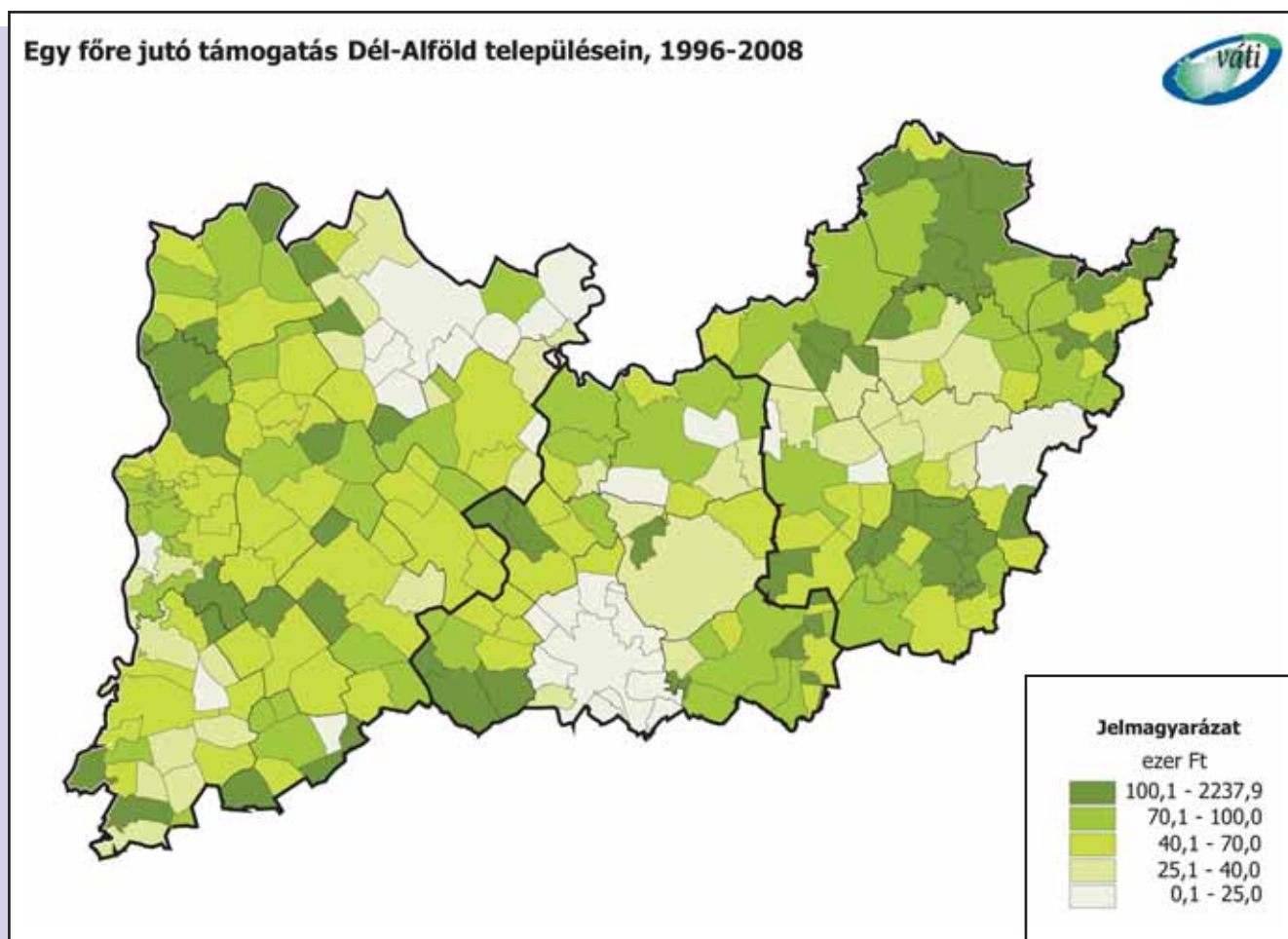
A Dél-Alföld a fejletlenebb régiók közé tartozik, ugyanakkor a legtöbb társadalmi-gazdasági mutató tekintetében jóval kedvezőbb helyzetben van, mint az Észak-magyarországi és Észak-alföldi régió. Ennek megfelelően a régióban az egy főre jutó összes támogatás - mely 19,6%-kal meghaladta az országos átlagot - alacsonyabb volt, mint a két legfejletlenebb régióban támogatási értékei.

A főbb **célterületek viszonylagos támogatottságát** vizsgálva megállapítható, hogy a támogatási összegek célok közötti megoszlásában nincsenek kiugró értékek. Nagyobb mértékű különbség mutatkozik az egyébként országosan alacsony összeggel támogatott közfoglalkoztatáshoz kapcsolódó fejlesztések esetében, ahol az egy főre jutó támogatási összeg 68,5%-kal haladta meg az országos átlagot.

Az országos átlagnál kisebb értékek figyelhetők meg a környezetvédelmi támogatások egy főre jutó támogatását vizsgálva. Még nagyobb volt az eltérés a humánerőforrás fejlesztési projektek támogatása esetén, hiszen az egy lakosra jutó ilyen jellegű támogatás az országos átlag mindössze 42,9%-a, ami a régiók között a legalacsonyabb érték.

A Dél-alföldi régióban az **egy főre jutó támogatások** települési értékeinek vizsgálatát még tárgyilagosabbá teszi, hogy a régió település-hierarchiájának sajátosságai miatt nem vagy alig jelentkeznek az aprófalvas térségeket tartalmazó régióknál fellépő torzító hatások. Mindez számszerűen is megnyilvánul az egy főre jutó települési támogatások értékeinél is, mely a többi régióhoz képest jóval kiegyensúlyozottabb, mellőzi a kiugróan magas vagy alacsony értékeket. A legmagasabb támogatási értékkel rendelkező Örménykút 435 ezer Ft/fő támogatási értéke a legalacsonyabb a régiók legtöbb egy főre jutó támogatással rendelkező települései között, ugyanakkor a rangsorban utolsó Sándorfalva a 8600 Ft/fő támogatási értékkel egyetlen más régióban sem lett volna utolsó.

Mindezek ellenére vizsgálható a legnagyobb fajlagos támogatással – a régió esetében 100 ezer Ft/fő – rendelkező települések földrajzi elhelyezkedése. A legtöbb ilyen település a régió keleti részén, Békés megyében található, elsősorban a megye északi területein a Szeghalomi kistérségben, valamint délen a Mezőkovácsházai kistérségben. Csongrád megyében a Mórahalomi kistérségben, Bács-Kiskunban Kalocsától északra vannak ilyen mértékű 1 főre jutó támogatással rendelkező települések.

Még erőteljesebben kirajzolódnak az alacsony, 25 ezer forint 1 főre jutó támogatásnál kevesebbet kapott települések, melyek javarészt a régió két 100 ezret meghaladó népességű városa, Kecskemét és Szeged környékén találhatóak.

A megyeszékhelyek közül Békéscsaba egy főre jutó támogatási értéke a legmagasabb, meghaladta a 28 ezer forintot. Hasonlóan a Dél-Dunántúlhoz és az Észak-Alföldre, a Dél-Alföldön is a regionális pólus – a régió többi településéhez képest – rendkívül kedvezőtlen értékkel rendelkezik, Szegeden nem éri el az érték a 10 ezer Ft/fő-t, ami a régióban a második legalacsonyabb érték.

A Dél-alföldi régió **10 legnagyobb támogatásban részesült projektje** közül 8 Békés megyében, míg 2 Csongrád megyében valósult meg, ami erős területi koncentrációjára utal, ugyanakkor figyelembe véve Békés megye számos térségének kedvezőtlen társadalmi-gazdasági helyzetét, e fejlesztések támogatása fokozottan hozzájárulhat a területi különbségek csökkenéséhez. Bács-Kiskun megye legtöbb támogatásban részesült projektje csupán 22. a regionális rangsorban.

A legnagyobb támogatásban részesült projektek céljait tekintve a régiók közül a Dél-Alföld mutatja a legnagyobb változatosságot, hiszen a közlekedésfejlesztés több támogatott alcélja mellett a humán infrastruktúra-fejlesztés, a lakossági és környezetvédelmi infrastruktúra fejlesztése és a gazdaságfejlesztés is megtalálható a 10 projekt céljai között.

Megye	Település	Projekt	Előirányzat	Döntés éve	Össz-költség, millió Ft	Támogatás, millió Ft
Csongrád	Szeged	Repülőtér fejlesztése	TRFC	2005	1 229,9	583,2
Békés	Békéscsaba	Repülőtér burkolt kifutópálya és a kapcsolódó létesítmények fejlesztése	TRFC	2005	1 364,0	432,0
Békés	Gyula	Pándy Kálmán Kórház fertőző pavilon építése	CÉDE	1999	500,5	225,4
Békés	Szeghalom	Munkahelyteremtés, az Ikarus Holding Rt. Szeghalmi telephelyének és tárgyi eszközeinek megv.	TRFC	2004	445,7	222,0
Békés	Sarkadkeresztúr	Elmaradott Dél-alföldi térségek bekapcsolása a biztonságos európai közlekedés hálózatába	TRFC	2006	489,3	195,7
Csongrád	Makó	Útépítés	TTFC	2003	234,8	187,9
Békés	Gyomaendrőd	Egészséges ivóvízellátás	TEKI	1997	739,4	184,8
Békés	Orosháza	Orosházi Tudáspark fejlesztése	TTFC	2003	228,0	182,4
Békés	Tótkomlós	Fűnyírógép zsákok varrásához varró- és fröccsöntőüzem létesítése	TRFC	2004	354,6	177,0
Békés	Medgyesegyháza	Települési szennyvíztisztító telep I.ütem és szennyvízcsatorna hálózat építése	TFC	1996	475,3	175,6

A legtöbb támogatásban részesült 2 projekt a közlekedésfejlesztés célterületen belül a légi közlekedés fejlesztéséhez kapcsolódik: 2005-ben a szegedi és a békéscsabai repülőtér is részesült nagy összegű támogatásban a TRFC keretéből. A közlekedési infrastruktúra más-más alágazatainak fejlesztését támogatta a makói útépítés, valamint a keleti-békési térség biztonságos európai közlekedési hálózatba történő bevonását szolgáló projekt.

A humán infrastruktúra fejlesztésen belül az egészségügyi infrastruktúra fejlesztést szolgálta a régió 3. legtöbb támogatását kapott projektje, mely a gyulai Pándy Kálmán kórház egy részlegének korszerűsítését szolgálta. Országos szinten ez a legnagyobb összegű CÉDE támogatásból megvalósult fejlesztés.

A lakossági infrastruktúra fejlesztése célhoz járult hozzá Gyomaendrődön az ivóvízhálózat fejlesztése, melynek megvalósulását TEKİ forrás segítette, míg Medgyesegyházán szennyvízcsatorna-hálózat és szennyvíztisztító kiépítésére kerülhetett sor a TFC segítségével; mindkét projekt a vizsgált támogatási időszak elején valósult meg.

A 7 infrastruktúra-fejlesztési projekt mellett 3 nagy összegű támogatással megvalósult projekt segítette elő a gazdaság fejlődését. Szeghalom és Tótkomlóson munkahelyteremtő beruházás támogatással, Orosházán az üzleti környezet fejlődését szolgáló Tudáspark fejlesztésére kerülhetett sor. Összességében a 10 legnagyobb támogatásban részesült projekt 2,6 milliárd forint állami támogatásban részesült, és ez 6,1 milliárd forint beruházási érték megteremtését tette lehetővé.

A Dél-alföldi régióban a legkiegyensúlyozottabb a támogatások kistérségek közötti megoszlása, ami abból is kitűnik, hogy az **5 legtöbb támogatásban részesült kistérség** mindegyike 4,2 és 4,8 milliárd forint közötti támogatási forrásban részesült, azaz nincs kiugróan magas értékkel bíró kistérség (mint Észak-Magyarország vagy Dél-Dunántúl esetén). A legtöbb támogatást kapott kistérségek közül 3 Bács-Kiskun megyében, további 1-1 Békés megyében és Csongrád megyében található.

Megye	Kistérség	Projektszám	Támogatás, millió Ft
Békés	Szeghalomi	305	4 790,6
Bács-Kiskun	Kalocsai	580	4 590,1
Bács-Kiskun	Kecskeméti	535	4 397,0
Csongrád	Makói	462	4 280,5
Bács-Kiskun	Bajai	533	4 204,6

A másik három fejletlenebb régióval szemben itt csak egyetlen megyeszékhely (Kecskemét) került a legtöbb 5 támogatásban részesült kistérség közé. A másik két megyeszékhely (Békéscsaba és Szeged) kistérsége kevesebb, mint feleannyi támogatásban részesültek, mint a legtöbb támogatást kapott Szeghalomi kistérség. A fejletlenebb régiók közül a Dél-Alföld abból a szempontból is egyedülálló, hogy

itt nem megyeszékhelyek kistérségébe, hanem egy leghátrányosabb kistérségbe került a legtöbb támogatás, míg a Kecskeméti kistérség a régiós rangsorban csak a harmadik. A többi három kistérség közül területfejlesztési szempontból 1 nem kedvezményezett (Bajai), 2 (Kalocsai, Makói) pedig hátrányos helyzetűnek minősült a 2007. évi besorolás alapján.

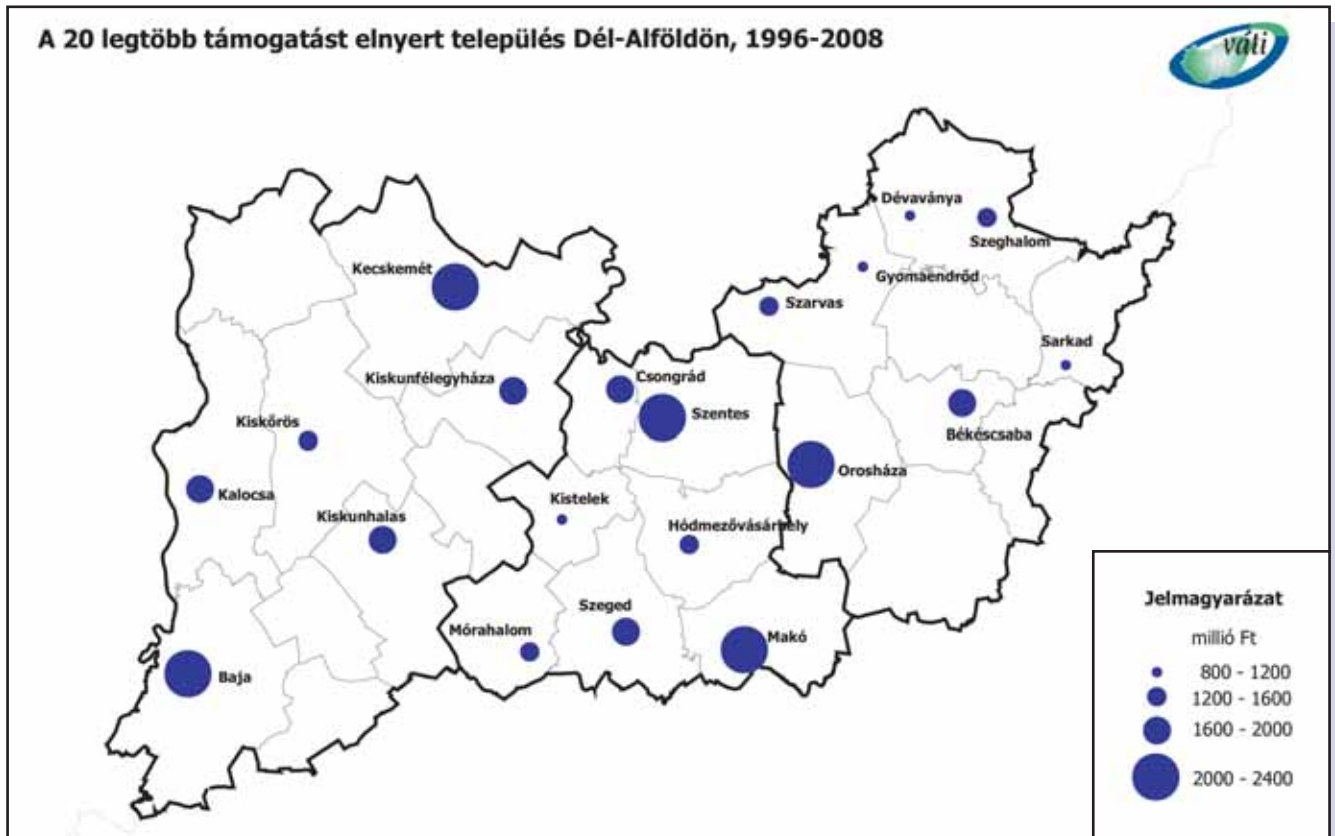
Az 5 legtöbb támogatást szerzett kistérségben összességében 2415 projekt mintegy 22,3 milliárd forint támogatásban részesült, ez projektszámok tekintetében a régiós érték több mint harmada (36,6%-a), a régió összes támogatásának viszont csak a 32,2%-a. Mindez azt mutatja, hogy – a régiók között egyedülálló módon – itt a legtöbb támogatást szerzett kistérségek projektjeinek átlagos támogatási összege alacsonyabb, mint a régiós átlag.

A régió 5 legtöbb támogatásban részesült kistérségei közül a hulladékgyűjtésre, kármentesítésre, a közigazgatás korszerűsítésére és koncepciók, programok készítésére a Szeghalomi, járdaépítésre, útfelújításra és az ivóvíz-hálózat fejlesztése a Kalocsai, munkahelyteremtésre a Kecskeméti, örökségvédelemre és szálláshelyfejlesztésre a Makói, míg vízi közlekedés infrastruktúrájának fejlesztésére, közvilágításra és vízrendezési feladatok megoldására a Bajai kistérség kapott a régió többi kistérségénél nagyobb összegű támogatást.

A támogatási források egyenletes elosztására utal az is, hogy igen sok cél megvalósítása esetén más kistérségek kapták a legjelentősebb támogatást, köztük olyan célok is, amelyek általában nagyobb összegű támogatások lehívását jelentik, és ezáltal jelentősen befolyásolják a kistérségi rangsort (szennyvízcsatorna-fejlesztés, oktatási, egészségügyi infrastruktúra fejlesztés, gázhálózat kiépítése, üzleti infrastruktúra fejlesztése, stb.).

Dél-Alföld sajátos településszerkezetéből adódik, hogy a **20 legtöbb támogatást szerzett település** közé 878 millió forintos támogatás alatt nem lehetett bekerülni valamint, hogy a 20 egy kivételével (Dévaványa) 1 milliárd forint feletti támogatásban részesült. Ez a 20 település osztozott a régió össztámogatásának 45,6%-án, ami szintén a források elosztásának nagy fokú koncentrátságára utal.

A támogatások települések közötti megoszlása nem mutat olyan nagy szórást, mint a többi elmaradott régió esetében. Ezt támasztja alá az is, hogy 2,2 és 2,4 milliárd forint közötti támogatásban 5 város részesült, (a támogatások csökkenő sorrendjében: Szentes, Kecskemét, Orosháza, Baja és Makó). Baja kivételével – ahol vízrendezési feladatok kerültek előtérbe – mind az 5 település a gazdaságfejlesztési, humán infrastruktúra-fejlesztési és útépitési (-felújítási) feladatokat helyezte leginkább előtérbe, igaz, különböző mértékben. Kecskeméten a gazdaságfejlesztés támogatására fordították a legnagyobb hangsúlyt (45,6%), Baján, Szentesen és Makón a közlekedési infrastruktúra fejlesztése élvezett elsőbbséget. Humáninfrastruktúra fejlesztésre Kecskemét használhatta fel a legtöbb támogatást (24,2%). A támogatásokból Orosháza szennyvízcsatorna beruházást is finanszírozott (17,9%), míg Makó jelentős turisztikai fejlesztéseket hajthatott végre (14,2%).

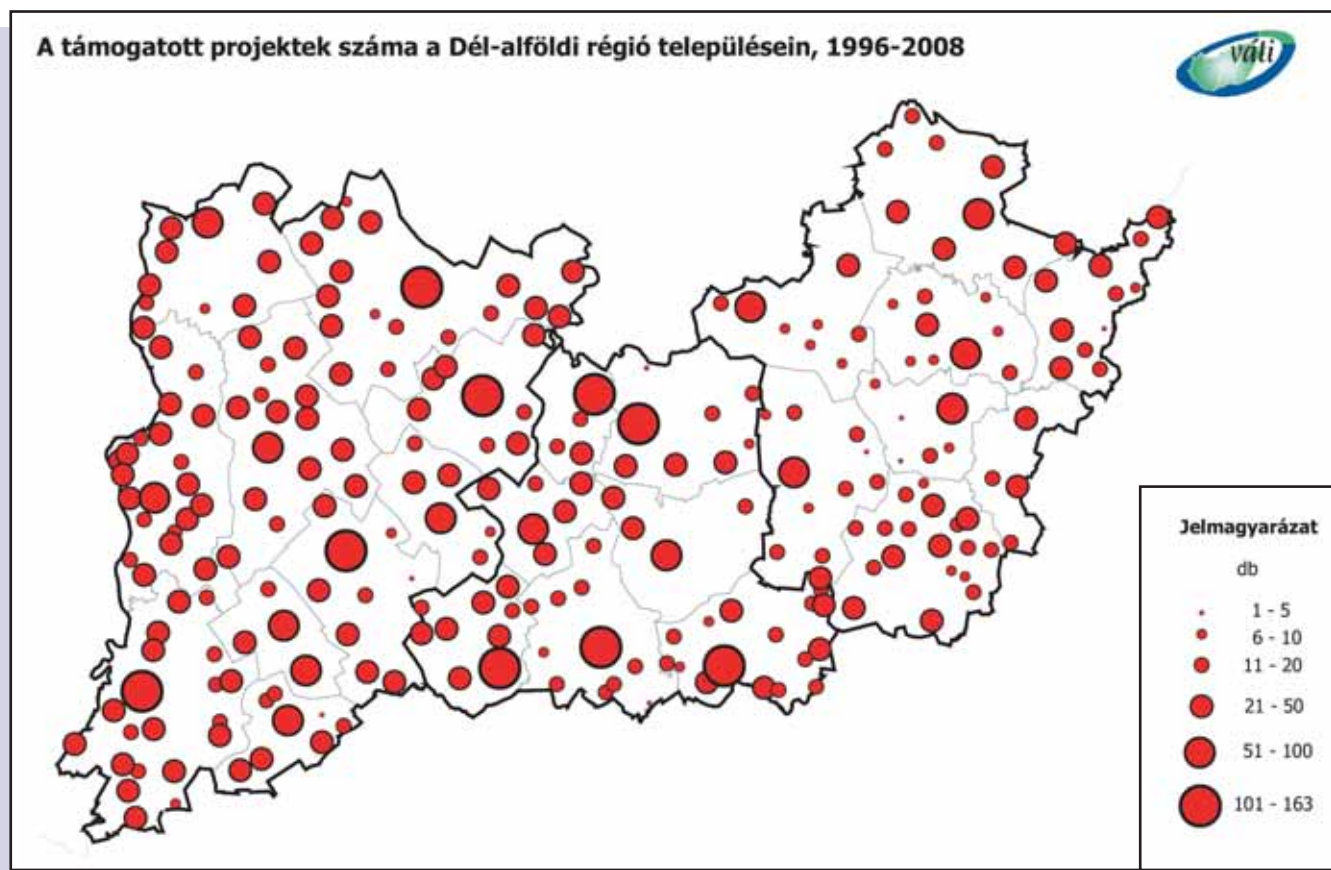

A régióban további 8 város részesült másfél milliárd forintnál nagyobb támogatásban. Ezekben Csongrád és Mórahalom kivételével a közlekedésfejlesztés volt a legnagyobb összeggel támogatva, kimagasló volt ezen célterület részesedése Békéscsaba (47,2%) és Szeged (55,1%) esetén, ahol a repülőtér-fejlesztésre fordítottak jelentős támogatási összegeket. Gazdaságfejlesztésre a többi fejletlenebb régió 20 legnagyobb támogatást nyert településeihez képest általában kevesebbet fordítottak, egyedül Csongrád város 35,1%-os értéke kimagasló. Humáninfrastruktúra fejlesztésre – Szarvas kivételével, ahol minimális volt (32,8 millió Ft) az ilyen jellegű támogatás – a települések területfejlesztési támogatásaik 11-19%-át költötték. Kiemelendő még Mórahalmon a turizmus támogatásának mértéke, az összes támogatásuk 26,7%-át fordították erre a célra.

További 7 település kapott 820 millió és 1,4 milliárd forint közötti támogatást. Gazdaságfejlesztésre Szeghalom (50%) és Hódmezővásárhely (40%) fordított jelentősebb támogatásokat, erre a célra a többi településen 27%-nál kevesebb jutott, Kiskőrösön alig 12%. Humáninfrastruktúra fejlesztésre 6-16% között költöttek, de Kisteleken – köszönhetően elsősorban a tanuszoda építésére nyújtott közel 105 millió forintos támogatásnak – ez az arány 24,1%. Útépítésekre Kiskőrösön (45%) és Kisteleken (34%) fordítottak nagyarányú támogatást. Sarkad és Dévaványa esetén igen jelentős volt a szennyvízcsatorna hálózat kiépítésére fordított támogatás az összes települési támogatáshoz képest (41 és 36%), míg Hódmezővásárhelyen a lakossági infrastruktúra (vízrendezés, gázhálózat kiépítése) fordítottak nagyobb arányú támogatást (21%), Gyomaendrődön pedig a vezetékes vízellátásra (16%), valamint a környezetvédelmi beruházásokra fordítottak jelentős támogatást (24%).

Összességében a Dél-alföldi régióban a 20 legtöbb támogatásban részesült település földrajzilag meglehetősen egyenletesen helyezkedik el (6 Bács-Kiskun, 7-7 Csongrád és Békés megyében), bár feltűnő, hogy Csongrád megye minden kistérsége rendelkezik olyan településsel, amely bekerült a legtámogatottabbak közé. Nagyobb „fehér foltok” található Bács-Kiskun északnyugati és déli részén, valamint Békés megyében (Gyulai, Békési és Mezőkovácsházai kistérségek). A nagyobb összegű támogatások a régió nagyobb lélekszámú településeire jutottak: a régió 20 legnépesebb települése közül 16 szerepel a 20 legtöbb támogatást szerző települések között, egyedül Gyula, Békés, Kiskunmajsa, és Tiszakécske nem került a legtámogatottabb települések közé.

A régióban **támogatott projektek száma** magasabb, mint a Közép-magyarországi, és –dunántúli, valamint a Nyugat-dunántúli régióban megvalósított beruházásoké, de nem éri el a többi fejletlenebb régió projektszámát. A támogatott fejlesztések a három megye között úgy oszlanak meg, hogy Bács-Kiskun megyében 119, Békés megyében 75, valamint Csongrád megyében 60 települést érintett.

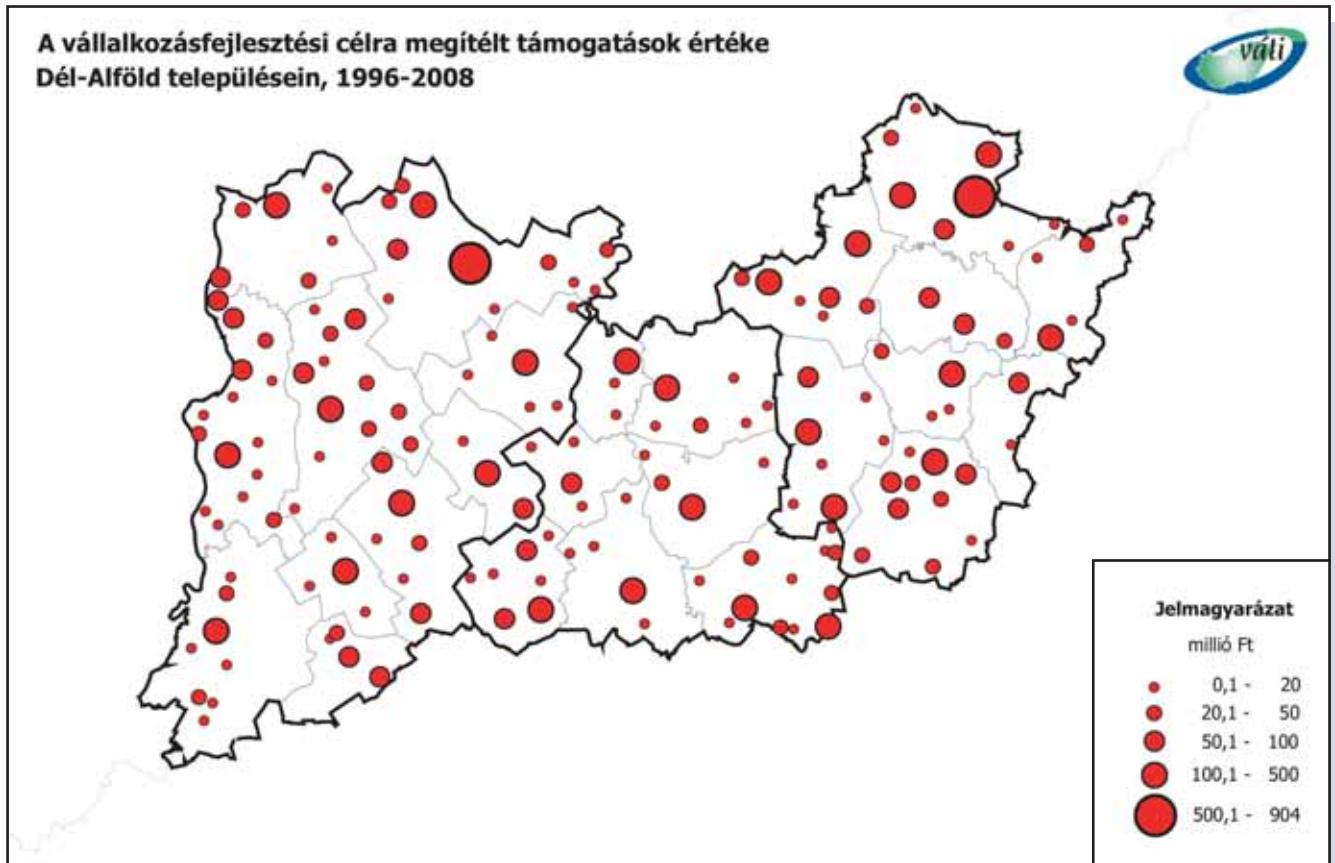

A legtöbb fejlesztés Szentesen (163), Csongrádon (148), Kecskeméten (147), valamint Makón (140) valósult meg. A régió központjában, Szegeden pedig összesen 102 projekt részesült támogatásban. Szentesen és Csongrádon elsősorban a gazdaság- és közlekedésfejlesztést támogatták, míg Kecskeméten és Makón a gazdaság mellett a humán infrastruktúra területén valósult meg több beruházás. A fenti városok mellett még kiemelkedik Kiskunhalas, Mórahalom és Kiskunfélegyháza támogatottsága a projektek számát tekintve. Megállapítható, hogy a nagyobb lélekszámú települések, elsősorban városok nyertek több esetben támogatást. A legkevesebb támogatott beruházás Nagytőke, Bácsszőlős és Zsana települések területén valósult meg.

Nagyobb „fehér foltok” található Bács-Kiskun és Békés megye északnyugati, valamint Csongrád megye északi és keleti részein. Ezek elsősorban a Kunszentmiklósi, a Szentesi, a Hódmezővásárhelyi és a Szarvasi kistérségek, a legkevesebb beruházás a Jánoshalmi, a Bácsalmási és a Gyulai kistérségekben valósult meg. Az 1000 före jutó projektek száma a Bácsalmási, Mórahalomi, Kalocsai és a Kisteleki kistérségekben haladta meg a 10-et. Ebből megállapítható, hogy a rurális kistérségekben relatíve több beruházás kapott támogatást.

A **gazdaságfejlesztési** cél pályázatait a vállalkozásfejlesztés és az üzleti szolgáltatások-, infrastruktúra-fejlesztés területén valósították meg fejlesztéseket. A Dél-alföldi régióban összesen 970 ilyen célú projektet valósult meg a vizsgált időszakban, a 54,0 milliárd forintnyi beruházáshoz nyújtott támogatás összege 13,8 milliárd forint volt.

A régióba jutó források közül a második legmagasabb támogatási összeg a vállalkozásfejlesztési alcélra fordítódott. Erre az alcélra 1996 és 2008 között 832 pályázat keretében összesen 10,5 milliárd forintnyi támogatást kaptak a térség vállalkozásai (ez a régióba érkezett összes decentralizált támogatás 14%-a).

A régió településeinek több mint 60%-a kapott támogatást vállalkozásfejlesztésre, ami kb. 8-10 %ponttal magasabb, mint ugyanez az érték a többi régió esetén. A pályázók főként gépvásárlásra, telephely-, gyáregység felújításra, -bővítésre, valamint mezőgazdasági tevékenységekhez köthető fejlesztésekre fordították ezeket a támogatásokat. A települések legtöbbször (77 település, a támogatást kapott települések 30%-a) 20 millió forint alatti támogatást kapott, azonban a többi régióhoz viszonyítva sokkal kisebb volt a különbség a települések között az elnyert támogatást illetően. A vállalkozásfejlesztés kapcsán Kecskemét és Szeghalom volt a két legnagyobb támogatást élvező település.

100 millió forint fölötti támogatást összesen 27 település kapott erre az alcélra a vizsgált 13 év alatt, ebből 200 millió fölött 14 település, míg 300 millió támogatás fölött is kapott 7 város (Kecskemét, Szeghalom, Szentes, Szarvas, Orosháza, Békéscsaba és Kiskunfélegyháza). A vállalkozásfejlesztési alcélból a legnagyobb költségvetésű projekt egy kiskunfélegyházi kazán gyártó üzem (Te Ganz Röck Rt) gyártókapacitásának áttelepítése volt, ahol a teljes beruházási költség 2,25 milliárd forintot jelentett, az elnyert támogatás pedig 75 millió forint volt (1998, TFC). A legnagyobb területfejlesztési támogatáshoz jutott beruházás az Ikarus Holding Rt. szeghalmi munkahelyteremtő beruházása, ahol a 445,6 millió forintos költségvetésből 222 millió forintot tett ki a 2004-es TRFC támogatás (50%).

A **turizmusfejlesztés** célterületből a Dél-alföldi régió esetében összesen 228 pályázat támogatása valósult meg 1996-2008 között, összesen 9,7 milliárd forintnyi beruházás részesült összesen 3 milliárd forintnyi támogatásban. A turisztikai fejlesztések főként a 41%-a TRFC-ből és a TFC-ből kaptak támogatást.

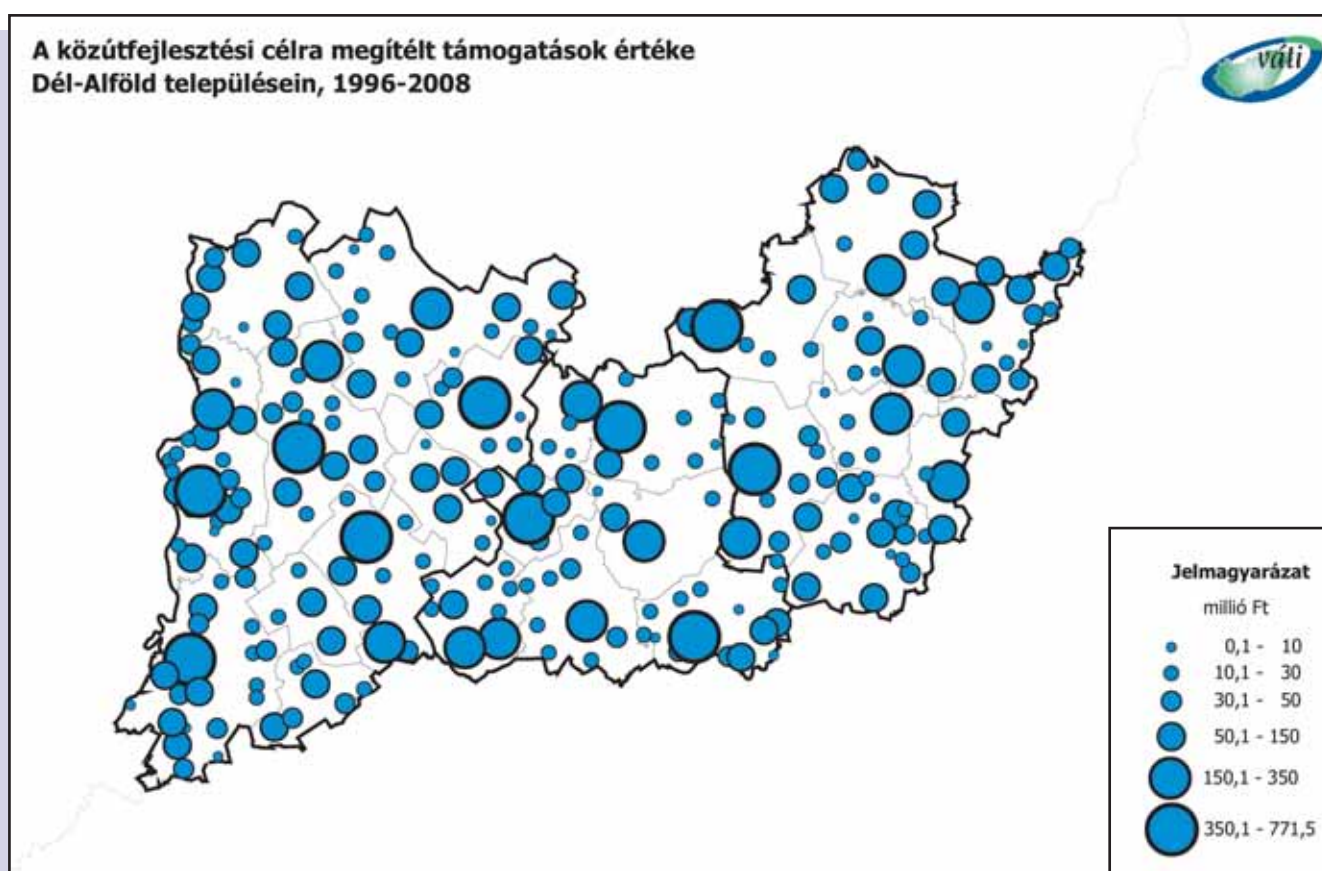
A turisztikai fogadóképesség fejlesztésére 1996 és 2008 között 51 beruházás kapott kisebb-nagyobb támogatást, összesen 740 millió forint értékben, amelyből valamivel több, mint 1500 millió forint költségvetésű fejlesztés valósulhatott meg. A leggyakoribb beruházások főként a falusi turizmus köré szerveződtek, a vendégházak, panziók, lovastanyák és egyéb szálláshelyek kialakításával és fejlesztésével.

A turisztikai vonzerő-fejlesztés alcél keretében 177 projekt volt támogatott, amelyekből 8,1 milliárd forintnyi beruházást kívántak megvalósítani, 2,3 milliárd forintnyi támogatással. A legnépszerűbb fejlesztési terület a turisztikai marketing köré szerveződött, a kisebb-nagyobb kulturális és turisztikai események szervezésre jutott a támogatások döntő hányada.

A legmagasabb támogatást elnyert kistérség a Mórahalomi volt (459,3 millió Ft), a Makói (358,9 millió Ft) és a Kalocsai (234,0 millió Ft). Ezzel szemben Bács-Kiskun megyében a Kiskunfélegyházi és Bácsalmási kistérségek alig kaptak a 13 év alatt támogatást, előbbi 2,5 millió forintot, utóbbi pedig mindössze 1,1 millió forintot kapott erre a célra.

A Dél-Alföld turizmusfejlesztésének legnagyobb - területfejlesztési támogatást felhasználó - beruházási költségű projektje a békéscsabai Árpád fürdő rekonstrukciója volt, melynek költségvetése meghaladta az 1,2 milliárd forintot, s kiegészült 24,2 millió forint támogatással a 2001-es TFC-ből. A legnagyobb támogatást pedig a kiskőrösi városi gyógyfürdő fejlesztése volt, ahol a 131 millió forintos költségvetést 102,6 millió forinttal támogatták a 2003-as TTFC-ből.

A fő célok közül a Dél-alföldi régió pályázói a legnagyobb támogatást a **közlekedési** célra kapták, 1949 pályázat során összesen 21,7 milliárd forint értékben (utóbbi 130 millió Ft-tal haladta meg Észak-Alföld értékét). A közlekedési célon belül mintegy 17,9 milliárd forintot tett ki a közútfejlesztésre megítélt támogatás (1641 pályázat), a további 3,7 milliárd forint pedig a járda-, kerékpárút-, buszmegálló-, valamint kikötő- és repülőtér építés és fejlesztés alcélok között oszlott meg (308 pályázat).

A vizsgált években útépitésre, -felújításra a régió 254 településéből 244 kapott kisebb-nagyobb támogatást (95% – a legmagasabb arány a régiók között). Az összesített támogatási összeg településenként 0,8 millió és 771,5 millió forint között változott. A régióban 10 település részesült 350 millió forint feletti támogatásban, ami szintén a legmagasabb szám országosan. Ezen belül 7 település kapott 500 millió forintot is meghaladó támogatást (Baja, Szarvas, Kiskunhalas, Kalocsa, Kiskunfélegyháza, Szentes és Kiskőrös) ezek közül öt Bács-Kiskun megyében található.

A régió belüli területi különbségek látványosak. Bács-Kiskun megyében volt a legtöbb projekt (több mint a másik kettőben együttvéve), és ide jutott a legnagyobb támogatási összeg is (8,6 milliárd Ft). A régió egészében a közepes, illetve nagy támogatást kapott települések dominálnak. Viszonylag jelentős volt a támogatás koncentráció a Duna-mentén fekvő településeken. Érdekes továbbá a megyei jogú városokra jutó relatív alacsonyabb támogatás.

A közútfejlesztési alcélból a legnagyobb beruházási költségű projekt a Bélmegyer-Mezőberény közötti összekötőút-építés első üteme volt (452,7 millió Ft), amelyből 29,6 millió forintot tett ki a 2001-es TFC támogatás. A legnagyobb támogatást egy makói útépités kapta, ahol a csaknem 235 millió forintos beruházásból 187,8 millió biztosított a 2003-as TTFC támogatás (80%).

A **lakossági infrastruktúra**-fejlesztése a Dél-Alföldön mintegy 7,1 milliárd forint támogatást kapott a vizsgált 13 évben. A régióban összesen 544 projekt található ebben a főcélban, melynek beruházási összköltségvetése meghaladta a 15,9 milliárd forintot. A hat alcél közül a vízrendezés- és az ivóvízellátás minőségi fejlesztéséből volt a legtöbb, a pályázók összesen 3,0 milliárd forint támogatást kaptak. Ezekon kívül az ivóvízellátás fejlesztése és a vezetékes gázhálózat-fejlesztés volt még jelentősebb alcél, ezek projektjei mintegy 1,6 milliárd forintnyi támogatásban részesültek. Az előirányzatok közül ennek a főcélban a projektjei kétharmad arányban a TEKI-ből kaptak támogatást, ezen kívül a CÉDE (16%) és a TFC (10%) támogatások voltak még számottevőek.

A települési gázellátás, vízelvezetés, ivóvízhálózat kiépítés, villamosenergia-hálózat fejlesztések voltak a leggyakoribb megvalósított fejlesztések. A lakossági infrastruktúra-fejlesztésre a Szarvasi kistérség kapta a legtöbb támogatást a vizsgált időszakban, mintegy 875 millió forintot, utána a legtöbbet a Bajai (609 millió Ft) és a Kalocsai (482 millió Ft) kistérségek kapták. (Ezzel szemben a legkevesebbet a Szegedi kistérség kapta, mintegy 21 millió forintnyi támogatási értékben.)

A lakossági infrastruktúra-fejlesztésen belül a Dél-Alföldön a legnagyobb költségvetésű és legnagyobb támogatást szerző projekt Gyomaendrőd egészséges ivóvízellátásának biztosítása volt, amelynek beruházási költsége meghaladta a 739 millió forintot, a benne foglalt támogatás pedig a 184 millió forintot, utóbbit a TEKI finanszírozta.

A 233 **környezetvédelemmel** kapcsolatos beruházás költségvetése meghaladta az 50,6 milliárd forintot, amelyből a támogatás 6,4 milliárd forintot jelentett. A támogatott előirányzatok közül három volt, amelyből 30, vagy több projektet támogattak, a legnagyobb arányban a TEKI-ből (43%-ban), és a TFC-ből (26%).

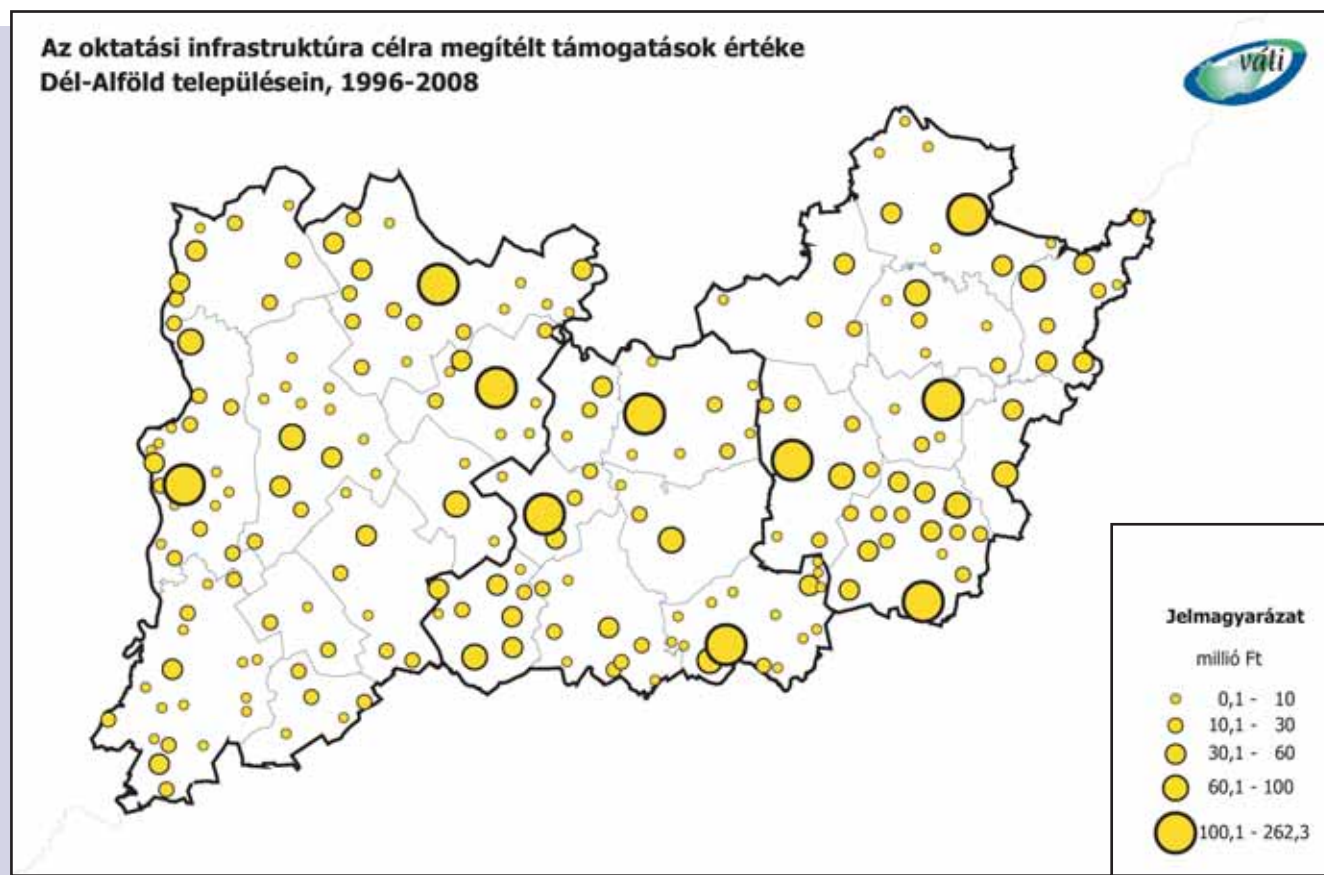
1996 és 2008 között a környezetvédelem főcélban belül a csatornaépítésre és szennyvízkezelésre adták a legtöbb támogatást (5,1 milliárd Ft). Támogatást kapott az alcélban belül 152 projekt, amelyek beruházási költsége meghaladta a 47,2 milliárd forintot.

A Dél-alföldi régió kistérségei közül a környezetvédelmi beruházások támogatásainak rangsorában kiemelkedik a Szeghalomi kistérség, amely 926 millió forint támogatásban részesült a vizsgált évek tekintetében. A második-harmadik legjelentősebb támogatást kapott kistérség a Kiskőrösi és Szarvasi voltak 581-581 millió forintos támogatással. (A régió három megyéje közül Bács-Kiskun és Békés nagyságrenddel több támogatáshoz jutott, mint Csongrád megye.) A Dél-Alföld – környezetvédelmi beruházások tekintetében – legkevesebb támogatott kistérsége a Bácsalmási volt, amely erre a célra egyáltalán nem kapott támogatást, valamint a Jánoshalmi, amely 1996-2008 között összesen 9,5 millió forint támogatást tudott ilyen jellegű beruházásokra fordítani.

A régió legnagyobb költségvetésű környezetvédelmi beruházása Soltvadkert szennyvízcsatorna-hálózatának kiépítése volt, amelynek költségvetése meghaladta az 5,6 milliárd forintot, és amelyet a 2000-es TFC nem egészen 6,5 millió forinttal támogatott. A legnagyobb támogatást megszerző projekt viszont a megyesegyházai települési szennyvíztisztító telep I. ütemének és a szennyvízcsatorna-hálózatnak kivitelezése volt, amelynek teljes költségvetése meghaladta a 475 millió forintot, s magába foglalt 175,6 millió forint támogatást az 1996-os TFC-ből.

A Dél-alföldi régióban a területfejlesztési források közül a harmadik legtöbb támogatás a **humán infrastruktúra**-fejlesztésen belül került felhasználásra. Ebben a célban összesen 1749 projekt kapott támogatást, az összköltségvetés 25,4 milliárd forint volt, amelyeknek az 52%-át tették ki a megítélt támogatások (13,3 milliárd Ft). A támogatások eloszlása a régió megyéi között viszonylag egyenletes volt. A humán infrastruktúra-fejlesztés célban belül az oktatási infrastruktúra-fejlesztés volt támogatott.

Oktatási infrastruktúra-fejlesztésre a Dél-Alföldön összesen 709 projekt kapott támogatást mintegy 5,5 milliárd forint értékben, amelyből 10,4 milliárd forint költségű beruházást sikerült megvalósítani.

A vizsgálati időtávban a régió településeinek több, mint 80%-a kapott támogatást oktatási infrastruktúra-fejlesztésre, amely arány kimagasló a régiók között. A támogatott projektek főként általános- és középiskolák, illetve óvodák felújítását, bővítését jelentették. A 100 millió forint feletti támogatások a nagyobb városokhoz jutottak, 10 város tartozott ebbe a kategóriába (Orosháza, Makó, Kiskunfélegyháza, Kecskemét, Szeghalom, Kistelek, Szentes, Kalocsa, Békéscsaba, Battonya) ebben a régióban van több olyan kistérség is, ahol csak 2-3 település került a támogatottak közé. Az egyértelműen látszik, hogy az Észak-Alföldhöz képest jóval kisebb átlagos támogatáshoz jutottak a pályázók.

Az oktatási infrastruktúra-fejlesztésre megítélt decentralizált támogatások közül a Dél-alföldi régió legnagyobb költségvetésű beruházása a békéscsabai Széchenyi István Szakközépiskola teljes körű rekonstrukciója és bővítése volt, amelynek beruházási költsége 995 millió forintot tett ki, és a megítélt támogatás 16,2 millióra rúgott a 2005-ös CÉDE-ből (1,6%). A legnagyobb támogatást elnyert beruházás pedig egy orosházai általános iskola felújítás volt, ahol a 164,3 millió forintos költségvetésből 115 milliót finanszírozott a 2006-os TRFC (70%).

A Dél-alföldi régióban 17 **humán erőforrás-fejlesztési** projekt valósult meg 252,8 millió Ft összköltségből, melynek 59,4 %-a (150 millió Ft) támogatásként járult a fejlesztésekhez. Ez a régió kapta a humán erőforrás-fejlesztés terén a legkevesebb támogatást, amely a legkevesebb projektszámban is tükröződik. A legtöbb projekt Bács-Kiskun megye humán erőforrás-fejlesztését célozta. A kistérségek közül a Makói, a Jánoshalmi és a Kecskeméti emelhető ki a projektek számát tekintve, míg a támogatások nagysága a Bácsalmási, a Jánoshalmi, Békéscsabai kistérségekben volt a legtöbb.

Az egészségügyi programokat kivéve minden alcél részesült támogatásban. A szociális programokra 8 projekt, a képzésre 5, a roma programokra 2 és a sport-, valamint az ifjúsági programokra 1-1 esetben ítélték meg támogatást. A legtöbb támogatást, 31,9 millió Ft-ot a 2006-os TRFC-ből nyert Kunbaja a rehabilitációs foglalkoztatás feltételeinek megteremtésére. Ennek teljes költségvetése 35,5 millió Ft volt. A régióban a humán infrastruktúrát fejlesztő támogatás értéke 13,3 milliárd Ft volt, ami mellett nagyon csekély a humán erőforrás-fejlesztésre fordított támogatások mértéke (252,8 millió Ft).

Közfoglalkoztatás területén ebben a régióban összesen 131 projekt keretében 1,1 milliárd Ft összköltségű beruházás valósult meg, melyből a támogatás nagysága 757,1 millió Ft volt. A régióban összesen 3 fejlesztés volt, amely támogatottsága meghaladta a 20 millió Ft-ot, ebből 2 Csongrádon, 1 Kiskunfélegyházán valósult meg. A megyék közti megoszlás kiegyenlített. Békés megyében 35, Bács-Kiskun megyében 43 és Csongrád megyében 53 fejlesztés történt. A kistérségek közül a legtöbb projekt a Szeghalomi, a Mezőkovácsházai, a Csongrádi és a Kalocsai kistérségben valósult meg, míg a településeket tekintve összesen 81-ben történt beruházás, melyek közül Csongrád, Mórahalom, Makó és Mindszent volt a legtöbbszörrel rendelkező. A pályázók legtöbbször az 5000 és 10000 lélekszámú települések területén fejlesztett. A támogatások esetében szintén a fenti kistérségek és települések emelkednek ki. A legtöbb támogatást, 35,2 millió Ft-ot Csongrád kapta közhasznú munkavégzéssel összefüggő gépbeszerzésre, mely beruházás teljes költségvetése 52,2 millió Ft volt.

Az 542 **településüzemeltetési** projekt teljes költségvetése elérte az 5,2 milliárd forintot, amelyből a támogatás 3,3 milliárd forintot tett ki. Ebből mintegy 1,5 milliárd Ft jutott a közigazgatáshoz kapcsolódó fejlesztésekre (278 beruházás), valamint 922,3 millió Ft-ot a közterület fejlesztésre (105 beruházás) megítélt támogatás, a további 834,2 millió Ft pedig a közvilágítás, a kegyeleti infrastruktúra és köz-és vagyonbiztonság alcélok között oszlott meg (összesen 159 beruházás). A legtöbb támogatást, 44,5 millió Ft-ot kapott projekt a közigazgatás terén Kecskeméten a megyei önkormányzat irodaházának tetőfelújítása volt, mely összköltsége 57,5 millió Ft volt.

A közterület fejlesztés terén e régió részesült a legtöbb támogatásban. Az előirányzatokat tekintve a CÉDE 284, valamint a TEKI 177 projektet támogatott. A támogatások nagyságát tekintve a legtöbb beruházás (168) 2 és 5 millió Ft közötti, 186 fejlesztés pedig 2 millió Ft alatti támogatást kapott.

A kistérségek közül a legtöbb projekt a Kalocsai, a Bajai, valamint a Makói kistérségben valósult meg, míg a települések közül összesen 194-ben (254-ből) történt beruházás, melyek közül Baja, Bácsalmás, Makó és Csongrád a legtöbbszörrel rendelkező. A legtöbb támogatásban részesülő kistérség a Sarkadi (306 millió Ft), Makói és Bajai (292,5 és 292,1 millió Ft), míg a települések közül szintén Makó (179,8 millió Ft), Baja valamint Szeghalom. A legtöbb fejlesztés az 1000 és 2000 lélekszámú települések területén valósult meg.

A Dél-alföldi régióban 451 **tervezéshez** kapcsolódó projekt valósult meg 3,4 milliárd Ft összköltségből, melynek 64,2%-a (2,2 milliárd Ft) támogatásként járult a fejlesztésekhez. Ebből mintegy 865,9 millió Ft jutott a településrendezési tervek elkészítésére, valamint 834,8 millió Ft a fejlesztési koncepciókra, programokra. Az egyéb tervezésekre fordított támogatás összege kisebb volt (458,2 millió Ft). Ezek keretében a településrendezési tervek közül 200 terv, a koncepció és programból 133, míg az utóbbiból 118 kapott támogatást.

Az előirányzatok közül elsősorban a TFC és a TEKI támogatta a tervezést, az előbbi 255, az utóbbi pedig 126 projektet.

A legtöbb támogatást, 41 millió Ft-ot Mezőkovácsháza Önkormányzata kapta a kistérségi szintű fejlesztési programjára, ennek teljes költségvetése 45,6 millió Ft volt. A legnagyobb összköltségű (65,2 millió Ft) projekt Kiskőrösön valósult meg, az „Egészséges otthon projekt” elnevezéssel, melyhez összesen 25,7 millió Ft támogatást kaptak.

A legtöbb támogatással a Szeghalomi és a Mezőkovácsházai kistérség rendelkezett. A régióban lévő 254 településből 198-ban történt tervezési tevékenység, ez 78%-os arányt jelent. Ezek többsége az 1000 és 2000 fő, valamint az 5000 és 10000 közötti településeken valósult meg. A legmagasabb támogatást nyert települések Szeged, Csongrád, Kiskőrös, valamint Békéscsaba. Összesen 87 olyan projekt volt, amely nem köthető kizárólagosan egy településhez, nagyobb térségi hatókörű volt.

1996 és 2008 között a Dél-alföldi régióban 250 olyan **egyéb** beruházás valósult meg, amelyet egyik fenti főcél alá sem lehetett besorolni. Az ezekre a projektekre jutó támogatás meghaladta a 1,7 milliárd forintot, és mindebből 4,1 milliárd forint költségvetésű beruházás valósult meg.

IV.8.2. Mintaprojektek a Dél-Alföldön

Hajós

Épületfelújítás, német kisebbségi iroda kialakítása

BERUHÁZÁS KÖRNYEZETE

Hajós Kalocsától 20 km-re dél-keletre fekszik. A 2008-ban várossá nyilvánított település elsősorban szőlőtermesztéséről és borkultúrájáról híres, a Hajós - Bajai borvidék északi települése. A város legismertebb és leglátogatottabb része a mintegy 1200 pincéből álló pincefalu. Az elmúlt években 7%-kal csökkent a népesség a faluban az elvándorlások miatt. A munkanélküliségi ráta az országos szint felett van és az itt élők jövedelme pedig átlag alatti. Hajóson a 2001-es népszámlálás során 3496 főből 1350 vallotta magát német nemzetiségűnek. A polgármester a német kisebbségi önkormányzat elnöke is. Aktív kapcsolatot táplál a város a - elsősorban a németországi és az ausztriai - testvérvárosokkal is. Mindezek mellett egy német tájházat is működik a településen.

FEJLESZTÉS ELŐZMÉNYE, INDOKOLTSÁGA, CÉLJA

A kisebbségi önkormányzat az egyesületek házával működik együtt a legtöbb esetben, például a nagyobb kulturális rendezvények szervezése, lebonyolítása érdekében. Együttes munkájuk eredményeként a települést példamutatóan aktív társadalmi, kulturális élet jellemző. Annak érdekében, hogy ez az összetartozás élmény tartósan megmaradjon, illetve kibontakozhasson az ebből adódó szellemiség, stabil háttérre, közös térre volt szükségük. Egyértelművé vált tehát, hogy szükséges egy találkozóhely kialakítása.

Emellett a korábbi érsekségi udvarházban elbontottak egy épületet, melynek tornyát azonban meg akarták menteni. Ezt a két ügyet összeillesztve pályázott a település a projektre.

FINANSZÍROZÁS

Az épület felújításának és a német kisebbségi iroda kialakításának összköltsége 6 millió Ft volt, amihez 4,8 millió Ft támogatást kaptak a 2004 évi CÉDE forrásból.

FEJLESZTÉS TÁRGYA

A projekt keretében egy épület teljes felújítására került sor. Így egyrészt megőrizték a településen „Toronyként” ismert épületet, másrészt közösségi teret biztosítottak a település kulturális, társadalmi életének a kibontakoztatásához.

FEJLESZTÉS EREDMÉNYE, HATÁSA

Nagyon nagy szerepe van az épületnek a közösségi élet formálásában mely egyben az épület kihasználtságát is fokozza. A hajósi ifjúsági fúvószenekara számára próbatermet, klubszobát biztosít az épület. Az 50 fős zenekar komoly szakmai háttérrel, nemzetközi kapcsolatokkal rendelkezik. A zeneiskola aktív tevékenységét, sikeres működését az is bizonyítja, hogy az iskola gyűjtőhelye a település határain is túlnyúlik, hiszen Hajós városon kívül máshonnan is érkeznek ide diákok, hogy itt tanulhassanak.

A zenekar mellett a helyi néptáncosok számára is napirendszerűen biztosít próbatermet az épület.

FEJLESZTÉS UTÓÉLETE, JÖVŐJE

A „Torony” mellé szeretnének egy próbatermet, koncerttermet. A zeneiskola nagyterme ugyanis kicsinek bizonyult már az elmúlt években. Ebben az esetben pedig felvinnének egy főállású német tanárt, aki az intézményeket ill. a kulturális élet egyes szereplőit összefogja, koordinálja.

Kecskemét

Megyei kórház 2005. évi gép-műszer beszerzés

BERUHÁZÁS KÖRNYEZETE

A 110 ezer lakosú megyeszékhely népessége, a megyei, regionális tendenciákkal ellentétben, növekszik. A vándorlási egyenleg pozitív, a munkanélküliség, jövedelmi viszonyok kedvezőbbek az országos átlagnál, a város fejlettsége különösen a megye és a régió szintjéhez viszonyítva magas. A megye közkórházát 1854-ben alapították. Jelenleg Kecskeméten 3 telephelyen, 51 épületben, 1163 ágyon folyik a gyógyító tevékenység, az intézmény elnyerte az „Év kórháza 2004” kitüntetését.

FEJLESZTÉS ELŐZMÉNYE, INDOKOLTSÁGA, CÉLJA

A kórház számára a szaktárca rendelete határozza meg az egészségügyi szolgáltatások nyújtásához szükséges szakmai minimumfeltételeket. Ez alapján a kórház folyamatosan jelzi a fenntartó megyei önkormányzat számára, hogy milyen eszközbeszerzések szükségesek. A vizsgált, 2005. évi pályázat esetében is az volt a fejlesztés célja, hogy pótolják a selejtezésre érett műszereket, és korábban hiányzókat szerezzenek be, a betegek minél magasabb színvonalon történő kiszolgálása érdekében.

FINANSZÍROZÁS

A fejlesztés 2005-ben összesen 115,9 millió Ft-ból valósulhatott meg. Ebből 21,2 millió Ft céltámogatás volt, amit a tárgyévre nyert el az önkormányzat. A TEKI támogatás 46,1 millió Ft volt, amit azonban a kért 1 helyett 3 évre ütemezve kaptak meg. Ez némiképp megnehezítette a beruházás végrehajtását, hiszen a céltámogatásból fedezett beszerzéseket egy év alatt kellett végrehajtani, míg a többire a támogatást 3 év alatt folyósították. A támogatáson kívüli saját erőből 39,6 millió Ft-ot a megye, 9,0 millió Ft-ot maga a kórház biztosított. A műszereket egy, Debrecenből vásárolt kivételével budapesti cégtől vásárolták, a projekt speciális jellege miatt helyi vállalkozók nem vettek részt a kivitelezésben.

FEJLESZTÉS TÁRGYA

A beruházás során az alábbi 11 fajta, 15 darab gép-műszer került beszerzésre:

- 1 mobil röntgen
- 1 szenio denzitométer
- 1 sebészeti képerősítő
- 1 felvételi röntgen (2 munkahelyes)
- 2 betegmelegítő
- 3 szondatáp adagoló pumpa
- 1 hordozható betegellenőrző monitor
- 1 JET lélegeztetőgép
- 2 nagytudású altatógép
- 1 HFO lélegeztetőgép

FEJLESZTÉS EREDMÉNYE, HATÁSA

A beszerzést megelőzően a vizsgálatokat korábban is helyben végezték, de elavult, sokkal rosszabb minőségű eszközökkel, másrészt pedig az eszközök darabszáma nem volt megfelelő. A diagnosztikai eszközökkel évi több ezer vizsgálatot végeznek el, a terápiás műszerek kihasználtsága 80-100%-os.

Az új mobil röntgen egy 1980-as években beszerzett készüléket váltott fel, amelyet a gyakori meghibásodások miatt kellett lecserélni. A szenio denzitométer beszerzése a minimum-feltételeknek való megfelelést segíti elő, valamint a dolgozók egészségének védelme szempontjából volt elengedhetetlen. A 2 munkahelyes felvételi röntgen, egy több mint húsz éves készüléket váltott, és gyorsabban, kisebb költséggel, a beteget alacsonyabb dózissal terhelve dolgozik. A sebészeti képerősítő lehetővé tette az újonnan kialakított műtők felszerelését, továbbá mivel kisebb teljesítménnyel, gyorsabban dolgozik, a beteg is kisebb terhelést kap. A betegmelegítő a télen egyre nagyobb számban bekerülő kihűlt betegek gyógyulási esélyeit növeli. A szondatáp adagoló pumpa az eszméletlen betegek táplálásához elengedhetetlen, korábban ezzel sem rendelkezett az intenzív osztály.

A JET lélegeztetőgéppel lehetővé vált a bordasérültek lélegeztetése, erre korábban nem volt mód. A másik lélegeztetőgép és a nagy tudású altatógép beszerzése egy-egy húszéves készüléket váltott ki, korszerűbb, egyszerűbben kezelhetővel. Az új hordozható betegellenőrző monitor lehetővé teszi a beteg szállítását is, megbízhatóbb, nagyobb felbontású, meghibásodás esetén modulonként javítható.. A HFO lélegeztetőgép beszerzésével a gyermek intenzív osztályon is elegendő számú ilyen eszköz áll rendelkezésre.

FEJLESZTÉS UTÓÉLETE, JÖVŐJE

A kórház azóta is folyamatosan fejleszti gépparkját. 2006-ban 31,7 millió Ft céltámogatással 42,360 millió Ft költséggel panoráma röntgen, vérgáz analizátor, betegmelegítő, vér- és infúziómelegítő, mobil transoesopaghus ECHO került beszerzésre. 2008-as céltámogatásból pedig vérgáz analizátor, betegellenőrző monitor kerül beszerzésre. Az Új Magyarország Fejlesztési Terv keretében pedig elkészült a Társadalmi Infrastruktúra Operatív Program keretében megvalósítandó „kecskeméti Gyógyintézeti Központ” modellje, amelynek keretében a következő fejlesztéseket tervezik: 2 új tömbépület építése, más épületek rekonstrukciója, bővítése, gép-műszer beszerzés (orvosi, ápolási, rehabilitációs), központi betegirányító és beteghívó rendszer kiépítése, PACS és Telemedicina rendszer bevezetése, IT fejlesztés, akadálymentesítés, együttműködési megállapodások kialakítása. A tervek szerint a széttagolt intézményi struktúra racionalizálásával, a szakmai és fizikai integráció megvalósításával, koordinációval, a fenntarthatóság és a magas szintű szolgáltatások biztosításával az intézmény „központi kórházként” tud funkcionálni a megyehatárokat átívelően.

Csabacsúd

Útépítés (Petőfi utca)

BERUHÁZÁS KÖRNYEZETE

Csabacsúd nagyközség Békés megye legnyugatibb részén a Szarvasi kistérségben található, lakosságának 5%-a szlovák nemzetiségű. Lakói a környező tanyákról betelepülők és felvidéki, erdélyi áttelepültek leszármazottai. A 2042 fős lakosság 15%-a él külterületen, bár a tanyák száma egyre csökken. A települési infrastruktúra a lehetőségekhez képest fejlett: vezetékes gáz, kábeltévé, szélessávú internet egyaránt elérhető. A helyi munkalehetőségek száma igen csekély, a Szarvasi Agrár Zrt. csabacsúdi telephelye kb. 90-100, míg az önkormányzat 70 embert foglalkoztat. A településről főként Szarvasra, a Gallicoop Pulykafeldolgozó Zrt.-hez illetve a Pioneer vetőmagüzembe járnak dolgozni.

FEJLESZTÉS ELŐZMÉNYE, INDOKOLTSÁGA, CÉLJA

A Petőfi utca Csabacsúd egyik fontos, központi fekvésű utcája, itt található a közintézmények közül az általános iskola, az új óvoda, a szociális otthon és a konyha, és itt találjuk a játszótér is. A fontos intézmények és központi helyzet ellenére az utcának csak egy rövid szakasza volt szilárd burkolatú és az

is meglehetősen rossz minőségű. Az Örménykúttal közösen működtetett 160 fős iskolába a környékről 20 gyerek jár be autóbusszal, ezért a jó megközelíthetőség igen fontos volt. A személyszállítást is nehezítette a rossz út. A fejlesztés további indoka a központi fekvésű út állapotának rendezése volt, hiszen ezzel jelentősen javult a településen lakók életminősége életminőség, ami a népesség megtartása tekintetében egyre fontosabb, szükségszerű 1990-es évek óta.

FINANSZÍROZÁS

A beruházás teljes költsége 18,2 millió Ft volt, legjelentősebb forrás a TEKI volt, 9,9 millió Ft. A fennmaradó összeget 5,4 millió Ft önkormányzati hitelből és 2,9 millió Ft lakossági hozzájárulásból fedezték: az útszakaszon közvetlenül érintett 58 háztartás egyenként 50 ezer Ft-tal járult hozzá a projekt megvalósulásához. A fejlesztés támogatottságát jelzi, hogy a lakossági hozzájárulást nem ellenezték a lakók, sőt, más utcák lakói is hozzájárulnának, anyagilag is az állandó útburkolat kiépítéséhez.

FEJLESZTÉS TÁRGYA

A beruházás során a Petőfi Sándor utca 589 m hosszú szakaszán gyakorlatilag teljesen új úttestet építettek 4 m szélességben. Az útépítéssel együtt járt a padka kialakítása és az út menti vízelvezető árkok tisztítása is. Más fejlesztésre az útépítéshez kapcsolódva nem volt szükség illetve lehetőség: a gázhálózat már korábban kiépült, a szennyvízcsatorna építésére pedig nem sikerült forrást szerezni. A vízelvezető árkok megfelelő mélységű kialakítása és folyamatos karbantartása a terület belvízveszélyessége miatt már korábban is fontos volt, a jelenlegi hálózatot a 2001-es kritikus belvízhelyzet következtében már az útépítés előtt elkészítették, akárcsak a járdákat. Az útépítési munkát a térségben már bevált kivitelezőnek számító hódmezővásárhelyi HÓDÚT Kft. végezte.

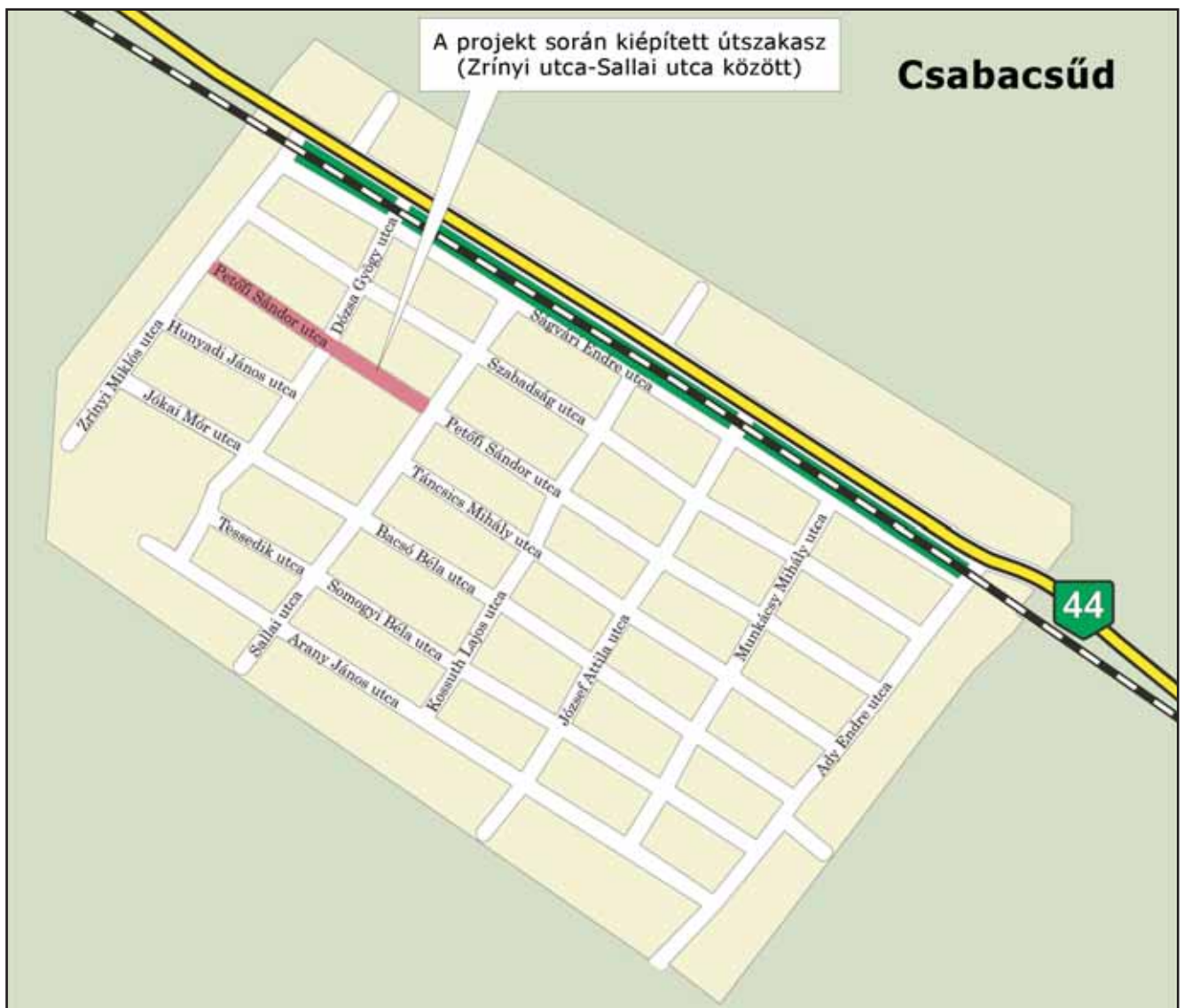
FEJLESZTÉS EREDMÉNYE, HATÁSA

A projekt óta további támogatásokból sikerült az utcát teljes hosszában kiépíteni, ezzel lényegében a község egyik fontos közlekedési útvonala teljes egészében kifogástalan minőségű, jól használható lett. Az utca végén levő egykori vályogvető gödrök rendezetlen területét feltöltötték, az ottani illegálisan lerakott hulladékot elszállították és parkosították. Az útnak köszönhetően az iskola és az óvoda, valamint a 250 adagos napközis konyha megközelíthetősége jelentősen javult, ami a jelentős számú bejáró diák miatt igen fontos cél volt. Részben a fejlesztés hatásának is köszönhető, hogy 2002 óta az utcában egy új ház épült, 8 házat pedig felújítottak. Az útszakaszon javításra vagy felbontásra azóta nem került sor, és szélesítésre sincs igény. A forgalmat várhatóan a jövőben is kielégíti ez a szakasz, jelentősebb átmenőforgalom és menetrendszerinti busz nem érinti, a teherforgalom gyakorlatilag a köztisztviselők, élelmiszerüzlet ellátására és a szemétszállításra korlátozódik.

A burkolt utca mentén levő porták rendezettek, az árkok, út menti részük megfelelően karban vannak tartva. A vízelvezető árkok átteresei egységesen, bontott téglából lettek kialakítva, amely sajátos, egységes faluképet kölcsönöz a településnek.

FEJLESZTÉS UTÓÉLETE, JÖVŐJE

Az önkormányzat szeretné a Zrínyi utca Petőfi és a Szabadság utca közötti szakaszát is szilárd burkolattal kiépíteni, különösen, mivel ez a szakasz a 44-es főút felé a legrövidebb összeköttetést adja az iskola környékéről. A közüzemi szennyvízcsatorna-hálózat kiépítésére 2009-ben ismét pályázatot nyújtanak be. Iskolabővítésre, fűtéskorszerűsítésre is kész tervek vannak, ennek megvalósításához is a megfelelő pályázati lehetőségekre várnak. A falu nagy reményekkel tekint egy, település határában tervezett bioetanol üzem elé, amelynek létesítésével kapcsolatban megkezdődtek az egyeztetések.

Vésztő

Belvízgyűjtő rendszer felújítása (Dancka)

BERUHÁZÁS KÖRNYEZETE

A 2001-ben várossá nyilvánított dél-alföldi település Békés megye észak-keleti részén, a Szeghalomi kistérségben található. A Sebes-Körös partján, a Kis-Sárréten fekvő város lakosainak száma 7600 fő. A mezőgazdasági jellegű kisvárosban leginkább az alacsony bérszínvonalon dolgoztató kisvállalkozások vannak jelen, miközben a magas hozzáadott értéket előállító, illetve a több embert foglalkoztató nagyvállalkozások még nem jelentek meg. A munkanélküliség 20% körüli, amely térségi összehasonlításban is igen magas.

FEJLESZTÉS ELŐZMÉNYE, INDOKOLTSÁGA, CÉLJA

A régen Sebes-Körös holtágakkal, náddal, sással körülölelt egykori halásztelepülés életében már sokszor okozott gondot az alacsony tengerszint feletti magasságból, valamint az időszakosan fellépő magasabb vízállásból adódó belvíz megjelenése. Ennek, az időszakosan megjelenő, mégis komoly károkat okozó jelenségnek a megoldására egy összetett programot dolgozott ki a város önkormányzata. A program tartalma szerint több lépcsőben alakítanának ki egy belvízelvezető csatorna-rendszert, amely a belvizet illetve a hirtelen lehulló

nagy mennyiségű csapadékvizet, a település határában található, erre a célra megfelelően átalakított Sebes-Körös holtágakba vezetné el. Az elképzelések megvalósításával, előbb a város e természeti jelenségtől leginkább veszélyeztetett részén, később pedig teljes egészén megszűnne a belvízvesztély.

FINANSZÍROZÁS

A Dancka I nevezetű fejlesztés teljes költsége 51,5 millió Ft volt, melyhez TEKI alapból 41,3 millió Ft állami támogatást sikerült elnyerniük. A fennmaradó szükséges pénzeszeget – mint más fejlesztések önrészeinek előteremtése esetén – az önkormányzat a 200 millió Ft-ot érő kötvénycsomagja egy részének értékesítéséből fedezte. A két, valamint három évvel később megvalósított Dancka II/1 és Dancka II/2 projektek során, a vízelvezető rendszerbe a maradék két tavat is bekötötték. A program ezen második és harmadik fázisához – szintén TEKI alapból – előbb 49,8 millió Ft-ot, majd 27 millió Ft-ot nyert a város önkormányzata.

A kivitelezési munkálatokat a Körös Berettyói Vízgazdálkodási Társulat végezte el, amely nem helyi vállalkozás, de alkalmazottainak mintegy 80%-a vésztői lakos. Ebből kifolyólag a fejlesztés közvetve biztosított munkát a cég vésztői dolgozóinak.

FEJLESZTÉS TÁRGYA

A fejlesztés első lépéseként a város szélén, illetve közelében található, elhanyagolt állapotban lévő és szemetes Danckai tórendszer tavait tisztították meg. A hét tóból négynek a medrét fel is töltötték, amelynek helyén – más pályázat keretei között – impozáns játszóteret, sétányt hoztak létre. A megmaradt három tóból a vízinövénytől való megtisztítás, illetve a meder kikotrása után záportározót építettek ki. A TEKI alapból finanszírozott Dancka 1 projekt keretében 2002-ben a város négy – belvíz által leginkább veszélyeztetett – utcájában újtották fel a csatorna-rendszert, melynek vizét, egy – szintén e pályázatból megépített – zsilipen keresztül vezettek e három tó egyikébe.

A két, valamint három évvel később megvalósított Dancka II/1 és Dancka II/2 projektek során, a vízvezető rendszerbe a maradék két tavat is bekötötték, ezáltal megnőtt a tározókapacitás, és a víz lefolyásának sebessége is. Így mára kialakult egy három tóból, és a hozzájuk csatlakozó csatorna-hálózatból és zsilipekből álló belvízvezető és gyűjtő-rendszer, mely a város területének mintegy negyedét óvja meg az időszakosan fellépő belvíztől, valamint a hirtelen lezúduló, nagymennyiségű csapadékvíztől. A fejlesztések által érintett városrészen kb. 2 000 ember él.

FEJLESZTÉS EREDMÉNYE, HATÁSA

A projekt eredményeként, a feltöltött tavak helyén létrejött egy 900 méter hosszú csatorna-hálózat, illetve a levezetett víz tárolására alkalmas három, külön-külön egy-egy zsilippel felszerelt, valamint impozánsan kialakított záportározó. A tározók összterülete 28 100 m², melyek közül kettő másodlagos funkciót is betölt. Az önkormányzat öt évre bérbe adta azokat a helyi, 250 tagot számláló horgászegyesületnek, amely ezért cserébe gondozza, karbantartja mind a tó medrét, mind pedig a tó körüli zöld területet. A helyi, és az idelátogató horgászok pedig napjegy váltásának fejében, az év bármely időszakában horgászhatnak mindkét tavon. A tavakon évente kb. 150 napjegyet tudnak értékesíteni.

FEJLESZTÉS UTÓÉLETE, JÖVŐJE

A tavak, illetve a becsatlakozó csatornák esetében folyamatosan gondot okoz a nád és a sás terjeszkedése. Megfelelő karbantartás, kezelés nélkül csökkenne a hasznos vízfelület, akadályozná és gyors vízlefolást. Ezért a nádat telente vágják, a medret, csatornákat kotorják. A horgászegyesületnek bérbe adott két tavon az egyesület a bérleti díj fejében látja el ezt a feladatot, míg a harmadik tározónál az önkormányzat közcélú munka keretében végzi ezt a munkát.

A közeljövő tervei között szerepel, hogy a Vésztő többi részét is bekössék ebbe a hálózatba, így a más városrészekben – igaz egyre ritkábban – még ma is problémákat okozó belvízveszély végérvényesen elháruljon.

A város elképzelései a kialakítandó turisztikai programcsomagok meg fogják növelni a Vésztő iránt érdeklődő és a városba látogató vendégek számát. A programcsomag tartalmazza a régészeti és természeti kettős védelem alatt álló, Körös-Maros Nemzeti Park részeként szereplő Mágor-puszta bejárást, ahol kis területen tanulmányozhatók másodlagos tájformák, szikes puszták, valamint a lecsapolás előtti időket idéző maradványfoltok, holtágak, ligeterdők. Mágor-pusztán tanösvény található, amelynek bejárása után a Vésztő-Mágori Történelmi Emlékhelyre érkezik a látogató, ahol neolitikori, illetve azt követő emberi kultúrák maradványainak feltárásai tekinthetők meg. A történelmi emlékhelyen található a Csolt-Monostor, ahol a Vatához tartozó Csolt nemzetség feltárt és rekonstruált monostora látható. Az egész napos turistaprogram második részeként a vendégek felkereshetik az impozánsan kialakított tavakat, ahol sétálhatnak, horgászhatnak, illetve a gyermekek igénybe vehetik a vidám meseformákkal kialakított játszóteret.

Jelenleg is több beadott pályázatuk van elbírálás alatt, amelyek közül kiemelkedik az 1,3 milliárd Ft-os szennyvízcsatorna-hálózatbővítési pályázatuk, mely a KEOP keretein belül kerül elbírálásra, és 75%-osra emelné a bekötöttséget.

Szeged

Repülőtér fejlesztése

BERUHÁZÁS KÖRNYEZETE

Szeged 165 ezer fős népességével a Dél-Alföld legnagyobb városa. A város társadalmi-gazdasági adottságai országos összehasonlításban is igen kedvezőek.

A repülőtér kialakítása az egykori Bátaszéki (ma Bajai) út melletti legelőn az első világháború idején történt, majd rövid idő múlva megkezdődött az első pilóták kiképzése Szegeden. A városban 1963-ban szűnt meg a belföldi polgári légi közlekedés, ekkor szűnt meg a Budapest-Szeged járat (korábban 1952-60 közt még Szeged-Pécs járat is üzemelt). Ezt követően a honvédség használta, 2001-ben került önkormányzati tulajdonba, jelenleg a város közlekedési társasága üzemelteti.

FEJLESZTÉS ELŐZMÉNYE, INDOKOLTSÁGA, CÉLJA

A beruházás előtt a dél-alföldi régió nem rendelkezett megfelelő szolgáltatási színvonalú repülőtérrel, ill. közvetlen légi közlekedési kapcsolatokkal. A Dél-alföldi Régió Operatív Fejlesztési Programja rögzítette, hogy a „regionális repülőtér kialakításának helyszíne mindenképp egy Szeged közeli repülőtér kell legyen”. A Dél-alföldi Regionális Fejlesztési Tanács 53/1999. (IX. 27.) sz. határozatában is Szegeden határozta meg a regionális repülőtér helyszínét. A fejlesztési szándék illeszkedett egyéb fejlesztési tervekhez is, pl. a szegedi logisztikai központ kialakításához.

FINANSZÍROZÁS

A 2005. évben elnyert TRFC támogatás 524,489 millió Ft volt, amelynek segítségével 1,1 milliárd Ft értékű beruházást valósítottak meg. További támogatást jelentett, hogy a Magyar Terület- és Regionális Fejlesztési Hivatalhoz (MTRFH) 2004. októberében benyújtott támogatási kérelem nyomán a regionális felzárkóztatásért felelős tárca nélküli miniszter egyedi döntésként 158 millió forintos támogatást ítélt meg. A támogatáshoz tartozó 62,5 millió forintos önrészből 50 millió forintot Csongrád Megye Önkormányzata biztosított. A miniszter 2005. december 20-án kelt határozatában újabb 130 millió forintos támogatást ítélt meg a repülőtér fejlesztésére. Ezt a – támogatáshoz tartozó önrésszel kb. 195 millió forintra kiegészült – összeget Szeged Megyei Jogú Város Önkormányzata a repülőtér kereskedelmi jogának visszaszerzéséhez szükséges fejlesztésekre fordította.

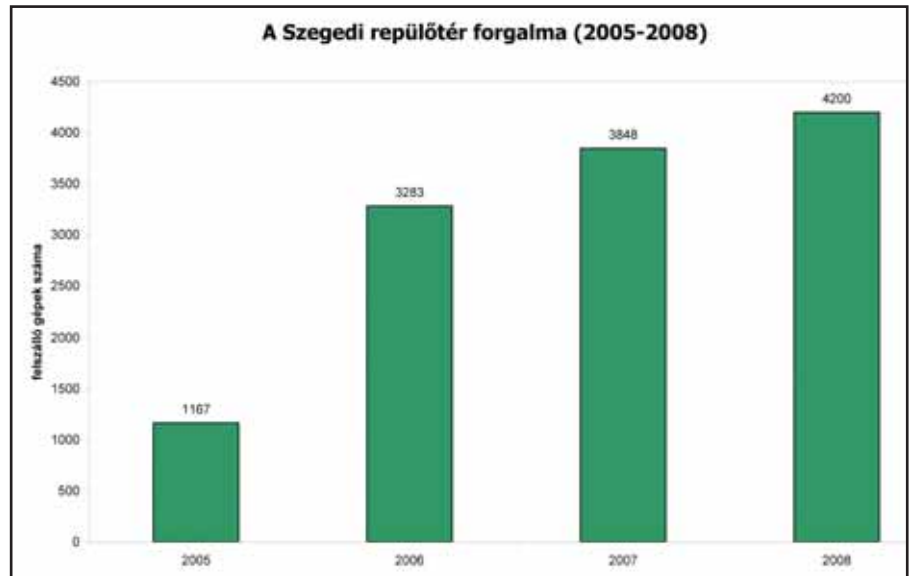
A kivitelezést a Betonút Zrt. Szegedi Főmérnöksége végezte többek között helyi alvállalkozókkal (a szegedi Vaszi-ép Mélyépítő Kft., az algyői Délút Építő és Bányászati Kft., valamint a békésszentandrás Kőrös-Aqua Kft. részvételével).

FEJLESZTÉS TÁRGYA

A 2006. augusztus 24-én átadottberuházás keretében 1185 m x 30 m méretű, 16-34 irányú, ICAO 2C kategóriájú futópálya épült, amely 20 tonnás (cca. 50 személyes) gépek fogadását teszi lehetővé. Ehhez csatlakozik egy a 704,80 m hosszúságú, 15 m szélességű gurulóút, amely 111 m x 57,25 m méretű forgalmi előtérhez vezet. A futópálya és a gurulóút hajlékony burkolatszerkezettel épült meg, a forgalmi előtérben műanyag gyeprács került elhelyezésre. Az I/A ütem során 1080 m x 50 m méretű füves futópálya valósult meg, mely a repülőtérén folyó hobbi-, sport- és mezőgazdasági repülés, illetve oktatás céljaira szolgál, meghagyva az aszfalt pályát a kereskedelmi és üzleti forgalomnak, nagyobb repülőgépeknek.

FEJLESZTÉS EREDMÉNYE, HATÁSA

A repülőtér profilja jelen infrastruktúrájából adódóan az általános repülések; legnagyobb arányban az üzleti-, illetve egyéni turisztikai-munkavégzéssel összefüggő-, sport- és oktatási célú repülések. repülőtér státusza szerint nem nyilvános repülőtérnek minősül ideiglenes határnyitási joggal. Reggel 8 órától napnyugtáig tart nyitva, bejelentésre éjjel is tud fogadni a repülőtér.

A fejlesztéseknek köszönhetően a repülőtér forgalma dinamikusan növekszik, különösen a nemzetközi utasforgalom terén.

A határnyitások száma 2005-ben 24, 2006-ban 37, 2007-ben 285 volt. 2008. március 29-től a határnyitás fogalma módosult, mivel a schengeni határok szélesedtek: az azon belüli országok felé már nem kell határnyitást kérni, csak bejelenteni a repülést. A külföldi gépek fele Ausztriából és a volt jugoszláv tagállamokból érkezik, Európából gyakorlatilag csak a távoli skandináv országokból, Portugáliából nem regisztráltak még repülőgépet.

A repülő személyek száma a felszállásokkal arányosan alakul, jelenleg összességében évente 15 ezer fel- és ugyanennyi leszálló személy van.

2006-ban 4, 2007-ben 11 rendezvény volt a repülőtéren. A 2008-ra augusztusig befejezett, illetve lekötött rendezvények száma 8. Az üzemeltetőnek szerződése van a 166 tagszervezetet képviselő Magyar Repülő Szövetséggel, mely garantálja, hogy ezen szervezetek sport célra használhatják a repteret. A reptér tulajdonosa és üzemeltetője hozzájárulását adta a 2009-es női és 2010-es férfi vitorlázórepülő világbajnokságok Szegeden történő megrendezéséhez.

A fejlesztés közvetlen eredménye továbbá, hogy az üzemeltető az Egységes Európai Égbolt program keretében EU-s tagállami tanúsítványt szerzett a léginavigációs szolgáltatások terén, amely a személyi feltételeken túl a beruházás során beszerzett eszközök meglétének köszönhető. A repülőtér az ott működő vállalkozásokon keresztül 40-50 embernek ad munkát.

FEJLESZTÉS UTÓÉLETE, JÖVŐJE

A korábbi, 158 millió forintos miniszteri egyedi döntéssel megítélt támogatást tervek készíttetésére, üzemanyagtöltő állomás rekonstrukciójára, őrzésvédelmi rendszer kiépítésére, ICAO V.

kategóriás tűzoltógépjármű, pick-up és kisbusz járművek beszerzésére fordítottak. A másik, 130 millió forintos támogatásból csomagellenőrző berendezések, használt üzemanyagtöltő jármű beszerzése, repülőtéri navigációs berendezések beszerzése, fénytechnikai rendszer létesítése, startfelszerelés, univerzális munkagép beszerzése, NDB/DME navigációs állomás telepítése történt meg.

További forgalom emelkedés várható főként az üzleti célú nemzetközi repülések terén. Ilyen, rendszeres repülés szabadkai utasokkal zajlott a közelmúltig, és a közeljövőben várható egy Szegedre települő vállalkozás bejelentése, amelynek a rendszeres elérhető légitaxi szolgáltatás betelepülési feltétel volt.

A határon túli repülőterekkel a kapcsolat igen jó, azonban Temesvárnak Szeged csak csekély mértékben lehet vetélytársa, a lakosság száma, vagy a külföldön dolgozó állampolgárok száma terén. A szegediek és a vonzáskörzetben lakók (ideértve akár Szabadkaiakat is) számára Temesvárt nehéz megközelíteni. Távolilag a repülőtér még fontosabb szerepet tölthetne be Szabadka életében, ehhez azonban a határátkelés egyszerűsítése lenne szükséges.

A jövőben formalmi tapasztalatok alapján igény szerint 2500 x 50 m futópálya bővítésre van lehetőség esetlegesen külső forrás bevonásával (PPP). A futópályát úgy építették meg, hogy lehetőség van 50 m szélesre bővíteni, és újabb rétegek ráépítésével a teherbírását is növelni. A meghosszabbításnál konfliktust jelent az 55. sz. Bajára vezető főút közelsége.

A jelenlegi konténeres irodák helyett tervek készültek egy utasforgalmi épület megépítésére is, ehhez azonban az is szükséges, hogy a forgalom tovább növekedjen és elérjen egy kritikus tömeget. Az utasforgalmi épület fejlesztése lehetővé tenné, hogy ráhordó repülőtér legyen Bécs felé (Budapest autópályán időben túl közel van, nem lenne versenyképes). Így ugyanis már itt el lehetne végezni a megfelelő biztonsági ellenőrzéseket, nem kellene átszálláskor újból ellenőrizni az utasokat és csomagokat.

Szentes

Fagyasztott nyárspecsenye (saslik) gyártó üzem létesítése
(Szentes-Frigó Kft.)

BERUHÁZÁS KÖRNYEZETE

Szentes Csongrád megyében, a Tisza partján helyezkedik el, kitűnő geotermikus adottságokkal, valamint a természeti értékek mellett műemlékekben is gazdag. A 29785 fős kistérségi központ népessége az elmúlt években az elvándorlások miatt csökkent. Szentes térségében a baromfiipar az 1920-as évek elejétől meghatározó élelmiszeripari ágazat. A térség életében ma is nagy szerepet játszik a szentesi Hungerit Zrt., amely 1400 alkalmazottjával és 30 milliárd forint körüli forgalmával Szentes város legjelentősebb vállalkozása. A Szentes-Frigó Kft. 1996-ban alakult meg, tulajdonosi szerkezete részben megegyezik a Hungerit Zrt. tulajdonosaival. Kezdetben 750 tonna kapacitású hűtőházában vállalt bér-raktározást, emellett állateledel gyártással is foglalkozott.

FEJLESZTÉS ELŐZMÉNYE, INDOKOLTSÁGA, CÉLJA

2005-ben egy belga cég próbált a térségben fagyasztott nyárspecsenye gyártást kezdeni, végül az ötletet a Szentes-Frigó Kft. valósította meg. Ehhez szükség volt a rendelkezésre álló, de addig kihasználatlan hűtetlen raktárak felújítására, valamint gyors tervezési és engedélyezési eljárás lefolytatására.

A fejlesztés célja új, eredményes, magas hozzáadott értékű élelmiszergyártás megvalósítása volt, amely alkalmazkodik a megváltozott igényekhez és alkalmas a nemzetközi piacon történő megjelenésre.

FINANSZÍROZÁS

A teljes beruházás összértéke mintegy 167 millió forint volt, amelyből 57 millió forintot tett ki a saját erő, a bankhitel 80 millió forint volt, a megítélt TRFC támogatás pedig közel 30 millió forintot tett ki. E támogatás segítségével mehetett végbe az épület felújítása (71,4 millió Ft), az infrastruktúra-építés (3,16 millió Ft), valamint a szükséges gépek kisebb részének beszerzése (6,3 millió Ft). A teljes fejlesztés megvalósításához ezek mellett további technológia vásárlására is szükség volt (kb. 64 millió Ft értékben), valamint hűtési rendszer kialakítására is sor került (22,4 millió Ft).

A pályázatot a Szentes-Frigó Kft. szakemberei készítették, de ebben segítséget kaptak mind a regionális fejlesztési ügynökségtől (szakértői tanácsadás), mind az önkormányzattól (támogatói nyilatkozat, engedélyezési eljárás gyorsítása). A beruházás generál kivitelezője a szentesi székhelyű BARIZBER Kft. volt (a teljes beruházás 85-90%-át végezte), csupán néhány speciális elem megvalósításában (hűtési rendszer, útépités) vettek részt egyéb, nem helyi (hőmezővászárhelyi és gyöngyösi) vállalkozások.

FEJLESZTÉS TÁRGYA

Az új termékek előállításához megfelelő helyszíneként egy már meglévő, de funkció nélküli, 800 m²-es raktárépület lett kijelölve, amelynek termelőüzemmé alakítása történt meg a projekt keretében.

FEJLESZTÉS EREDMÉNYE, HATÁSA

A fejlesztés kezdetben csak a saslikgyártás megvalósítására irányult, ennek érdekében 20 fő új munkavállaló folyamatos foglalkoztatását vállalták, amely vállalatot sikerült is teljesíteni. Jelenleg 96-an dolgoznak a cégnél, a nők aránya kb. 70% a foglalkoztatottak körében. A munka jellegére tekintettel főként alapfokú végzettségű munkaerőt alkalmaznak (85%). A foglalkoztatottak 80%-a szentesi vagy szegvári, további 20% a környékbeli településekről, Csongrádról, Fábiansebestyénből, illetve Nagymágocsról jár be. A lemorzsolódás viszonylag alacsony mértékű.

A saslikgyártás mellett 2007-től újabb termékkel bővült a termékpalletta: sajtermékek gyártása kezdődhetett meg. 2008-ban újabb termékkel – paprikába töltött sajt – jelentek meg a piacon. E termékek teljes egészében exportra kerülnek. A saslikgyártás 100%-ban hazai, azon belül Csongrád megyei alapanyagokra épül, a segédanyagok közül az étolajat Martfűről szerzi be a cég. A sajtermékekhez a csomagolóanyagot a német importcég adja, a tömsajt, mint fő alapanyag a kisteleki sajtüzemből érkezik.

A saslikgyártás beszállítói körének kialakításában építettek az „anyavállalat” Hungerit Zrt. beszállítóira, hiszen a gyártáshoz szükséges fontosabb alapanyagok (baromfi, sertéshús, zöldek) a cégcsoport más termékeknél is szükségesek. Az exporttevékenység lebonyolításában szintén nagy segítséget jelentettek a Hungerit már kiépült kapcsolatai, hiszen az anyavállalaton keresztül bonyolódik a cég exportjának közel kétharmada. A legfontosabb külföldi piacok a saslikok esetében Németország, Ausztria, Dánia, míg a sajtermékek teljes egészében német exporton keresztül jutnak a Penny Market üzletlánc áruházaiba.

Évente összesen mintegy 90 tonna saslik és 400 tonna sajtermék hagyja el a gyártószalagot. A folyamatos fejlesztés és termékinálat-bővítés eredményeként a cég árbevétele 2004 óta megduplázódott, 2007-ben elérte a 861 millió forintot.

A Szentés-Frigó Kft. részt vesz a helyi, OB1-es vízilabda-klub támogatásában, valamint támogatóként jelen van a nagyobb városi rendezvényeken. Részt vállal a karácsonyi városi díszítésben. A város határain túlmutatóan a cég a TÁMASZ-M Közhasznú Alapítványon keresztül jelentős anyagi támogatást nyújt a megyeszéki fogyatékos gyermekotthonnak.

A cég és az önkormányzat kapcsolata jó, ami bebizonyosodott a pályázati dokumentációhoz szükséges engedélyezési eljárások gyors lebonyolításakor és a támogatói nyilatkozat elkészítésekor is.

FEJLESZTÉS UTÓÉLETE, JÖVŐJE

Az eredeti fejlesztési elképzelésekben megcélzott termékkör csak részben váltotta be a hozzá fűzött reményeket, mivel fizetőképes és megfelelő nyereségtartalmú kereslet csak a nyári hónapokban van a saslikra. A technológia jobb kihasználása és a dolgozók folyamatos, egész évben tartó foglalkoztatása újabb, egész évben eladható termékek gyártását tette szükségessé. Ennek érdekében 2007-ben újabb 30 millió forintos, majd 2008-ban további 15 milliós saját forrásból megvalósított technológia-fejlesztéssel – a saslikgyártáshoz alkalmazott gépsor átalakításával – vált lehetővé a feta jellegű tömsajtból előállított, fűszerezett étolajban pácolt üveges sajt gyártása és csomagolása. Az állategészségügyi és élelmiszerellenőrző hatóság engedélye alapján a saslik és a sajtermékek gyártása felváltva végezhető az üzemben, e tevékenységek jól kiegészítik egymást, biztosítják az üzem hosszú távú, eredményes működését, valamint a tevékenységek kézimunka-igényessége miatt biztosított a dolgozók hosszú távú foglalkoztatása is.

További fejlesztési elképzelés a régi hűtőház elavult gépészetének cseréje, de távlati célként megfogalmazódott egy új, 750 tonna kapacitású hűtőház megépítésének igénye is. Bár a foglalkoztatási helyzet a térségben a régióhoz, és az ország sok kistérségéhez képest kedvezőnek mondható, a multinacionális cégek általi kiszolgáltatottság, illetve az élelmiszerágazatban jelentkező bizonytalanságok miatt a kedvező helyzet fenntartása folyamatos fejlesztéseket kíván.